ÕPETAJATE LEHT

Reede | ILMUB 1930. AASTA SEPTEMBRIST | Nr 22

30. mai 1997 | hind 4.00

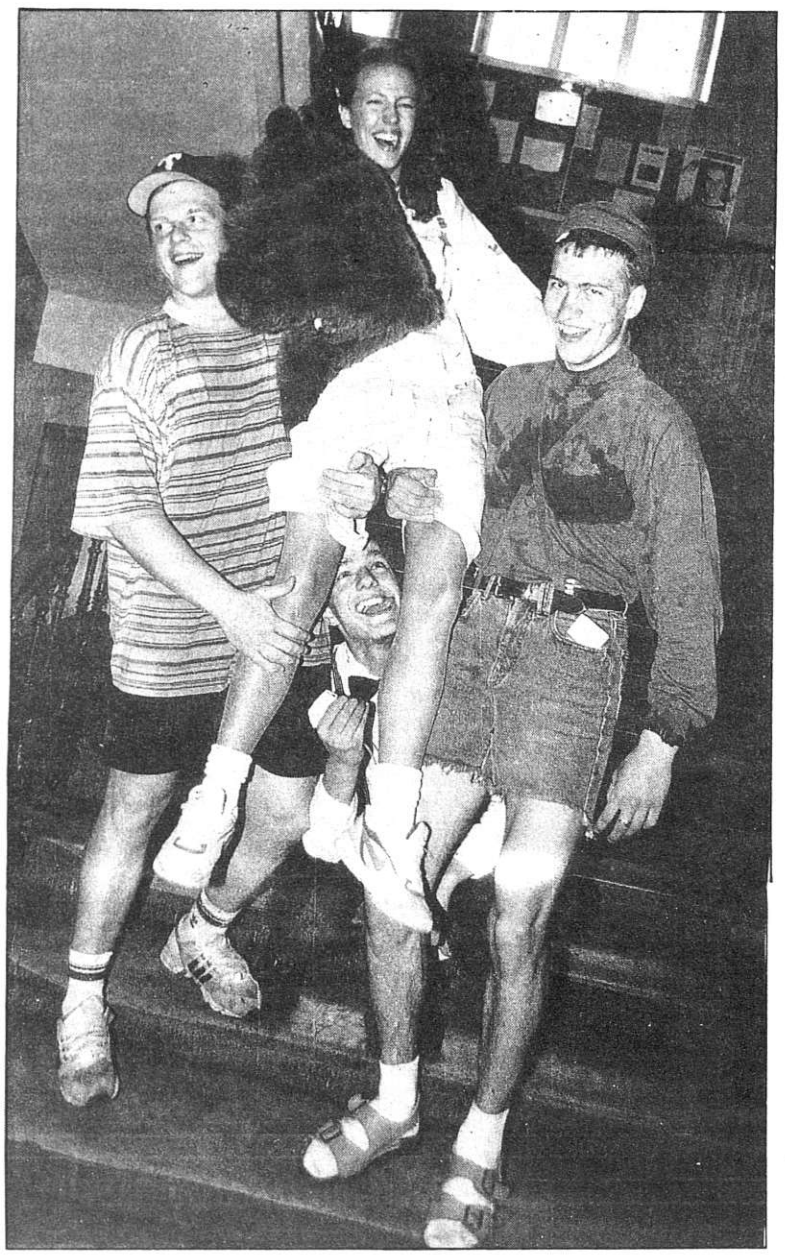

Seljataga on see meeletu, meeletu nädal, mil kõik abituriendid üleöö lapsikuks muutuvad, pisitüdrukuteks ja -poisteks riietuvad, veepritsid käes ja kaisuloomad kaenlas, mööda koolimaja ja selle lähiümbrust ringi tormavad.
Õpetajad on heatahtlikud. Las möllavad, maandavad eksamipinget ja ärevust ees ootava pärast.
Pahurad tavakodanikud on nördinud. No mis see nüüd olgu! Kas täiskasvanud inimestel pole muud teha kui parketti leotada ja üksteise riideid lörtsida?
Kus õpetajate silmad on? Õpetajad jäävad targu kõrvaltvaatajaks. Elujõulise traditsiooniga on lootusetu võidelda. See hääbub ükskord iseenesest, siis, kui midagi uut ja paremat asemele tuleb.
Seniks on see võib-olla parim viis lahkumisnukrust peletada ja pikaleveninud lapsepõlvele punkt panna.

SIRJE TOHVER
MÄRT BERNADTI fotod

Ausammas kooliõpetajale

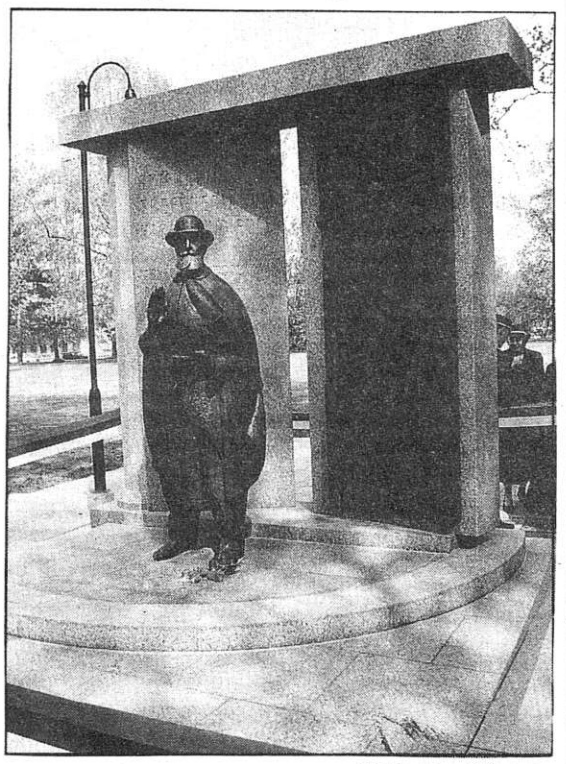

MEELIS LÕKI foto

"Treffneris oli palju vitaliteeti. Alati oli temal tegemist ja õiendamist. Teda nähti kooli koridorides kärmesti liikuvat, üht ja teist õpetajat või õpilast kõnetavat, viimaseid kord sõbralikult, sealsamas kohe õige ägedalt ja vihaseltki, lõpetades teravaid sõimusõnaga "du dummer Schinder" ja ehk kõrvaltpoisi juuste rebimisega mõlema kõrva äärest või palge punaseks muutmisega mitte just sõbralikult paitades. Sealsamas oli otsekohe sõbralik märkus teisele käepärast. Varsti nähakse direktorit kiiresti uulitsale tõttavat ja kuhugi sõitvat või juba tagasi tulevat. Väga harva käiakse jala, tavaliselt sõidetakse voorimehega, ja kui vähegi saab, kahehobusetroskal."

Nii kirjutab oma koolijuhatajast Johan Kõpp, üks neist, kes tõepoolest, nagu Hugo Treffneri monumendi avamisel märkis president Lennart Meri, on püstitanud oma õpetajale ausamba juba oma elutööga. Üks neist, kellele Treffneri eraõppeasutus oli omal ajal ainus võimalus jõuda juba meheeas gümnaasiumihariduseni.

Nüüd seisab see eluajal alaliselt liikuv Treffner, kes olla pooltõsiselt muretsenud, et kui kord surra tuleb, kust siis küll selleks aega võtta, skulptor Mati Karmini poolt metalli valatuna Emajõe kaldapealsel. Ja tema kool seisab ka, mis siis et teises kohas ja juba ammu teiste poolt juhituna. Häbi pole ta oma asutajale igatahes teinud.

Aga andkem veel korraks sõna Johan Kõpule: *"Treffneri kool oli täiesti oma kool – **meie kool**, ja tema juhataja oli eesti mees – Eesti Hugo, nagu teda avalikult tihti nimetati. Nähti küll ka puudusi ja arvustati neid omavahel, aga teati ka, et see on kool, kus õpitakse ja kus tehakse kõik, et oleks võimalik õppida neil, kes seda tõsiselt tahavad. Ja selle juures nähti ka mõnegi puuduse, võib-olla koguni suurema osa põhjust – **vaesust.** Kool oli vaene ja Treffner oli vaene, nagu ta ise ka vahel ütles. Aga eks toonud just ka see vaesus kooli ja tema hallipäise, igavesti rabeleva direktori lähemale nendele, kes tundsid olukorra painajalikku raskust oma vanemate ja kogu rahva olemises ja elus. Oli sellepärast midagi hardusetaolist õppijais ja koolist lahkunuis oma koolile mõeldes, nagu see eriti kooli tähtpäevadel sõnas ja kirjas avaldus. See oli lapse armastus oma ema vastu, kes on kehv ja peab kortsudega kaetud palgega alalist võitlust puuduste ja muude raskustega, aga on ometi – **ema.**"*

ANU SAAREMÄGI

Kolm küsimust koolilõpetajale

● Mis tunne on? ● Mis saab edasi? ● Kas koolipõlves jäi midagi tegemata?

Kadi: "Tunne on suurepärane. Praegu võtan veel viimast, edaspidi ei saa enam nii palju lollusi teha. Suund on Tartu poole. Proovin kahte kohta. Kui kumbagi sisse ei saa, peab midagi muud välja mõtlema. Kooliajal oleks pidanud õppimisele rohkem tähelepanu pöörama. Kõike muud peale õppimise sai küll parajalt palju tehtud."

Marko: "On hea meel, et kool läbi saab. Aga nii umbes kahe nasta pärast tahaksin siia jälle tagasi tulla.

Igal inimesel on oma salasoovid. Jään kindlasti Tallinna, Tartusse ei lähe. Vaatan, kuhu sisse saan, kas tehnika- või pedagoogikaülikooli. Tagantjärele arvan, et oleks võinud vähem koolis käia ja lihtsamalt läbi ajada."

Kristiina: "Ei tunne praegu mitte midagi. Teen eksamid ära, siis hakkan võib-olla tundma. Kõigun Tallinna ja Tartu vahel. Tartu Ülikool on hea kool, aga õigusesse on suur konkurss. Proovin ka Tallinnas juurasse. Olen 12 aastat selle nimel vaeva näinud. Vaatame, kas tasus ära.

Kui oleksin saanud oma elus midagi teistmoodi teha, oleksin 1. klassist reaalkooli tulnud."

Timo: "Kahju on, et kool läbi saab. Praegu ma midagi eriline ei tunne, aga kindlasti see tunne tuleb, kuhu ta pääseb. Vaatad klassipilte ja tekib igatsus.

Mulle ühest vaimust piisab, reaali omast. Tartu vaimu enam ei taha. Jään Tallinna. Üritan tehnikaülikooli majandusse ja ehitusse, pedagoogikaülikooli psühholoogiasse.

Oleksin pidanud varem linnakooli tulema ja rohkem õppima, eriti alguses. Algteadmised oleksid tugevamad. Lõpus sai küllalt õpitud. Seltskonnaelus ei jäänud küll midagi tegemata.

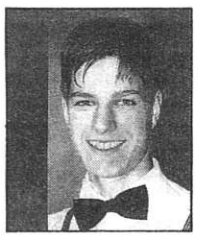

Märt: "Enne lõpupidu mingit tunnet ei tulegi. Emal on küll juba tunne sees. Mis edaspidisesse puutub, siis lähen kas Tartusse avalikke suhteid või Tallinna Tehnikaülikooli füüsikat õppima. Silmaring peab lai olema. Koolipõlves oleks pidanud mõnda ainet tõsisemalt võtma. Aga midagi hullu ka pole. Laias laastus on kõik normaalne. Üritustest oleks tulnud rohkem osa võtta."

Täna lehes:

- Koos olid kutsekoolide direktorid. – Lk 2.
- Presidendi Akadeemilises Nõukogus oli kõneks kõrgharidus. – Lk 4.
- Riigieksamitest nii ja teisiti. – Lk 5, 10, 11.
- Mis saab Eesti koolist? – Lk 6.
- "Ellerhein" õitseb igal kevadel. – Lk 7.
- 130 aastat kooliharidust Loksal. – Lk 8–9.
- Põhikooli lõpukirjand. – Lk 11.

TALLINNA ÜLIKOOL
Akadeemiline Raamatukogu

Päevakommentaar *Päevakommentaar* *Päevakommentaar*

Tundub, et lõpuks ometi on haridusprobleemid ka selle maailma vägevate teadvusse jõudnud. Küllap on seis siis juba tõesti kriitiline ja katastroofioht reaalne. Ega's muidu oleks riigijuhid euromaania ja ametiautode ümber kemplemise kõrval ka haridusele tähelepanu pööranud. 26. mai "Sõnumilehes" avaldatud ETA teatest võime lugeda, et *valitsus on seadnud käesoleva aasta üheks peaülesandeks ökonoomse haridussüsteemi väljakujundamise ja õpetajate keskmise palga suurendamise. /- - -/ Prioriteetsena on tööprogrammis välja toodud haridusreformi lõpetamine ja Eesti vajadusi arvestava rahvusvaheliselt heal tasemel Eesti majanduslikku ja kultuurilist arengut soodustava haridussüsteemi väljaarendamine. Esimesest septembrist on valitsusel kavas rakendada uut riiklikku õppekava, mis tagab ühtse ja sarnase kooliharidus. /- - -/ Samuti tagab valitsus koolide varustamise vajaliku õppemetoodilise materjaliga ja garanteerib pedagoogide ettevalmistamise süsteemi riikliku järelvalve ning riigieksamite rakendamise. Kõrg- ja kutsehariduse ning teaduse korraldamise osas peab valitsus tähtsaks arvestada senisest enam tuleviku tööstusharude vajadusi.*

Tõepoolest, kas on veel midagi, millest koolmeister unistada võiks? Toimetusse hulgaliselt saabuvatele õpetajate ja direktorite tööpakkumiskuulutustele on oodata enneolematult elavat reageerimist. No vähemalt nende poolt, kel säilinud paras annus optimismi ja kergeusklikkust.

Kui oleks tegemist valimiseelse ajaga, oleks kõik selge. Enne valimisi on ju ikka kõikvõimalikke ja -võimatuid lubadusi jagatud, ilma et keegi oleks neid liialt südamesse võtnud. Aga nüüd? Äkki on neil tõsi taga?

Ka president rõhutas oma kõnes Hugo Treffneri ausamba avamisel koolide erilist rolli tänases Eestis. Tema sõnul aitavad õpetajad hoida iseseisvust ja iseseisev Eesti tahab hoida oma õpetajaid ("Postimees", 26.05). Paraku kuuleme me niisuguseid väljaastumisi alles siis, kui viimne häda käes. Oma särk on ihule kõige ligemal, ütleb vanasõna. Küllap oli just õpetajate streigiähvardus ja streik see kõige õigem ja hädavajalikum samm, mis ka kaugel ja kõrgel asuvad otsustajad mõtlema pani. Käivad ju nendegi lapsed koolis. Aga äkki varsti enam ei käi? Mis seal koolimajas, mis pealegi veel kaela kukkumas, ikka käia, kui pole ei direktorit ega õpetajaid, kes koolitarkust jagaksid.

Riiklik õppekava tagab ühtse ja sarnase kooliharidus, on valitsus veendunud. Ega ikka taga küll. Õppekava võib olla kui tahes hea, kui aga pole selle rakendamiseks vajalikke tingimusi ja neid, kes selle järgi õpetaksid, ei muutu midagi. Kunagi sai ühest rajoonilehest lugeda USA-s käinud õpetaja reisimuljeid. Loetust jäi meelde, et suures riigis peetakse loomulikuks erineval tasemel haridust. Rahvast on palju ja pole mõeldav ega vajalikki, et iga kodanik oleks kõrgesti haritud. Kes siis lihtsamaid töid teeks? Suurele osale lastest on kool lihtsalt meeldiv ajaveetmise koht, mis tagab elementaarsed teadmised ja hoiab lapsed tänavalt eemal. Aga meil? On's ka meil rahvast jalaga segada? Ega vist.

Lubatakse küll garanteerida pedagoogide ettevalmistamise süsteemi riiklik järelvalve, kuidas aga garanteerida, et keegi ka õpetajaks õpiks või kui ta juba seda teinud on, et ta siis ka kooli tööle läheks? Valitsus tagab koolide varustamise vajaliku õppemetoodilise materjaliga. Nojah, eks ole ju ka "Tiigrihüpe" valitsuse poolt algatatud ja heaks kiidetud. Paraku on tänaseks juba selgunud, et suurejooneliste eesmärkide kõrval on ratsionaalse teostamisstrateegia jaoks veidi vähem mahti olnud.

Ja siis veel kõrg- ja kutseharidus... Ka siin lubatakse lähiajal asjad paika panna... Elame, näeme.

MERI ARRO

Seni sedasi, kuidas edasi?

Seda arutasid möödunud nädala lõpus Kose Põllumajanduskoolis Eesti kutseõppeasutuste direktorid lõppevale õppeaastale joont alla tõmmates. Aasta tagasi alanud kutsehariduse reform on mõjunud ühtedele valuliselt, teistele soodsalt. Viimaste hulka kuuluvad kahtlemata Euroopa Liidu PHARE programmi lülitatud 13 kutseõppeasutust. Haiget said neli kooli, kus ministeerium pidas vajalikuks uute õpilaste vastuvõtu peatada, kuni selguvad nende koolide elushoidmise võimalused.

Kõne all olid probleemid alates koolide finantseerimisest ja pedagoogide atesteerimisest ning lõpetades kutsenõustamissüsteemi kujundamisega. Järjekordse haridusministrina astus koolijuhtide ette MAIT KLAASSEN.

***Miks see Tiiger kutsekoolidest üle hüppas?* Minister Mait Klaassen ministeeriumi osakonnajuhatajat Mati Kaske usutlemas.** MÄRT BERNADTI foto

PÄEVA TEEMADEL

Minister kinnitas, et ehkki hariduskküsimused on viimasel ajal üldsuse ees eriti teravalt esile kerkinud, seda eelkõige õpetajate palga pärast, ei näe ta kahjuks lähiajal võimalust palka riigi keskmisele tasemele tõsta. *"Ma ei saa teid rõõmustada ka sellega, et kutsekoolide aineline baas võiks märgatavalt paraneda,"* ennetas minister koolijuhtide küsimusi.

Minister soovitas igal koolijuhil kõige lihtsamad tõed, millest eelkõige sõltub kutseharidussüsteemi rahastamine, endale veel kord selgeks teha. Need on õpilaste, õpetajate ja teenindava personali suhtarv, koolide füüsiline maht: hooned, õppeklassid, laborid, töökojad. On neid nii palju vaja? *"Muud võimalust meil pole, kui tahame südamest kuulda võtta kohalike omavalitsuste siirast soovi mitte ühtegi kutseõppeasutust sulgeda ja samamoodi edasi töötada,"* toonitas minister. *"Samas ei taha ka omavalitsused neid koole enda hallata võtta. Raha nii arutult suurtesse õppekompleksidesse pumbates langeb tahes-tahtmata õpetajate palk, sellest johtuvalt ka õpetamise tase. See on paratamatus, kui me midagi ette ei võta,"* arvas Mait Klaassen.

Samas võib Eestis leida paarikümne kilomeetri raadiuses mitu kutsekooli, kus üsna ühetaolisi ameteid õpetatakse. Ehk võiks neid koole ühendada?

Endiselt jätkub põhikooli lõpetanute vool gümnaasiumidesse.

Kutsenõustamine

tundus olevat koolijuhtide üks suuremaid muresid. Varasem süsteem on lammutatud, pelgalt "Teeviida" messiga end elus ei hoia. *"Ehk oleks mõttekas tööturu kaudu asju ajada ja võtta sinna tööle kutsenõustaja, kes aasta jooksul maakonna üldkoolid läbi käiks ning ametiõppimisvõimalusi tutvustaks,"* pakkus Olustvere Kõrgema Põllumajanduskooli direktor **Arnold Pastak**.

Ministri arvates pole see kõige sobivam variant. Ida-Virumaal nii katsetati, ent seejärel kasvas seal plahvatuslikult töötute arv, sest tööturu ametnikud registreerivad töötuna iga isiku, kes jala üle nende läve tõstab. Selle asemel soovitas minister koolidel end massiteabes rohkem reklaamida. Seni on enamasti räägitud kutseharidusest vaid siis, kui koolides midagi ekstreemset juhtub.

Ka ministeeriumi osakonnajuhataja **Mati Kask** soovitas koole tutvustavad infovoldikud kriitilise pilguga üle vaadata. *"Kui te ei komplekteeri ettenähtud arvu õpilasi, ei saa te ka kogu ettenähtud raha, sest õppekulud sõltuvad õpilaste "pearahast". Oma reklaamis rõhuge koolituse sisulisele küljele: millisel tasemel te ametit õpetate, kuhu lõpetanuid tööle oodatakse. Pilli- ja pallimäng pole tänapäeval esmatähtis. Noor inimene tahab saada head kutseharidust,"* õpetas Mati Kask.

Koostöö omavalitsustega

Ministeerium on omavalitsustele pakkunud idee, et kutseõppeasutused võiks munitsipaliseerida nii nagu üldhariduskoolidki. Ent praegu pole vallad ja linnad veel selleks valmis. Ent kohapeal teatakse ju kõige paremini, milliseid ametimehi kõige enam tarvis läheb. Loodetakse maakondadele ja abi oodatakse regionaalpoliitikalt.

Kopli Ehituskooli direktor **Henn Värs:** *"Toetan kahe käega mõtet, et kutseharidusvõrgu reorganiseerimisel võiksid omavalitsused senisest enam sõna sekka öelda, ei pea ainult Tallinnas otsustatama, keda liita või mida likvideerida. Kahjuks pole maakonna kutsekoole võimalik rajada, sest meil kehtib ju kahetasandiline omavalitsussüsteem – riik ja vald (linn). Minu arvates võiks valdade ühenduste kaudu mõnes regioonis kutseõppeasutusi hallata. Ka sel puhul peaks riik lisaks õpetajate palkadele neid koole toetama. Siis võib küll valdade ühendus otsustada, millistel erialadel neil on vaja oskustöölisi välja õpetada."*

Professor **Väino Rajangu** aga arvas, et ka omavalitsuste hallata antud koole võib oodata oht. Värske näide on tuua Järva-Jaanist, mis Paide Kutsekeskkooli filiaalina hoopis likvideeriti. *"Õpilaste arv kahaneb sündimuse vähenemise ja kooli pooleli jätnud noorukite tõttu. Kümmekonna aasta pärast tuleb paratamatult mingi arv koole sulgeda. Ei julge küll väita, et iga teine tuleks kinni panna. Vajame regionaaluuringuid, mis selgitaksid vajadused. Rakendusuuringu võiks tellida valitsus ja korraldada selleks kõrgkoolide vahel vähempakkumise korras konkursi,"* arutles Väino Rajangu.

"Ühtegi kooli tänavu ei suleta,"

kinnitas Mait Klaassen "Õpetajate Lehele" ning lisas: *"Tegelikult olen seisukohal, et kõik sulgemisohus olnud koolid võiks neile antud lubadused unustada, kui kooli tulevikus ei hakata korralikult majandama. Põhiline on, et lapsed tuleksid kooli ja usuksid, et sealt saab hea hariduse. Kui kooliruumide ülalpidamine ei söö ära kogu koolile eraldatud raha, pole mõtet ju koole sulgeda. Minu arvates sõltub väga palju koolijuhi ettevõtlikkusest."*

Koolijuhtide koduülesandeks jäi teha ettepanekuid kutseharidussüsteemi reformimiseks, et esitada need septembris korraldatavale haridusfoorumile ja hiljem seisukohavõtuks EV valitsusele.

ÜLO TIKK

Teistest lehtedest

"Harjumaa"

Viimsi Vallavalitsus toetas kohaliku keskkooli kooliteatri eelseisvat Inglismaa-reisi 20 000 krooniga ja premeeris viimaste kuude menulavastuse "Mary Poppins" peategelasi, lavastajaid ja orkestrante. (27.05.)

"Hiiumaa"

Esmaspäeval olid Hiiumaa Maavalitsusse maavanem **Tiit Laja** vastuvõtule kutsutud Hiiumaa koolide direktorid, õppealajuhatajad, ainesektsioonide esimehed, aineolümpiaadide võitjad ja nende juhendajad. Vastuvõtul osales ka haridusminister **Mait Klaassen**. (24.05.)

"Meie Maa"

Kuressaares toimus nädalavahetusel I laste ja noorte vanamuusika festival, peakorraldajaks Kuressaare Muusikakooli õpetaja **Tiiu Maripuu**. Kohal oli üle saja külalise Tallinnast, Tartust, Viljandist ja Vändrast. (27.05.)

"Oma saar"

Esmaspäeval kohtusid Kuressaare Linnavalitsuse liikmed ja töötajad Kuressaare haridusasutuste ametiühingute ning õpetajaskonna esindajatega, et arutada linnaeelarvest makstavate haridustöötajate palkade kujunemist järgmisel õppeaastal. Abilinnapea **Jaan Prii** märkis, et kuna prognooside kohaselt pole lähitulevikus märkimisväärset majanduslikku õitsengut Kuressaares ette näha, ei kasva kuigivõrd ka linnaeelarve tulud. Eelarve võib arvestuste kohaselt suureneda maksimaalselt vaid 8–10% ning vastavalt samapalju võib suurendada ka haridusele tehtavaid kulutusi. Ühe võimalusena n-ö süsteemisiseseks kokkuhoiuks nägi ta huviharidusele minevat kulutuste kärpimist. (27.05.)

"Virumaa Teataja"

Lääne-Virumaal saavutas riiklik lepitaja maavalitsuse ja haridustöötajate esindajate vahel esialgse kokkuleppe. Selguse saamiseks moodustati komisjon, mis hakkab valdade ja koolide kaupa analüüsima palgaraha kasutamist. (27.05.)

"Järva Teataja"

Järvamaal on õpetajate palgatüli jõudnud nii kaugele, et 2. juunil tuleb Paide Gümnaasiumisse riiklik lepitaja. Järva Maavalitsuse haridusosakonna juhataja **Janne Vink** on öelnud, et praeguses seisus ei saa ta õpetajatele küll midagi lubada. Direktoritel palus ta seletada igale õpetajale eraldi, millist palka ta uuest õppeaastast saama hakkab ja kuidas see kujuneb, ning võtta allkiri selle kohta, et pedagoog on seletust kuulnud. (24.05.)

"Sõnumileht"

Eesti Entsüklopeediakirjastus avas Tallinnas Mustamäe tee 5 teatmekirjanduse poe A&O. Müügil on entsüklopeediad, sõnaraamatud, leksikonid, aime- ja käsiraamatud, kõik ka avariiulitelt sirvimiseks kättesaadavad. Sealtsamast saab osta "Ilmamaa", TÜ kirjastuse, "Koolibri", "Valguse", "Europeia" jt kirjastuste väljaandeid. Hinnad on vaid 15% omahinnast kõrgemad. Kahel avamisjärgsel nädalal on soodusmüük. (28.05.)

Lehti sirvis
ANU SAAREMÄGI

Eesti Vabariigi haridusminister
Eesti Vabariigi sotsiaalminister
Eesti Omavalitsusliitude Ühendus

Alushariduse Nõukogu avalik pöördumine

23. mail 1997 toimunud alushariduse nõukogu koosolekul arutati koolieelsete lasteasutuste üleandmist sotsiaalministeeriumi valitsemisalasse. Koostati alljärgnev avalik pöördumine.

Eesti eelkoolikasvatusel ja -pedagoogikal on üle sajandi pikkune ajalugu ning traditsioonid, mille mõtlematu lõhkumine tänasel päeval näitab sallimatust eelkõige laste suhtes.

Lapse õiguste konventsiooni art 18 p 1 ütleb, et osavõtvad riigid tunnustavad lapse õigust haridusele. Eesti Vabariik ühines lapse õiguste konventsiooniga 26. septembril 1991 ning konventsioon jõustus Eestis 20. novembril 1991.

Eesti Vabariigi haridusseaduse § 2 (5) alusel on alusharidus põhihariduse eelnev haridustase. Sama seaduse § 3 (2) alusel on koolieelne lasteasutus haridusasutus. Haridussüsteem on tervik, mille ülesehitus ning riigi haridusstandard loovad igaühele võimaluse siirduda ühelt haridustasemelt teisele. Eelnevast tulenevalt on riiklik koolieelse lasteasutuse õppekava integreeritud põhikooli õppekavaga. Koolieelse lasteasutuse õigusliku seisundi ja töökorralduse alused kehtestab koolieelse lasteasutuse seadus (vastu võetud Riigikogus 9. juunil 1993) ja lasteasutuse põhikiri. Eesti lasteaed on toetunud rahvuslikule ja üldkultuurile, väärtustades eesti rahvusteadvuse ja kultuuritraditsioonid ning Eestis elavate teiste rahvaste omakultuuri viljelemise.

Üleriigilised ja piirkondlikud alushariduse teabepäevad ja konverentsid on suunatud ühiskonna hoiakute kujundamisele kõige nooremate ühiskonnaliikmete suhtes, nende probleemide ja vajaduste teadvustamisele.

Koolieelsetes lasteasutustes töötavad kvalifitseeritud pedagoogid (24% kõrgharidusega, 68% keskeriharidusega ja 8% keskharidusega). Pedagoogide koolitamisel on suund rakenduslikule kõrgharidusele.

Viimastel aastatel on lasteasutuste töösse lisandunud andragoogiline suund – lastevanemate koolitus, lasteasutuse piirkonna kõigi perede nõustamine ja koolitamine. Lasteasutused on kujunemas piirkondlikeks eelkoolipedagoogika keskusteks.

Erivajadustega lapsel on võimalik saada õpetust ja areneda erilasteaias, erirühmas või sobitusrühmas.

Aktiivselt on alustanud integreerimist eesti ühiskonda vene lasteasutused. Neis õpetatakse 5–6-aastastele lastele eesti keelt.

Ajal, mil Soomes ja Rootsis on lasteasutused üle minemas haridussüsteemi, on Eestis toimumas vastupidine protsess. Soome Õpetajate Liit on alustanud sel teemal avalikku arutelu.

Alushariduse Nõukogu ettepanekud tõstatatud probleemi lahendamiseks:

- moodustada läbirääkimisteks komisjon, kuhu on kaasatud alushariduse spetsialistid;
- põhjlikult analüüsida muudatuse positiivseid ja negatiivseid külgi;
- teavitada tulemustest üldsust ja alles seejärel võtta vastu otsus.

*

Riigikogu kultuuri- ja hariduskomisjonile, haridusministrile, sotsiaalministrile ja Eesti Omavalitsusliitude Ühendusele on läkitanud samasisulise pöördumise ka **Tartu linna 29 koolieelse lasteasutuse töötajad**. Pöördumine on läbi arutatud Tartu lasteaedade juhatajate nõupidamisel 22. mail k.a.

Ärevust tekitab, et vastu suve, kui pedagoogide ja lapsevanemate mõtted on juba suvepuhkuses, kavandatakse nende selja taga kardinaalseid muutusi. Koolieelsete lasteasutuste sotsiaalministeeriumi haldusalasse viimisel pole tegemist asutuste sinna-tänna tõstmise, vaid laste, perede, lasteasutuste töötajate tuleviku kujundamisega. Pöördumises küsitakse, kelle huve on muudatuse tegemisel arvestatud, kellega konsulteeritud, mis põhjendusel tahetakse haridusasutused muuta hoolekandeasutusteks, miks lasteaednike ja lapsevanematega läbi rääkimata otsustatakse lasteaiapedagoogide ja teiste töötajate töö ja laste elukorralduse üle.

29 asutuse töötajate allkirjadega pöördumises esitatud küsimustele oodatakse selgitusi ja põhjendusi koolieelsete lasteasutuste haridusministeeriumi haldusalast sotsiaalministeeriumi haldusalasse üleviimise idee autoritelt.

- Arvestades koolide vajadust mitme eriala õpetajate järele, võtame täiendavalt juurde osalejaid

kutseta keemiaõpetajate kursusele,

sest lähemal aastal analoogilist kursust TPÜ täienduskoolituse osakond ei korralda. Teine sessioon toimub 16.–21. juunini 1997. a Tallinnas Sakala 21. Osavõtumaks á 700 kr. Kogu kursus kestab kaks aastat ja lõpeb keemiaõpetaja kutsetunnistuse saamisega.

Registreerida **6. juuniks** tel **6 461 618** (sekretär).

- 18. augustil 1997. a algab kursus

"Käsitööesemete kunstiline kujundamine".

Kursus kestab 1 aasta (4 sessiooni: 160 auditoorset tundi ja lõputööde kaitsmine). Kursus toimub TPÜ-s Narva mnt 25 auditooriumis T-302.

Soovitavad osavõtjad oleksid käsitööõpetajad, kes on lõpetanud TPÜ üldtehniliste distsipliinide ja tööõpetuse või tütarlaste tööõpetuse eriala.

1. sessioon on 18.–22. augustini 1997. a. Osavõtumaks á 600 kr.

Registreerida **15. juuniks** tel **6 461 618** (sekretär).

TEA Keelekeskus teatab

TEA Keelekeskuse lahtiste uste päevad algavad 3. juunil kell 12 pressikonverentsiga, kus esitletakse TEA kirjastuse uudisteoseid: Richard Lewise **"Kultuuridevahelised erinevused. Kuidas edukalt ületada kultuuribarjääri?"** ja Ann-Marie Sabathi **"Ärietikett. Kuidas saavutada eeliseid tänapäeva konkurentsis?"**. Uudisteks on ka ametikeele sarja "Rahvusvaheline äri. Inglise keele väljendid ja sõnavara" ning F. Ma'sùmiàn'i "Elu pärast surma. Teispoolsuse käsitlused maailma religioonides".

Seekordsed koolitusjuhtidele mõeldud lühiseminarid on kultuuridevahelistest erinevustest äris teemadel "Esitlused" ja "Äriläbirääkimised". Külalisesineja on **David Goddard** Suurbritanniast. Esmakordselt on kavas lahtine inglise keele tund ajakirjanikele teemal "Kuidas intervjueerida kõrgeid väliskülalisi?". Oodatud on kõigi meediakanalite esindajad.

Lahtiste uste päevade programm on tihe: tutvustatakse suviseid keelekursusi, sõnaraamatuid arvutis, BBC inglise keele kursust CD-ROM-idel ning õppimisvõimalusi välismaal. Soodushindadega pakutakse TEA kirjastuse teatmeteoseid, sõnastikke, vestmikke ja keeleõpikuid. Suur on Moskva ja Peterburi kirjastuste uudisraamatute väljapanek. TEA avab oma üheksanda kunstinäituse. Seekord rõõmustab kunstisõpru graafik **Tiina Veskla** looming.

3.–6. juunini on TEA Keelekeskuse uksed kõigile keelehuvilistele ja raamatusõpradele valla kell 9–18.

Ministeeriumis

- 26. mail tutvus minister **Mait Klaassen Hiiumaa haridusasutuste ja regionaalsete haridusprobleemidega**. Ta käis Kõpu Internaatkoolis, Emmaste ja Käina põhikoolis ning Kärdla Keskkoolis ja tutvus Hiiumaa teadus- ja hariduskeskusega "Tuuru" ning Suuremõisa Põllumajandustehnikumiga.
- 27. mail toimus ministeeriumis **laagrijuhtide nõukoja istung**. Arutati laagrisuveks ettevalmistuste seisu ja sügisest algava laagrite atesteerimise korralduslikke küsimusi.
- 28. mail kohtus minister **Mait Klaassen** Teadlaste Maja algatusel teadlastega.
- 28. maist 1. juunini viibib kantsler **Georg Aher** Schleswig-Holsteini Liidumaal sealse Haridus-, Teadus- ja Kultuuriministeeriumi haridusala riigisekretäri pr **Gyde Kösteri** kutsel. G. Aher kohtub G. Kösteri ja teaduse- ja kultuuriala riigisekretäri dr Swatekiga. Arutatavad teemad: ministeeriumi roll vähemusrahvuste haridusprobleemide lahendamisel, riigi ja kohaliku omavalitsuse osa hariduse finantseerimisel, õpetajate töötingimused, tööaeg ja tasustamine, keskkonnakasvatus, teaduse finantseerimine, ministeeriumi osa rahvusvahelise koostöö korraldamisel, töö Euroopa Liidu projektidega, koostöövõimalused ministeeriumide vahel.

Kantsler külastab Saksa Vähemusrahvuste Ühingut ja Gümnaasiumi Apenrades (Taanis), Euroopa Vähemusrahvuste Keskust Flensburgis, tehnikamessi "Artefact", Liidumaa Kooliuuringute Instituuti, Lübecki Loodusmuuseumi pedagoogilist osakonda.

- 29. mail korraldas **noorsoo ja huvihariduse osakond väljasõidu Rapla maakonda**. Maavalitsuses kohtuti omavalitsusjuhtidega, käidi noorte töökojas, kriisikeskuses ja mujal. Väljasõidu eesmärgiks oli jagada vahetult omavalitsuse ja maakonna juhtidele informatsiooni noorsootöö suundadest ning saada teada neist valupunktidest, mis on kohalikul ja regionaalsel tasandil.

Välissidemed

- 11.–15. maini toimus **Euroopa Noorsoo Keskuses Strasbourg'is Ida- ja Kesk-Euroopa maade noorsoo-alase koostöö sümpoosion**, millel osales ligi 80 ministeeriumi tasandil noorsooküsimustega tegelejat ning noorsooühenduste esindajat. Enamik osalejaid oli Ida-Euroopa riikidest, kuid esindatud olid ka Põhja- ja Lääne-Euroopa maad. Eestit esindas noorsoo ja huvihariduse peaekspert **Kadi Ardel**.

Kolme töörühma kokkuvõtetest selgus riikliku ja mitteriikliku struktuuri vahelise noorsoo-alase koostöö seadusandluse ning noorsoo-uuringute tähtsus, konkreetsete programmide olemasolu ja noorsooühenduste finantsilise toetuse vajalikkus, noorte osaluse tähtsus jm. Põhiprobleemid olid noorte passiivsus ja vähene osalemine, infopuudus, finantside vähesus jpm. Konkreetne ettepanek tulevikukoostööks oli korraldada Noorsoo Direktoraadile, noorsooühenduste liikmetele ja noorsootöötajatele koolitust, keelekursusi, õppereise ja seminare.

- 28. maist 2. juunini toimub **Berliinis Euroopa Noorsoohotellide seminar**. Eestist osalevad Balti Puhkemajade Eesti esindaja **O. Maskov** ning noorsoo ja huvihariduse osakonna peaekspert **Tiina Mander**.
- 30. maist 2. juunini toimub **Helsingis Läänemeremaade noorsoo-alase koostöö konverents**, kus osalevad Läänemeremaade ministeeriumide, noorsooühenduste kogude ja programmi *"Youth for Europe"* esindajad. Arutatakse Läänemeremaade koostööd, ministeeriumide ja noorsooühenduste koostööd, bilateraalset koostööd. Eestit esindab noorsoo ja huvihariduse osakonna peaekspert **Kadi Ardel**.

Moodustati ühiskomisjon

Vastavalt haridusministeeriumi ja Tallinna õpetajate streigikomitee kokkuleppele kutsus haridusminister **Mait Klaassen** 23. mail kokku **haridustöötajate ühiskomisjoni, kes hakkab läbi vaatama õpetajate palgakorralduse ja atesteerimise dokumente**.

Komisjon on moodustatud haridustöötajate ühenduste – Eesti Haridusfoorum '97, Eesti Õpetajate Liit, Hariduskorralduse Nõukoda, Eesti Haridustöötajate Tallinna Õpetajate Streigikomitee jt – esindajatest, kaasatud on ka Tallinna harid usosakondade ja kutseõppeasutuste esindajad ning ministeeriumi ametnikud. Komisjoni kuuluvad **Georg Aher** (komisjoni esimees), HM-i kantsler; **Epp Rebane**, HM-i osakonnajuhataja ja **Viive Tüür**, Raeküla Keskkooli õpetaja, Haridusfoorum '97 esindaja (aseesimehed); **Maire Hirmat**, HM-i nõunik (komisjoni sekretär); **Maila Võrno**, Tallinna Ühisgümnaasiumi õpetaja, Tallinna õpetajate streigikomitee esindaja; **Hugo Tartlan**, Tallinna Polütehnikumi õpetaja, Tallinna õpetajate streigikomitee esindaja; **Margus Oro**, Jõgeva Maavalitsuse haridusosakonna juhataja, Haridus-korralduse Nõukoja esindaja; **Ene Hinnok**, Tallinna linnaosade haridusosakondade esindaja; **Krista Käen**, Eesti Haridustöötajate Liidu esindaja; **Tanel Linnus**, Tartu Õppekeskuse direktor, Tartu õpetajate esindaja; **Jüri Jürivee**, Tallinna Tehnikakooli direktor; **Age Kalbus**, Kuressaare Gümnaasiumi õpetaja, Saaremaa õpetajate esindaja; **Arno Kukk**, Väike-Maarja Keskkooli direktor, Eesti Koolijuhtide Ühenduse esindaja; **Toomas Kink**, Lähte Gümnaasiumi direktor, Õpetajate Liidu esindaja; **Anneli Kommer**, HM-i osakonnajuhataja; **Raivo Niidas**, HM-i talituse juhataja.

Minister tegi komisjonile ülesandeks läbi vaadata õppeasutustest ja õpetajate ühendustest saabunud ettepanekud ning esitada hiljemalt 1. juuliks 1997 soovituse palgakorralduslike dokumentide parandamiseks või muutmiseks. Parandatud ja täiendatud määruste jõudmine õppeasutustesse tuleb tagada hiljemalt 25. augustiks 1997. a.

Esimesel koosolekul moodustas komisjon kolm töörühma. Neist esimene haridusseaduse eelnõu pedagooge puudutava peatüki analüüsimiseks ja komisjoni ettepanekute tegemiseks ning kaks töörühma haridusministri 21.11.1996. a määruste nr 28 ja 29 läbivaatamiseks. Töörühmad esitavad oma sisulised ettepanekud komisjoni järgmiseks kokkusaamiseks, mis toimub 3. juunil.

Noorsoo sooduskaart

Noorsoo Sooduskaardi GO 25 on kehtestanud 1975. a Rahvusvaheline Noorte Reisibüroode Föderatsioon ning see on UNESCO toetusel saanud rahvusvaheliselt tunnustatud reisidokumendiks ja isikut tõendavaks dokumendiks. Sooduskaart kehtib kuni 25-aastastele (k.a).

Noorsoo Sooduskaart GO 25 pakub noortele soodustusi transpordis, majutuses, kauplustes ning kultuuriüritustel kogu maailmas. Kaarti saab kasutada ka telefonikaardina kogu maailmas ning saada 70% hinnaalandust normaalhinnast.

Kaart maksab noortele 50 krooni ning seda on võimalik saada Eesti Noorsoo Sooduskaardi büroost: Endla 4, 5. korrus, Tallinn EE0001.

Tel/faks: 6 263 367. Büroo on avatud E, T, K kl 10–13, N, R kl 15.30–17.

Informatsioon on saadaval ka Internetis: htpp://www.ngo.ee/ENS.

LEIDA REIMANN

1997/98. õa riigieksamitest

22. mail toimus üldhariduse osakonna korraldusel nõupidamine, kus arutati **riigieksamite korraldusega seostuvaid probleeme** ja otsustati **1997/98. õa riigieksamite ajakava**. Nõupidamisel osalesid **K. Küttis** (Hariduskorralduse Nõukoda), **E. Päev, T. Roosimägi** (haridusosakondade inspektorid), **L. Jõemaa** (Õpetajate Liit), **M. Kaasik** (Koolijuhtide Ühendus), **A. Adamson, H. Isok** (Eksamikeskus), **E. Rebane, M. Kond, A. Eglon, K. Mere** (HM).

Analüüsiti ka eksamikorralduslikke probleeme, mida koolid olid haridusosakondade kaudu üldhariduse osakonnale esitanud. Leiti, et välisvaatlejate koosseis vajab paremat komplekteerimist ja koolitust.

Eksamite tulemuste osas kuuluvad üldisele avalikustamisele üldhariduse osakonna teostatud üleriigiline eksamite sisuline analüüs ja olukorra hinnang. Hinded ja kooli kohta käiv statistiline analüüs, mille väljastab Eksamikeskus, jäävad koolisiseseks kasutamiseks ja analüüsimiseks.

Nõupidamise ettepanekutele tuginedes kirjutas minister **Mait Klaassen** alla määrusele, milles kinnitatakse **1997/98. õppeaastaks põhikooli lõpetamise eksamiperioodiks 1.–13. juuni 1998. a. Gümnaasiumi lõpetamise eksamiperiood kestab 15. aprillist 13. juunini 1998**. Sama määrusega kehtestati 1997/98. õppeaastaks riigieksamite õppeained, vorm ja ajad:

I. Riigieksamid

1. **Emakeel** – kirjalik – 25. aprill 1998.
2. **Inglise ja saksa keel** – kirjalik – 4. mai 1998.
2. **Ajalugu** – kirjalik eksam – 9. mai 1998.
4. **Bioloogia** – kirjalik – 16. mai 1998.
5. **Matemaatika** – kirjalik – 23. mai 1998.
6. **Keemia** – kirjalik –27. mai 1998.

II. Katselised riigieksamid

1. **Vene ja prantsuse keel** – kirjalik – 4. mai 1998.
2. **Füüsika** – kirjalik – 1. juuni 1998.

Võõrkeele eksami suuline osa toimub erigraafiku alusel, mis koostatakse kokkuleppel koolidega.

LEIDA REIMANN

HARIDUS TEAVE

PÄEVA TEEMADEL

Mõttevahetus kõrghariduse teemadel

Presidendi Akadeemiline Nõukogu loodi 1994. a, et vastastikustes arvamustevahetustes nõustada presidenti ja genereerida ideid, mis suunas peaks Eesti edasi arenema. Nõukogusse kuuluvad teadlased ja kultuuritegelased, koos käiakse vähemalt neli korda aastas. Sellel aastal on vaatluse all haridusprobleemid. Esimese istungi (4. aprillil) teema oli "Haridus kui Eesti prioriteet" – käsitleti hariduspoliitiat üldiselt ja hariduse rahastamist, järgmine kord on vaatluse all jätkuja pidevharidus.

Viimasel istungil, mis toimus 21. mail, arutleti kõrghariduse teemadel. Koosolekust võtsid osa nõukogu liikmed **Jaak Aaviksoo, Hillar Aben, Henn Elmet, Jüri Engelbrecht, Raimund Hagelberg, Ain-Elmar Kaasik, Andres Langemets, Erast Parmasto, Henno Rajandi, Mihkel Veiderma, Jaan Ross, Richard Villems, Mati Heidmets, Kaido Jaanson** ja **Märt Väljataga**. Külalistena osalesid haridusminister **Mait Klaassen**, TPÜ prorektor **Peeter Normak**, TTÜ prorektor **Tiit Kaps** ja Eesti Kõrgema Kommertskooli president **Madis Habakuk**. Põhiettekande pidas Jaak Aaviksoo. Seekordset istungit juhatas TPÜ sotsiaalteaduskonna dekaan Mati Heidmets, kes nõustus räägitut ka "Õpetajate Lehele" kommenteerima.

Kõrgharidus vajab tähelepanu

Kõrghariduse taotlejate arv kasvab kiiresti. Eelmisel sügisel asus kõrgharidust omandama 8800 noort, neist 3300 tasulises õppes (üks aastakäik on u 20 000 noort, u 10 000 saab keskhariduse). Kuna riigikoolid pole oma summaarseid vastuvõtuarve suurendanud, kasvab erakõrgkoolide osa (tänaseks on kõrgkoole Eestis juba üle kolmekümne). Samas on riigi kontroll kõrghariduse kvaliteedi üle ebapiisav. Probleemiks on kõrghariduse finantseerimine ja kraadiõppe madal efektiivsus, millega on seotud ka akadeemilise järelkasvu vähenemine.

Tasuline kõrgharidus – kas ainus väljapääs?

Üheks tähtsamaks akadeemilise nõukogu arutlusteemaks oli üleminek tasulisele kõrgharidusele. Esitati poolt ja vastu seisukohti ning ühisele arvamusele seekord ei jõutudki.

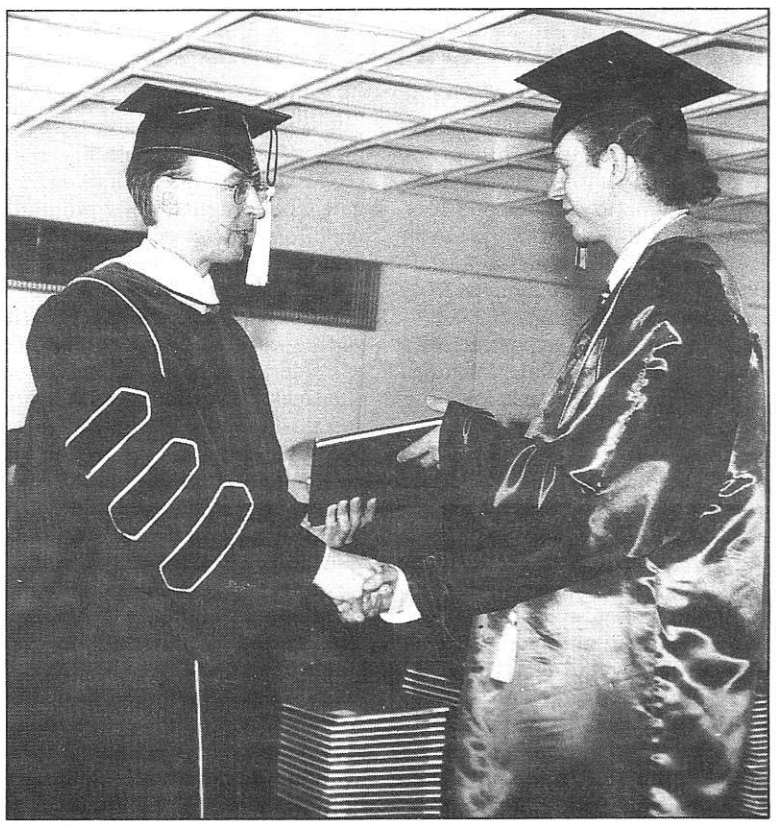

Seoses kõrgkooli astujate arvu suurenemisega on tekkinud hulk erakõrgkoole, enamik neist aga ei anna ülikooli mõõtu välja, kuna teadustööd seal praktiliselt ei tehta. Concordia ülikool on üks kahest Eesti arvestatavamast erakõrgkoolist.

MÄRT BERNADTI foto

Ühest küljest on kohe tasulisele kõrgharidusele üleminek paratamatu, et säilitada selle kvaliteeti. Ülikoolid vajavad pidevalt raha juurde ja muid võimalusi peale õppemaksu kehtestamise selle hankimiseks ei nähta. Ka Mati Heidmetsa poolt küsitletud TPÜ sotsiaalteaduskonna tudengitest oli 90% õppemaksu kehtestamise poolt.

Teisest küljest aga on ebavõrdsus Eesti ühiskonnas perekonniti ja regiooniti niigi suur ning õppemaksu kehtestamine tõstaks seda veelgi. On ju juba praegu keskkoole, kust aastaid pole ükski lõpetaja edasi õppima läinud. Õppemaksuks vajaminevad summad tuleksid õppuri perekonna eelarvest, aga kas see on ikka kõige õigem koht? Õppemaksu kehtestamise alternatiivina pakuti välja ka idee suurendada üksikisiku tulumaksu või muuta see progresseeruvaks, pannes maksma need, kel niikuinii on rohkem raha.

Õppemaksu suuruseks planeeritakse praegu u 5000 krooni, mis kataks 25% keskmistest õppekuludest. Ühtlasi peab sama summa võrra suurenema ka õppelaen. Õppemaksu ei kehtestata kraadiõppele. 15% üliõpilastest peaks õppeedukuse tõttu või majanduslikel põhjustel olema õppemaksust vabastatud.

Resoluutset vastuseisu õppemaksu kehtestamisele ei ole ilmutanud ükski avalik-õiguslik ülikool. Lõplikult otsustab selle küsimuse Riigikogu.

Kraadiõpe on väheefektiivne

Teiseks oluliseks väitlusteemaks oli kraadiõppe väikesemahulisus ja madal tulemuslikkus. Magistri- ja doktoriõppe efektiivsus on ülikoolides 20% ja alla selle, aastas kaitstakse u 30 doktorikraadi; paljudel erialadel polegi aga kraadikaitsjaid. Sellest tulenevalt on olukord akadeemilise järelkasvu osas muutunud kriitiliseks. Kraadiga spetsialiste vajatakse aga ka paljudel teistel elualadel. Tekib suletud ring – ühelt poolt on kraadiõpe äärmiselt oluline valdkond, teiselt poolt on aga motivatsioon seda rasket tööd teha väga madal. On ju kraadiõppuri stipendium madal ja ka perspektiivid viletsavõitu – ülikoolis lektorina tööle hakates on palk vaid 3000 krooni. Ülikooli püsimajäämiseks ja arenemiseks on aga kraadiõpe sama oluline kui raha.

Lahendusena pakuti välja, et 50% teaduse sihtfinantseerimise rahast võiks suunata kraadiõppesse ning välismaal doktorikraadi omandajatele peaks kehtestama riiklikud stipendiumid.

Erakõrgkoolide tulevik

Eestis on tekkinud hulk erakõrgkoole ja seetõttu keskendus nõukogu ka nendega seostuvatele probleemidele. Arvestatavamad on Concordia ülikool ja Eesti Kõrgem Kommertskool. Viimati nimetatu president Madis Habakuk osales külalisena nõukogu istungil.

Erakoolides valitseb suur optimism ja kõik tundub minevat suurepäraselt. Paraku ei anna aga enamik erakõrgkoole ülikooli mõõtu välja. Ülikool on defineeritud kui teadusasutus, mis annab ka õpetust, erakoolides on aga teadustöö nullilähedane. "Õpetamismasinana" on need asutused küll efektiivsed, kuid ülikooliks saamiseni on neil veel pikk tee.

Kuigi ka avalik-õiguslikes ülikoolides on kraadiõppega raskusi, on erakõrgkoolid selles osas veelgi viletsamas seisus. Erakoolide probleemiks on ka suur kaadri voolavus. Õppejõud tulevad ja lähevad, väga palju kasutatakse välisõppejõudude teenuseid.

Riigi kontroll vajab tõhustamist

Eelmise teemaga on seotud kõrghariduse kvaliteet. Ilmselt on riik ajanud liiga liberaalset hariduspoliitikat ja riiklik kontroll ning järelevalve on olnud ebapiisav. Juba praegu on päevakorral kõrgkooli akrediteerimata jätmise tõttu raskesse seisu sattunud inimeste probleemid. On ju neis koolides õppijad maksnud hulga raha, kuid ei saa riiklikult aktsepteeritavat diplomit. Seega vajab kõrgkoolide akrediteerimissüsteem läbivaatamist ja karmistamist, liiga suurt vabadust pole selles valdkonnas võimalik rakendada.

MERI ARRO

Kutseharidusreformist

Kutseharidusreformi käiku ei ole kaasatud Eesti väheseid kutsehariduse küsimustes kompetentseid inimesi ega kutseharidusteadlasi. Reform on muudetud selliste isikute monopoliks, kellel ei ole kutsehariduse valdkonnas isegi argikogemust, teaduslikest teadmistest rääkimata. Vihjed kutseharidussüsteemi kiirele vastavusseviimisele ühiskonnas ja majanduses toimunud muutustega on paljas sõnakõlksutamine, millele ei ole seni esitatud seisukohtadest tõsiselt võetavat katet. Kutseharidusreformi kontseptuaalsete lähtekohtade projekti väljatöötamisel osalenud eksperte ühisaruteludeks kokku ei ole kutsutud, nende arvamused peideti nähtavasti sahtli põhja.

Kõige olulisemad probleemid

■ Kiiresti ja asjatundlikult (eksperthinnangute, mitte arvamuste abil) lahendada kutsehariduskontseptsiooni, riiklike raamõppekavade ja kutsestandardite probleem.

■ Lõpetada Eestis väljakujunenud, kuid juba ammu sobimatuks muutunud püüe anda kõikidel erialadel (eriti tipptehnoloogia valdkonnas) kutseõppeasutustes täielik kutsevalmidus. Tootmise ümberkorraldamise ja ümberseadmestamise tingimustes pole see võimalik. Kutsehariduse omandamine tuleb üles ehitada astmelisele spetsialiseerumisele, mille lõppastmed peavad toimuma üleriigilistes tipptehnoloogiaga õppekeskustes ja sobivate firmade baasil. Viimased peavad selle eest ühisest maksukatlast osa tagasi saama.

■ Selleks et esitada mingeid nõudeid kutseharidussüsteemile, tuleb sellele anda kõike seda, mida nii iseenesestmõistevalt on harjutud andma ülejäänud haridussüsteemile: koolitada kutseõpetajaid, valmistada ette teadlaskaadrit ja korraldada teadusuuringuid, anda välja õpikuid ja õppematerjale jmt.

■ Kutseharidust ei saa reformida ainult väliste, s.o organisatoorsete abinõudega. On vaja meetmeid kutseõpetuse sisulise taseme tõstmiseks. See omakorda vajab kompetentsust kutseõppe teoorias. Seda aga Eestis napib.

Mõtlemisainet Lasnamäelt

Nn Lasnamäe akadeemia on pikka aega olnud Eesti hariduselu üks lipulaevu – siit on uut mõtlemisviisi ja otsivat vaimu kaasa saanud direktorid, nende asetäitjad, maakondade, linnade ja haridusministeeriumi koolinõunikud ja -inspektorid. Jääb loota, et erakonnad saadaksid sinna täiendusõppele oma tulevased haridusministri kandidaadid, et nad oma üürikest ministriaega ei peaks kulutama ainult haridusprobleemidega tutvumiseks...

Lasnamäe akadeemia on suutnud säilitada oma nooruslikkuse, on valmis levitama uusi ideid ja erapooletult analüüsima nende positiivseid ja negatiivseid külgi. Kuluaarides arutatakse hariduselu kõige akuutsemaid probleeme ning tihti jõutakse ühiste lahendusvariantideni. Lähtudes nendest lahendusvariantidest ja ka isiklikest seisukohtadest, esitan need haridusüldsusele arvamuste avaldamiseks.

***Ei saa kõrvaldada puudusi, kõrvaldada saab nende põhjusi ja põhjuste põhjusi.* (Ülo Vooglaid.)**

Probleemiks number üks tuleb pidada koolikohustuse mittetäitmist. Kui laps ei käi koolis või kui ta mõjuva põhjuseta väga tihti puudub, pole põhjust rääkida tema õpetamise tulemuslikkusest, ning raha, mida selliste õpilaste koolitamiseks eraldavad riik (pearaha ja õpikute raha) ja omavalitsus (kõik muud kooli ülalpidamiskulud), on raisatud raha, olgu see nii väike, kui on.

Koolikohustuse eiramise põhjusi on palju – haridusseadustikus, kontrolli lünklikkuses, kodu, kooli ja ümbruskonna ebasoodsas mikrokliimas, laste koolikohustust eiravate vanemate ebaefektiivses karistamises jm.

Kuidas toimida? Teada on juhtumid, kus klassijuhataja on tunginud popitaja koju akna kaudu ja sundinud luusuri kooli tulema, on teada koole, kus koolijuht toob esimese tunni ajal popitegijaid autoga kodudest kooli. Küsitav, kas nad seda ka veel nüüd teha julgevad, sest tegu võidakse lugeda õpilaste ahistamiseks ning koolijuhile (mitte seaduserikkujale õpilasele) võib kohus selle eest määrata rahatrahvi ja keelata erialal töötamise. Hoidku jumal, et õpetaja või koolijuht mõnel õpilasel käest kinni ei haaraks, kui too kaasõpilast peksab. Kohtulik karistus oleks vältimatu. Nii arvasid Lasnamäel viibinud koolijuhid...

***Õpetamine on õpitingimuste loomine.* (Kanni Indre.)**

Tähtsuselt teine probleem on see, kuidas äratada õpilastes õppimissoov. Pole ju õpilase pea tühi anum, mida õpetaja tarkusega täidab. Kui mõni

MEELIS NAUDI joonistus

■ Soovides näha üld- ja kutseharidust teineteisest lahutamatuna, ei saa piirduda ainult nõudega, et kutseharidus tugineks üldharidusele. Selle kõrval tuleb rääkida ka üldhariduse rollist kutsehariduses. Tuleb loobuda üldharidussüsteemis domineerivast suunast põhikool – keskkool – ülikool. Põhi- ja keskkool peavad oma teise põhiülesandena nägema noorte ettevalmistamist kutse omandamiseks.

Üld- ja kutsehariduskoolide vastuoluline täituvus

Selline vahekord, kus 3/4 põhikooli lõpetanuid asub edasi õppima keskkooli, on ebaloomulik. Gümnaasiumi õpilaskontingent tuleb taandada järk-järgult arvuni, mis võrdub kõrgkoolide vastuvõtuga + 10–20% varu.

Koolitusvajaduse väljaselgitamisel ei ole otstarbekas ja võimalikki taotleda tööjõuturu vajaduste ja koolituse otsest vastavust. Kutsealane üldettevalmistus, mis on kutseõppeasutuste põhiülesanne, peab vastama tööjõuturu muutuste üldistele tendentsidele. Kutsealase üldettevalmistuse peavad saama kõik soovijad ning selle saanud on võimelised spetsialiseerumisel kergesti orienteeruma kutseala (ja selle lähialade) erialadele. Täpsemini peavad vastama turuvajadustele täiendus- ja ümberõpe.

Kutsekooli roll regionaalpoliitikas

Kutseõppeasutustel on regionaalpoliitikas äärmiselt tähtis roll. Regionaalsete kutseõppeasutuste tegevusest sõltub kohaliku majanduse käekäik ning sellest omakorda regiooni tööhõive ja majanduslik jõukus. Pannes vaestel ääremaadel kutsehariduse finantseerimise omavalitsuse õlgadele, määrame selle suletud ringis paratamatule allakäigule. Kuidas saab mõelda kutseõppeasutuste likvideerimisele, kui me tahame lähitulevikus kutseõppeasutuste õpilaste arvu oluliselt suurendada? Erinevalt üldkoolidest on kutseõppeasutuste taasavamine seotud tohutute raskuste ületamisega. Samas on võimalik leida sulgemisohus olevate koolide säilitamiseks majanduslikult otstarbekaid lahendusi.

Soovitan "Õpetajate Lehel" korraldada ümarlaua-arutelu nendele probleemidele lahendusteede leidmiseks.

ANTS TARRASTE

---

superkooli direktor teatab, et tema koolis omandavad õpilased hea hariduse, võiks ta selle asemel öelda, et tema koolis on õpilastel head õppimisvõimalused (hea kaader, tänapäevased õppevahendid, hubased õpperuumid ja, mis peamine, õppimiseks soodus mikrokliima kodus ja koolis), kuna õpilaste vastuvõtt toimub läbi tiheda konkursisõela. Kahjuks tavalistel koolidel selliseid võimalusi ei ole ja seetõttu on ka tulemused tagasihoidlikumad. See muidugi ei tähenda, et tavakoolide tublimad eliitkoolide tublimatest paremaid tulemusi ei või saavutada – andekus ja õpitahe koos suudavad väga palju, sest maailma teadmiste varamu ei ole tänapäeval kellegi ees suletud.

Meie elanikkonna enamik saab palka alla Eesti Vabariigi keskmise, sest keskmist palka tõstavad riigimehed, kelle ühekordne preemia võrdub õpetaja kahekümne viie aasta töötasuga. See aga ei tähenda, et vaestest peredest võrsub protsentuaalselt vähem tippharitlasi. Rahakoti paksus ei ole võrdeline ajukurdude potentsiaaliga. Seepärast oli väga meeldiv lugeda uue haridusministri artiklist tema soovi võimaldada andekatele üliõpilastele tasuta kõrgkooliharidus. Seepärast ongi meie kooli ees põhiülesanne – luua tingimused võimetekohaseks õppimiseks.

Vaieldamatult on haridustöötajate töötasu väga madal. Olen veendunud, et enamik õpetajatest töötab kohusetundlikult ja võimetekohaselt, kuid majanduslikel põhjustel on neil kasinad võimalused enesearendamiseks – raamatute soetamiseks, perioodika tellimiseks, teatris ja kontsertidel käimiseks, tasulistel kursustel osalemiseks, välisreisideks jpm. Kas poleks mõeldav madalapalgalistele riigitöötajatele (haridus, kultuur, tervishoid jm) enesearendamiseks madalaprotsendilise pangalaenu andmine, millest iga edasise riigitööl töötamise aastaga teatud protsent kustutataks?

Kooli õppekava koostades muutub kooli pedagoogiline kollektiiv monoliitsemaks ja loovamaks. **(Viive Ruus.)**

Kooli arengukava alusel kooli õppekava koostamise üle on palju diskuteeritud, seda on kursustel õpitud ja praktikas proovitud, kuid lõplikult see kuidagi selgeks ei saa. Probleeme on palju. Peatun ühel neist – ainekavadel. Mida juurde lisada ja kuidas selle järgi teadmiste-oskuste omandamist tagada? Esimene võimalus on materjali kvantitatiivne lisamine. On võimalik lisada teemad, mis aineõpetaja arvates on vajalikud, aga riiklikus õppekavas puuduvad. Seejärel koostada materjalid nende osade õpetamiseks (tekstidkonspektid, didaktiline materjal). Kui sellist kvaliteetset materjali üle Eesti palju koguneb, tuleb mõelda selle väljaandmise võimalustele – häid materjale kasutaksid meelsasti ka kolleegid teistest koolidest. Teine võimalus on õppematerjali kvalitatiivne lisamine, s.t käsitleda teemasid sügavuti. Aine on alles siis põhjalikult omandatud, kui ollakse võimeline seda teistele selgeks tegema, näiteks koostama ja katsetama teatud teemadel keeleharjutusi, koostama matemaatikaülesandeid. Võimalusi on palju ja igas aines. Samuti saab lasta edukamatel nõrgemaid õpilasi järele aidata või juhendada.

Perioodõpe on tee põrgu kaudu taevasse. **(Mari Puskar.)**

Kuna Tallinna 32. Keskkooli perioodõppe analüüs on juba brošüürina ilmunud, oli huvitav seda kollektiivselt arutada direktor Mari Puskariga.

Perioodõpet on rakendatud kaugõppekeskkoolides, kuid ka üldhariduskoolidel on nüüd juba küllaldaselt kogemusi, et seda analüüsida. Praegu töötab koolides küllalt palju pensionäre, kuid nii ei saa see igavesti kesta. Sündimuse vähenemine ei vähenda oluliselt õpetajate arvu, sest keskastme klassidele hakkab see mõju avaldama alles kümne aasta pärast. On reaalne, et väiksema tundide arvuga ainetes tuleb hakata rakendama perioodõpet. Nii võiks üks õpetaja oma ainet õpetada kahes või koguni kolmes koolis.

Praegu on perioodõppe puhul probleemiks õpilase üleminek ühest koolist teise õppeaasta kestel. Seega ähvardab perioodõppe laialdasem levik lapsevanemaid mingil määral sunnismaisusega. Selle ohu vältimiseks oleks vaja riiklike õppekavade viimistlemisel (kahtlemata neid viimistlema hakatakse) jaotada ainete kohustuslik läbimisaeg poolaastate kaupa. Seega oleksid kõigi koolide teatud klassi õpilased kohustusliku õppematerjali omandamisel jõuludeks ühekaugusel. See ei piiraks ka oluliselt kooli vabadust oma õppekava koostamisel. Põhimõtteliselt on perioodõpe kindlasti nii õpilastele, lastevanematele kui ka õpetajatele meelepärane.

HILLAR PÕLDOJA

Eestimaa puhtaks!

Minu nimi on Katrin ja ma käin Tallinna Reaalkooli 4. a klassis. Meie klass käis Lahemaal ekskursioonil. Peatusime Loksa teeristil, et võtta peale meie giid. Arvake ära, mis vaatepilt meie ees avanes! Praht, ainult praht. Ekskursioonijuht palus meid, et aitaksime seda koristada. Loomulikult ronisime bussist koos kilekottide ja kummikinnastega välja. Esimeselt sajal meetril oli ühel teepoolel 157 õllepurki. Meil oli 12 suurt prügikotti, 15 minuti pärast olid need täis lömmis purke, õllepudeleid, mahlapakke, šokolaadi-, küpsise- ja kommipabereid ja mida kõike veel. Isegi lambipirne ja kahvleid. Giid ütles, et ka turistid küsivad, kuidas saab sellise prahi sees elada, ja nemad ei oska midagi vastata.

Kui inimene prügi kuhugi maha viskab, mõtleb ta, et Eestimaa on ju suur ja küll tuul selle paberi minema kannab, aga ega meie kodumaa ei ole mingi prügikast. Meie klass sai sellest ekskursioonist kõva õppetunni. Mina tõotasin endale, et ei viska enam kunagi prahti maha, vaid viin selle prügikasti. Tee sinagi nii!

Tallinna Reaalkooli 4. a klass ja nende õpetaja Leili Nappo kutsuvad ka teiste koolide õpilasi üles korjama iga ekskursiooni algul prügi, et Eestimaa kaunid paigad puhtamaks saaksid!

Riigieksamitest, palgast, maa soolast

16. mai "Õpetajate Lehes" avaldati 1997/98. õppeaasta koolivaheajad. Loodan, et enne kui avaldatakse teade õppeaasta lõpetamise, klassist klassi viimise korra ning eksamikorralduse kohta, analüüsitakse tänavuse aasta tegemisi, tehakse kas või küsitlus riigieksamite asjus.

Aastas on 365 päeva, neist 175 õppepäeva 1. septembrist mai lõpuni. Varem jäi kolm kuud – juuni, juuli, august – n-ö õppetöö lõpetamiseks: juuni lõpu-, juuli sisseastumiseksamiteks, juuli-august õpetajatele puhkuseks. Eksamite ühitamist põhjendatakse õpilaste eksamikoormuse vähendamise vajadusega. Kui varem oli juunis viis lõpu- ja juulis kolm sisseastumiseksamit, siis nüüd toimuvad eksamid 25. märtsist juuli lõpuni (neli kuud pingeperioodi), sest juulis tuleb eri kõrgkoolides kas eriala- või ka üldeksamid uuesti sooritada.

Tänavust kogemust arvesse võttes ei soovi me teha ühtegi eksamit koolivaheajal. Vaheaeg olgu ikkagi puhkuseks. Me ei soovi ka ühtegi eksamit teha maikuu laupäeviti. Pikk töötalv on seljataga, õpetajad-õpilased on kevadväsimuse küüsis. Laupäevane lisatööpäev teeb liiga nii tervisele kui ka niigi kõhnale palgafondile.

Tuletan meelde, et nädalavahetus peaks olema pereelu päralt. Kuhu meil kiire on, kuhu me tormame, et maisse nii suure koormuse kuhjame? Kui 1.–11. klassini käib õppetöö esmaspäevast reedeni, siis 12. klass on koolis vaid esmaspäeval ja teisipäeval. Iga hoolas õpetaja tahab ka koolilõpetajale nii IV õppeveerandi kui ka aastahinde välja panna 30. maiks, mil enamik eksameid juba tehtud. Õppenõukogu luba tal selleks ei ole, käitumishinnegi välja panemata. Naeruväärne olukord.

Missugune osa ühitamises jäi ülikoolidele? Kas nad maksid sisseastumiseksamiteks mõeldud raha tagasi (kuhu? kellele?)? Kas nad võtsid vastu eksamid varem keskkooli lõpetanutelt? Oleksid võinud seda teha, et keskkoolide koormust vähendada. See olnuks õiglasem ka varem lõpetanute suhtes, sest nemad teevad ju üksnes sisseastumis-, mitte lõpueksameid. Ning mis peamine – ülikoolidel on ju eksamineerijad/hindajad olemas, keskkoolides/komisjonides neid aga napib.

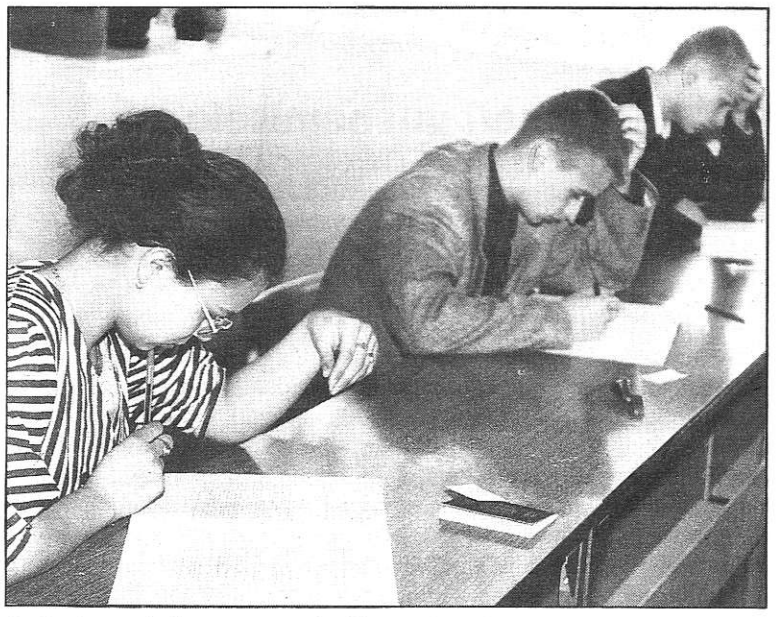

Selle kevade kogemused näitavad, et laupäevased eksamipäevad teevad liiga nii õpilaste-õpetajate tervisele kui ka kõhnukesele palgafondile. MÄRT BERNADTI foto

Vaatlejatest ning hindajatest

Vaatlejaid läheb ka edaspidi vaja, aga tööde läbiviijad ning hindajad võiksid olla oma õpetajad.

■ Ühitatud riigieksamid peaksid toimuma pärast ainekursuse läbimist ja aastahinnete väljapanemist üheaegselt kogu riigis.

■ Riigieksamid korraldatagu juunis. Läbiviija olgu kooli komisjon vaatleja juuresolekul. Tööd parandatagu koolides vaatleja juuresolekul. Hindele "5" kirjutatud või kuldmedali kandidaatide tööd võiksid kontrolli minna. (Hinded saab ruttu teada, lisakulusid ei ole.)

■ Tuleks koostada erineva tasemega tööd süva- ja tavakoolidele. Tase peaks kajastuma ka tunnistusel.

■ Keskkoolilõpetajad tehku eksamid oma kooli juures, varem lõpetanud kõrgkoolide komisjonide ees.

Ka siis, kui jäädakse spetsiaalse eksamikomisjoni juurde, saab eksameid teha juunis, kui kõrgkoolid teevad oma eksamid augustis.

Tänavu rakendatakse hindajatena tegevõpetajaid, kes õppetöö ajal sõidavad Tallinna vahet töid viimas-toomas. Mul on tõene teave, et x kooli emakeeleõpetaja käis esmaspäeval Tallinnas parandatud kirjandeid viimas, kolmapäeval sõitis taas pealinna uusi kirjandeid saama ning reedel neid viima. Kas see on eetiline, et õpetaja sõidab pealinna vahet tundide ajal, mille eest ta tasu saab? Kas too oli ainuke õpetaja, kes koolitöö tegemata jättis? Kirjandeid oli u 14 000, inglise keele teste 11 000 või 12 000. Mis nende kahekordne parandamine (hindamine) maksma läheb? Aineõpetajad teeksid selle juunis keskmise palga eest. Kokkuhoid missugune!

On veel üks oht. Kui kooliaasta tüheneb sedavõrd, et eksamid hakkavad toimuma mais, kas siis mõne ametniku kaugem siht ei ole õpetajaid üheks kuuks tasuta puhkusele suruda? Mõelge, kolleegid, mõningatele tendentsidele, andke oma hinnang toimuvale. Nagu see praegune palgamöll. Ega's meie kuulutanud välja 14% palgatõusu, millest pasundatakse juba pikka aega ja mis sellest hoolimata paljudel saamata jääb. Me ei taha annetusi, vaid tasu tehtud töö eest. Kui Tallinna õpetajad said lubatud palga kätte, kas siis ülejäänud pedagoogid pole seda väärt? Epp Rebane kirjutab, et tullakse kontrollima, kuidas õpetajad hoiatusstreigi tunni tagasi teevad või kuidas direktor selle palgast kinni peab. Mul on ettepanek: pidage andmata jäänud tundide tasu kinni seni väljamaksmata, ametnike poolt kinnipeetud palga viivise protsentidest.

Piinlik, et Eesti Vabariigis on nii suured vastuolud ühise asja eest võitlejate vahel. Lausa imestad, kuidas miljonid libisevad eraisikute taskutesse, kuidas pankade, firmade põhjalaskjad endale preemiaid määravad. Õpetaja ootab nagu vallasant, käsi pikal, mil piskuke palgaraha talle vargsi mütsi poetatakse.

"Sa oled maa sool, tulevase põlvkonna kasvataja, kuidas sa julged ... nõuda, streikida?" küsib Epp Rebane. Mina küsin, kus olite teie, Epp Rebane, Haridusfoorum '96 toimkonna kahel tööpäeval? Me olime ühes töörühmas, aga teid polnud kohal. Mina olin Pärnus oma kulu ja kirjadega. Kas teie ka? Ma pole elu sees ühelgi *workshop*'il ega kursusel käigu eest päevaraha saanud. Juba 30 aastat. Aga teie?

PILVI KAPP,
Tartu Tamme Gümnaasiumi
õpetaja

PEAME ARU

HARIDUS DIALOOG

Mis saab Eesti koolist?

Sissejuhatavalt autorist

Kuna mai keskel Jaan Tõnissoni Instituudi korraldatud Eesti hariduselu seminaril kerkis väga teravalt üles hariduse (kooli) kohta sõna võtvate inimeste kompetentsuse küsimus (eksminister J. Aaviksoo olevat isegi väitnud, et haridusministeeriumil ei ole asjatundlikku diskussioonipartnerit), siis avalikustab autor enda kohta järgmist.

Sündinud 1941. aastal Tartumaal. Nelja lapse isa. Töötanud 33 aastat õpetaja, direktori ja õppealajuhatajana nii üld- kui ka kutsekeskkoolis. Kaks aastat töötanud vene koolis. Pedagoogikakandidaat (filosoofiadoktor), kolme ilmunud pedagoogilis-psühholoogilise raamatu (monograafia) ja u 30 teadusliku artikli autor. Praegu Eesti Akadeemilise Pedagoogika Seltsi (EAPS) juhatuse liige, Ühiskondliku Pedagoogika Uurimise Instituudi (ÜPUI) vanem ja nõukogu liige, Eesti Õpetajate Liidu (EÕL) juhatuse liige, osalenud 1994. aastast Taani-Eesti ühisprojektis DEVS. Viimastel aastatel tutvunud koolidega Soomes, Taanis, Saksamaal ja Rootsis.

Pilk Eesti kooli uuenemisele

Tänavu möödus kümme aastat Eesti õpetajate kongressist, kus mõneti (aga mõistetavalt) emotsionaalsel viisil võeti suund Eesti kooli uuenemisele. Sel ajal oli eriti aktuaalne vabanemine NL unitaarsest ja üleideologiseeritud ebademokraatlikust koolisüsteemist. Peagi algas eesti kooli uue õppekava loomine. Kooli uuenemine oli alanud...

Esimesed viis aastat (1987–1992)

pärast kongressi kulgesid kooliuuenduses üsna normaalselt – toimusid arvukad mõttetalgud, vabad diskussioonid, koolid (ja õpetajad) hakkasid suhtlema Lääne koolide (ja õpetajatega), eriti Soomes ja Rootsis. Võeti eeskuju (vahel ka pimesi), püüti hakata teistmoodi (demokraatlikumalt?) tööle, kuulati siin käinud Lääne õpetajate arvamusi (ülemaailmsed eesti õpetajate päevad! – tänu Enn Siimule) jpm.

Kõik see oli äärmiselt vajalik ja samal ajal normaalne protsess. Haridusministeerium osales selles aktiivselt ja isegi juhtivalt (Ants Eglon, Kalju Luts jt), kuid ei surunud peale oma seisukohti. Eks uuenenud ministeerium isegi (just protsesside kaudu). Alustati koostööd teiste riikide haridusministeeriumidega (näiteks DEVS-projekti allakirjutamine Taani haridusministeeriumiga). Reorganiseeriti ka haridusministeeriumi ennast. Ministeerium ja õpetajaskond arenesid ja liikusid põhiliselt koos ja ühes suunas.

Tulen selle juurde veel hiljem, kuid töö tulemuslikkuse seisukohalt on sellisel põhimõttel tohutu tähtsus. Lahkhelid killustavad jõude ega vii elu edasi.

Viimased viis aastat (1992–1997)

on kulgenud aga üle kivide ja kändude. Isegi vajalikke haridusotsustusi on tehtud rabedalt ja viidud ellu saamatult. Ministeeriumi ja u 20 000 pedagoogilise töötaja (eelkõige õpetaja) vastasseis on läinud lubamatult suureks (tuletan meelde streiki ja streigiähvardusi). Tähendab, midagi on tõesti lahti, ja küsimus ei ole ainult viletsas palgas.

1992. a toimusid Eestis teatavasti parteipoliitilistel kaalutlustel suured kaadrimuutused, mis sisuliselt olid ju õiged, kuid käsitasid väga lihtsustatult ametnike kompetentsust. Meenutagem, mis toimus ministeeriumides, kas või siseministeeriumis kultuuri- ja haridusministeeriumini välja. Sageli oli põhimõte vaid "omad poisid". Ei saa õigeks pidada, et keerulisel reformimise ajal pandi haridusministeeriumi etteotsa laialt tuntud kultuuriinimesed, kes samal ajal tundsid halvasti kooli. Kahe ministeeriumi (haridus ja kultuur) liitmisest ei räägigi. See kõik oleks olnud sobiv stabiilsele ühiskonnale.

Kool on üldse üks salakaval institutsioon. Et enamik inimesi on käinud 11–12 aastat koolis, võib kergesti tekkida petlik mulje kooli tundmisest. Ka mõned aastad koolitööd ei taga kooli süvamõistmist. Allakirjutanu väidab, et veel kümme aastat tagasi tundis ta koolis kulgevaid protsesse tunduvalt pealiskaudsemalt kui täna.

Vaadates tagasi viimase viisaastaku haridusministritele, võib selles pikas rivis asjatundlikkuse poolest esile tõsta eelkõige Peeter Kreitzbergi, nii arvavad paljud analüüsivad kooliinimesed. Altpoolt vaadates tundus, et juhtimisteooria hea tundjana tuli tööga hästi toime ka Rein Loik. Esimest korda ministritoolil olles oli ta ümbritsetud asjatundlikest inimestest, kelle seisukohtadele ta toetus. Muide, sel ajal (1992) – Eesti krooni tulekul – tundsin õpetajana esmakordselt(!), et minu töö on pisutki väärtustatud. Kui aga Rein Loik tuli pärast Aaviksood 1996. a lõpul uuesti ministriks, tundsin end palga poolest kõige viletsamalt. See oli eelkõige Aaviksoo meeskonna teene. Vaat sellised paradoksid viimasel viiel aastal!

Õpetajate kongressilt Viljandis nagu paljudelt teisteltki kongressidelt-konverentsidelt on tuldud suurte lootustega... MÄRT BERNADTI foto

On väidetud, et minister on poliitiline figuur, hariduselu sisulist ja järjepidevat külge juhib kantsler. Kallid kaasmaalased, palju meil on tõeliselt kooli tundvaid kantslereid olnud?

Tänase Eesti kooli (ka haridussüsteemi) valupunktid

Puudub ühtne koolisüsteem (?)

Küllap on mõnelegi selline väide ootamatu. Kuid nii see on – näiliselt ühtse haridusministeeriumi juhtimisel toimivad nagu nõukogude ajal üksteisest täiesti isoleeritult üldharidussüsteem, kutseharidussüsteem jt. On eluliselt vajalik, et kõik koolid kuni kõrgkoolideni (eriti need, kes tegelevad alaealistega) toimiksid ühtse haridus(kooli)süsteemina. Ainult nii loome eeltingimused õpilaste (eriti pärast põhikooli) normaalseks liikumiseks ühest "süsteemist" teise. Esmakordselt võis sellekohaseid ilminguid täheldada minister (komitee esimees) Väino Rajangu ajal. Kolleegid üldharidus- ja kutsekoolidest said mõnigi kord ühistel nõupidamistel kokku, vahetasid infot, tutvusid... Kahjuks kestis see lühikest aega.

1994. aasta aprillis nägime Taanis ühes Roskilde kutsekoolis, kuidas vanemad daamid, tööriided seljas, metallitöökojas puurisid ja keevitasid. Need olid ümberkaudsete põhikoolide õpetajad, kelle õpilased kevadel pidid lõpetama kooli ja valima edasiõppimise võimaluste vahel. Taanis on kutsenõustamine üles ehitatud konkreetsetele kontaktidele ja tegudele. Seal ei lobiseta kutsenõustamisest (meil ei tehta enam sedagi). Süsteem on kasulik mõlemale poolele.

Kui Võrumaa haridusjuht mõni aeg tagasi ÕpL-is põrmustas tänase Eesti kutseõppe koolide süsteemi (teine "süsteem"!), siis ilmnes, et argumentidena kasutatud andmed on "moraalselt" vananenud. Asjatundjad on väitnud, et tänases Eestis on eelkõige uuenenud just kutsekoolid – juba mitu aastat töötatakse uute õppekavade järgi, erialade süsteem on uus. Hiljuti oli ühele Valgamaa üldhariduskoolile üllatuseks, et Helmes ei õpetata juba mitu aastat traktoriste, et meil on kaks korralikult sisustatud arvutiklassi, et hulk õpilasi on praktiseerinud välismaal. Me ei suhtle ju normaalsel viisil. Eri "süsteemide" arutu säilitamine tuleb kahjuks just õpilastele ja Eesti riigile tervikuna.

Puudub demokraatlik kooli uuenemise mehhanism

On kummaline, et meie riigis, kus igati peaks au sees olema demokraatlik elukorraldus, on hariduselus see peaaegu kadunud – põhimõttelisi otsuseid teevad ametnikud. See tendents hakkas ilmnema juba 1992. aastal. Kuid mõne aja pärast sai ministeerium nähtavasti aru (pärast mitmeid n-ö ämbrisse astumisi), et otsustamisel on vaja toetuda laiemale pinnale, ja nii asuti ette valmistama hariduskonverentsi, mille esimene pool toimus 1995. aasta aprillis ning teine pool sama aasta sügisel. Konverentsi ettevalmistamisel olid väga suured teened Ene-Mall Vernikul. Et konverentsi teine pool kasvas üle alaliselt töötavaks haridusfoorumiks, siis sellega oli formaalselt loodud mehhanism demokraatlike otsuste tegemiseks hariduselus.

Viimasel foorumil 1996. aasta hilissügisel Pärnus lõid kired lõkkele just seetõttu, et ministeerium ei olnud foorumi nõuandeid oma igapäevatöös arvestanud. Mida ette võtta?

Aasta tagasi toimus üsna kõrgetasemeline rahvusliku kasvatuse kongress, kus põhjalikult analüüsiti noore põlvkonna probleeme. Kahjuks pole ma näinud ühtki haridusministeeriumi juhendit ega kava, kuidas siis eesti koolis kongressi ettepanekuid lähemas ja kaugemas perspektiivis rakendada. Kes need üldsuunad peaks koolidele andma? Olukord on enam kui tõsine. Minu küsitlusest lõppeval õppeaastal selgus, et iga kolmas-neljas Helmesse õppima asunud keskkoolilõpetaja peab plaani esimesel võimalusel Eestist lahkuda ja mujal maailmas tööd otsida. Kas see poliitikuid murelikuks ei tee?

Lisan selle teema lõpetuseks, et kõik ajutiselt moodustatud töörühmad (ka haridusministeeriumi poolt) kurdavad, et nende ettepanekuid ministeeriumis ei arvestata. Ja nii võimegi korrata – Eestis puudub reaalne demokraatlik kooli uuendamise mehhanism.

(Järgneb.)

PEEP LEPPIK

Õpetaja-staaž taas ausse!

Vaesus toob tüli majja. Aga ka see, kui toda piskutki, mis riik õpetajatele palkadeks eraldab, ebaõiglaselt jaotatakse.

Kehtiva korra kohaselt omistab õpetajatele ametijärgud, millest palk sõltub, atesteerimiskomisjon. Selle koosseisus on enamuses sama kooli juhid ja õpetajad. Olen ise mõned aastad selles komisjonis töötanud ja kogenud niisuguse atesteerimise soovimatust koolielus. Kirjutasin avalduse, et mind sellest komisjonist vabastaks ja see rahuldati.

Hiljuti olime taas atesteerimiskomisjoni ees. Atesteerimisel kehtinud haridusministri määruses nr 29 21. novembrist 1996 on atesteerimise taotlejana märgitud kõigepealt pedagoog ja alles seejärel õppeasutuse juht ning kõrgemad haridusinstantsid. Tagasihoidlikul inimesel võib jääda õiglane järk küsimata. Kõrgema järgu saamiseks on suuremad eeldused sellel, kes oma teeneid paremini serveerida oskab. Oleks ilus, kui sobiva järgu pakub koolijuht, ja õpetajale jääb sellega mittenõustumise korral õigus kirjutada omapoolne taotlus. Asja selguse huvides peaks määruse lisas ka nii kirjutama, jättes atesteerimise taotlejate loetelus pedagoogi viimaseks.

Kuigi ma ei pidanud paluma mulle omistatud järku (mille nõuded on vaieldavad, mida näitab nende sagedane muutmine) ja komisjon minusse heatahtlikult suhtus, ei saa ma kuidagi nõustuda õpetajate atesteerimise praeguse korraga. Hea idee hinnata õpetajate tööd mitte staaži, vaid tegeliku töö kvaliteedi järgi ei tööta. Ei saagi töötada, sest

- väga raske on koostada sobivat atesteerimiskomisjoni,
- õpetaja tööd polegi võimalik hinnata etteantud nõuete järgi.

Õpetajate kaasamine kolleegide töö hindamisse tekitab pingeid parimateski kollektiivides. Atesteerimisel tehakse enamasti otsus kujunenud üldmulje põhjal, tundmata hinnatava tööd õpetajana. Õiglane hinnang nõuab kolleegide töö pikaajalist jälgimist. Sellist asjatundlikkust nõudvat, ent tasuta lisatööd oleks õpetajalt kohatu nõuda. Madala palga tõttu püüavad õpetajad praegu pigem koolivälist lisateenistust leida, mis hariduselu allakäiku soodustab, ja eraldi mõttevahetust vääriks.

Haridusametnikud sellist inspektoritööd tõenäoliselt tasuta tegema ei hakka. Pealegi eksiks nendestki koosnev komisjon parimagi tahtmise korral. Sõnakamad atesteeritavad nõuaksid oma õigust viimase ettenähtud instantsini, tagasihoidlikud kibestuksid ebaõiglasest otsusest. Õpilasena hindaksin õpetajat, kes atesteerimismäsust suudab distantseeruda.

Õpetaja töö tasustamisel on õiglastest, kuid praktikas raskelt määratavatest ametijärkudest palju õiglasem hetkel vähem oluliseks peetav õpetajastaaž. Praegused palgad võimekaid noori nagunii õpetajaks ei meelita. Tulevad need, kellel hoolimata kasinast tasust kutsumus hinges, või asistest inimestest need, kes mujal rohkem ei teeniks. Makstes lisa staaži eest, hüvitame kas või tagantjärele osakese neile, kes hoolimata väikesest palgast pikemaks ajaks õpetajaks on jäänud.

Kui hea idee ei tööta, tuleb proovida teist – kas või hüljatud vana. Palk võiks tõusta pärast 5-, 10- ja 15-aastast õpetajatööd, loomulikult sõltudes ka haridusest. Ja ei mingeid atesteerimisi! Milline materiaalne kokkuhoid ja närvide säästmine! Küllap oleks rohkem koolirõõmugi, mille puudumist ei kompenseeri tasuvaimgi kõrvalteenistus.

JAAN KIVISTIK,
Räpina Aianduskooli õpetaja

"Ellerheinast" rääkisid tänavused lõpetajad Kai Karus, Yngve Rosenblad, Maria Soomets, Triin Veerits ja Veronika Savi.

Ellerhein õitseb igal kevadel

"Ellerhein" õitses tänavu 45. korda. Ajaloolisi ülevaateid on temast aega teha veel küll ja küll. Näiteks viie aasta pärast. Siis saavad ehk sõna dirigendid ja kontserdipublik, vilistlased ja muusikaajaloolased. Täna räägib "Ellerhein" ise. Kooris ja kordamööda, seda, mida osati uurida, ja seda, mis endal südamel on. Aga alustame algusest.

Kuidas satutakse "Ellerheina"?

"Meil käis üks tädi koolis lapsi kuulamas. Kes ilusti laulis, see kutsuti "Kullosse". Mina siis veel ilusasti ei laulnud – ei pidanud viisi."

"Mind saatis laulmisõpetaja – et ilus hääl lapsel, las läheb laulma."

"Mind võttis ema käekõrvale ja tõi siia."

"Kui Tiia Loitme on käinud koolides laulupeo proove tegemas ja leidnud mõned kuldkõrid, on ta ka neid siia kutsunud. Aga niimoodi poolepealt on "Ellerheina" raske tulla. Mõned kohanevad, enamik jätab pooleli."

Mispärast?

"Repertuaar on raske – keegi ju sind eraldi tagantjärele ei õpeta."

"Teised on omavahel harjunud, oma vaim on välja kujunenud. Siia on raske sisse elada."

"Siin on küllalt kõrged nõudmised. Pead olema tohutult võimekas, tohutult palju jõudma. Ennast kontrollima. Ja olema küllalt paksunahaline."

"Alati peab esimesel kohal olema koor. Ka kool tuleb kõrvale lükata, kui vaja. Kui on paha tuju, pead sellest hoolimata kohale tulema ja naeratama."

"Meid on kasvatatud siia sisse tasapisi ja paksunahaliseks koolitatud, oleme sellega päris ära harjunud."

"Kui kogu aeg oled ninapidi koos, siis tekivad omad naljad ja oma släng. Võõral, kes tuleb, on meist raske aru saada."

"Me oleme läbi tule ja vee käinud. Reisid kasvatavad ja drillivad palju. Seal sa magad vähe ja laulad palju, oled kogu aeg püstijalu ja kogud muljeid. Saad karastatud."

See kõik ei kõla just väga kutsuvalt. Mis teid siiski siin nii kaua hoidnud on?

"See ongi see, millest väljast tulnud kunagi aru ei saa. Ma mäletan, ükskord kevadkontserdil, kui lõpetajad lilli said, küsisid minu klassiõed: "Mis te nutate, te näete ju pärast veel." Nad ei saanud üldse aru, et siis pole enam see..."

"Mulle meenub üks kontsert Norras, kus oli hästi vähe rahvast. Õigupoolest pidime esinema õhtul, aga jäime liiga palju hiljaks. Et rahvas oli nii kaua oodanud, siis selle korvamiseks laulsime neile hommikul vara – kuus inimest oli vist saalis. Kui kontsert lõppes, tõusis üks mees püsti ja rääkis niiviisi, et ainuüksi sellise kõne pärast juba tasub siin kooris käia..."

"Algusest peale" tähendab ilmselt, et te olete laulnud ka ettevalmistuskoorides. Kuidas põhikoori üleminek tundus?

"Ette hirmutati meid päris kõvasti."

"Ettevalmistuskoorid ja põhikoor on nii erinevad maailmad, et neid ei annagi võrrelda. Nõudmised ja proovistiil on hoopis teised."

"Tunne, et sa kuulud "Ellerheina", tuli palju hiljem, mitte veel väikses kooris. Mõnikord oli küll uhke kellelegi öelda: "Mina laulan "Ellerheinas"." Mis siis, et see oli ettevalmistuskoor, millest keegi midagi ei tea. Aga kohusetunnet polnud veel sugugi, tahtmist ja soovi proovi tulla. Ema ütles vahel, et noh, kas lähed "Ellerheina" ka..."

"Ettevalmistuskoor oli koor nagu iga teine, aga suur "Ellerhein", see on midagi erilist. Siin laulmine ei olegi enam hobi, vaid teatud mõttes töö. Itaalias ühel konkursil oli meil sellega päris tegemist: meid ei tahetud lavale lasta, kuna ei usutud, et oleme amatöörid. Pidime tõestama, et meile ikka palka ei maksta."

Kui tihe teie "amatööride töögraafik" on?

"Tavaliselt on proovid kolm korda nädalas: esmaspäeval, kolmapäeval, reedel, iga kord kaks ja pool kuni kolm tundi. Raudselt teeme proovi enne iga kontserti ja kui on reis tulemas, siis iga päev. Vahel peab ka hommikul kuhugi minema, näiteks lindistamine võtab pool päeva kindlasti ära. Eriti viimasel ajal on olnud palju kontserte ka Eestimaa pinnal. Need on olnud väga mõnusad. Just väiksemates kohtades võetakse meid kuidagi eriti südamlikult vastu, pikad lauad on kaetud ja..."

"Laagrid on meil ka: suvel ja mõnikord ka talvel."

"Välisreise sel aastal väga palju ei olnudki. Käisime soome-ugri päevadel Ungaris. Aga 1995 oli kuldne aasta: kokku olime kolm kuud Eestist ära. Oli tõesti nii, et tuled, pesed pesu ära ja hakkad uuesti pakkima. Riiast Soome, siis Šveits, Saksamaa, Belgia, Norra ja lõpuks Jaapan."

"Kus riigis sa ka ei käiks, ikka annab see midagi juurde. Aga Ungaris oli kõige parem... Mina ei ole sellist külalislahkust varem kohanud. Ja nägi palju, tavaliselt jääb selleks vähem aega. Ujuda novembrikuus kuumaveeallikates, Egeri keskaegsed müürid taamal – mõnus! Muusika, tantsud ja kogu ungari elustiil... Ma täiesti armusin sellesse."

"Igal maal muidugi ennast nii koduselt ei tunne. Minu jaoks oli näiteks Jaapani reis küll fantastiline elamus, aga samas usun, et seal elada ma ei suudaks."

"Koju oli sealt eriti hea tulla. Kui lennukiga üle Eestimaa lendasime ja nägime all Võrtsjärve, oli soe tunne küll... "

Teie olete vist nii noored, et ei mäletagi Heino Kaljustet. Või mäletate?

"Kuju mäletan ikka küll."

"Me oleme vist teine lend, kellega Kaljuste ei ole koos tööd teinud. Teises klassis käis ta küll millegipärast meie proovis ja laulis midagi ette. Ja kui ta haige oli, joonistasime kõik talle kaardid ja kirjutasime mingi luuletuse."

Kas JO-LE-MI, mille Heino Kaljuste Eestisse tõi, on "Ellerheinas" ikka kasutusel?

"Ikka. Loitme vahel küll arvab irooniliselt, et oleme ilmselt ainsad, kes seda süsteemi pruugivad, aga sellest tõepoolest on kasu. Ükski laul ei tule kohe sõnadega, ikka alustame JO–LE–MI-ga. Ei tea, kuidas teistele, aga meie oleme selle koori kasvandikud, meile see sobib."

Kui "Ellerheinast" rääkida, siis keda või mida ei tohiks veel mingil juhul unustada?

"Hääleseadet. Üks asi on laulude õppimine ja esinemine, teine hääl. Ah et mis seal tehakse? Ütled oh ja ütled ah. Teed, mida palutakse, ja ega ise saagi alati aru, et just tänu sellele midagi tuleb, aga tuleb."

"Lähed ja mõtled, et laulad niigi ilusti, aga Ester Lepa ütleb, et mis pardihäält sa teed... Laseb jala tooli peale tõsta, paneb kükitama ja kindaid viskama."

"Kui oled solist, veedad oma pool prooviaega tema juures. Vahet ei tohi sisse lasta, juba nädala-kahega võib uuesti rooste minna. Väga suur vahe on ikka laulmisel ja laulmisel."

"Tundub, et kooriproovid unustab pärast lõpetamist isegi rutem, aga Ester Lepast ja hääleseadest on raskem loobuda. Paljud on juba kõrgkoolis, aga käivad ikka tema käest nõu küsimas."

"Kui küsitakse, kes hääleseadesse tahab minna, on alati õudne tung. Ja ollakse nii kurb, kui seal ei ole hästi läinud. Mõnega on Ester Lepa täitsa imet teinud..."

"Ja muidugi ei tohi unustada tüdrukuid endid. Meil ei ole õelutsemist. Igas kollektiivis, tüdrukute kollektiivis seda enam, on ikka mõni susija. Meil jäävad sellised vist ise eemale ja langevad välja. Või pannakse nad paika. Oleme küllaltki üksmeelsed. Loomulikult on mõned sellised vaiksekesed ja rohkem omaette, teised jälle tõelised seltskonnalõvid. Nagu igal pool."

"Ellerheina tüdrukud on juba sellepärast tublid, et jõuavad koolis ka hakkama saada. Sõitude ajal on muidugi raskusi, kui oled kolm nädalat ära ja pead koolitöid ette ja taha tegema. Eks need, kes ei jaksa, jätavad laulmise pooleli. Lõpuni jõuavad ainult eriti vastupidavad."

"Vahel oleme proovi vaheajal ka peadpidi raamatus ja koos ahastame, et järgmisel päeval on jälle sada arvestust. Aga proovist puudumise põhjuseks see küll ei kõlba."

"Ei loe ka ükski muu vabandus: ma olin haige või mul oli paha. Selle peale võib kohe kuulda, et meie kooris haiged ei olda. Või kui mõni reis langeb kokku mingite eksamitega, on raudkindel, et eksamid lükatakse edasi, mitte ei jäeta reisi ära."

"Loitme ise ei ole kunagi haige. Sellepärast ongi talle võimatu midagi puudumise põhjenduseks tuua, sest ta ütleb kohe: mul oli ka õepoja juubel, aga ma ei läinud, või: ma oleks ka võinud sellele kontserdile minna, aga ei läinud."

"Tegelikult on see vastuoluline. Samas, kui ta on ise mingil kontserdil käinud ja küsib, kes käis, ja tuleb välja, et mitte keegi, siis ta ütleb, et küll te olete ikka pesunaised... Samas võid sa igal pool käia, kus teda ei ole, see ei aita."

"Võid toriseda ja öelda, et ei, ma ei tule, muu on mulle tähtsam, aga lõpuks tuled ikka. Olgu kohusetunde või millegi muu pärast. Kui kuidagi ei saa, siis kuidagi ikka saab."

"Ellerheina" nimi maksab ikkagi nii palju, et koolis tullakse meile tegelikult tohutult vastu."

"Suurem osa Loitme nõudmistest on õiged: et sa ei häbeneks selliseid loomulikke asju teha nagu naerda, plaksutada või kiljuda... Või et sa räägiksid selge hääle ja diktsiooniga. Ja et kõik räägitaks selgeks."

"Võib-olla meie huumorimeelt on ka tema natuke mõjutanud? Tal on väga eriline sõnavara. Mõni sõna jääb küll külge – "vinge" näiteks."

"Vahel on Loitmel nii head lood, et lausa uskumatu. Tal on ikkagi nii pikk elu juba seljataga, et kui keegi poetab mingi lausejupi, on kohe lugu võtta. Algul ei saa arugi, kuidas antud situatsioon proovis ja tema jutt seotud on, aga kui hakkad mõtlema, siis ikka ongi. Pole olukorda, mida ta kommenteerida ei oska."

"Kõik laulud oleme alati sõnasõnalt ära tõlkinud ja täpselt hääldama õppinud: ei piisa ainult nootidest, peab ka sisu teadma. Kui me tegime Berliozi "Romeot ja Juliat", vedas Loitme Shakespeare'i kogutud teosed saali ja luges meile ette. Isegi jaapanikeelsed laulud lasi ta Jaapani saatkonnas ära tõlkida."

"Kui õppisime soome-ugri laule, tõi ta kohale Tiit-Rein Viitsoo, kes rääkis soome-ugri rahvastest, sellest, kuidas nad on käinud nende olusid ja keeli kohapeal uurimas... See andis kõigele hoopis teise tähenduse."

"Vahel tundub küll, et Loitme räägib rohkem, kui ta proovi teeb, aga... Näiteks võib ta hakata äkitselt rääkima sellest, kuidas ta vaatas päikesekiirt, mis langes plekist aknalauale... Ma arvan, et kõige rohkem ta räägibki meile. Kellele siis veel?"

"Loitme oskab luua loomingulist õhkkonda, teha erilised hetked nii müstiliseks, et sa tunned – sul on hing valus, sest see on nii ilus. Temas on stiili."

"Et me nüüd Ülle Sanderit ära ei unustaks! Koormeister on nagu tagamängija, kes söödab ette, et teine saaks värava lüüa. See, keda keegi tavaliselt tähele ei pane."

"Teda peab imetlema seda rohkem, et tal on endal kolm last... Sest noh, Loitme paneb talle neid ülesandeid ikka kuhjaga."

"Neli meil neid on: dirigent Tiia-Ester Loitme, koormeister Ülle Sander, hääleseadja Ester Lepa ja kontsertmeister Katrin Kuldjärv. Kõik loomult kuidagi väga erinevad ja samas suurepäraselt üksteist täiendavad. Igaühel on omad ülesanded ja kõik saavad nendega hästi hakkama. Võib-olla üks mänedžer on siiski puudu, kes tegeleks kontserdi- ja reisikorraldusega, võtaks külalisi vastu. Praegu täidavad neid ülesandeid enamasti lauljad, aga nii võib ikka mõni asi kogemata tegemata jääda."

"Üks asi veel. "Ellerhein" on tegelikult väljunud laulmise piiridest. Selle kõrval on nii tohutult palju muud – kõik meie tavad, kasvõi see, kuidas väikesi koori vastu võetakse, või et iga lend teeb oma lõpulaulu, meie Karepa näidendid... "

ANU SAAREMÄGI

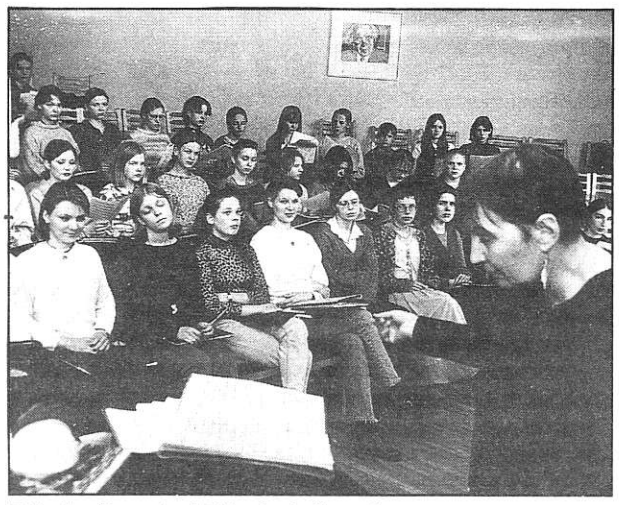

Tiia Loitme ja "Ellerhein". MÄRT BERNADTI fotod

ELUST ENESEST

Pildikesi Hara rannalt

130 aastat kooliharidust Loksal

Kõnnu valla Loksa külakooli alguseks peetakse 1867. aastat, mil koolijuhataja Jakob Janteri elutoas sai lugemis- ja kirjutamisoskust 34 last.

Ajad ja aastad on toonud Loksa haridusellu vaheldust ja edasiminekut. Siiani meenutatakse Loksal kahte legendaarset koolimeest: Arnold Mikiveri ja Robert Adamsoni. Esimene neist töötas Loksa Algkooli juhatajana aastatel 1920–1950. Tänaseks tuntud näitlejate Mikk ja Tõnu Mikiveri isa rajas Loksale kohaliku haridusseltsi ja oli ka ise tuntud mees isetegevuslikel näitelavadel.

Robert Adamson juhtis Loksa kooli aastatel 1954–1991. Tema ajal kasvas Loksa kool lausa koolilinnakuks. Alevi südames võtavad tänaseks koolihooned enda alla terve kvartali: ehitati internaat (tänane muusikakool), uus koolimaja (1956), õpetajate elamu, garaaž ja oma katlamaja (1957), koolimaja juurdeehitis (1968) ja uus võimla (1979). Kui mindi üle kabinetsüsteemile, olid mitmed Loksa Keskkooli ainekabinetid Harjumaa parimad, ehkki kool töötas kahes vahetuses ja kahe õppekeelega.

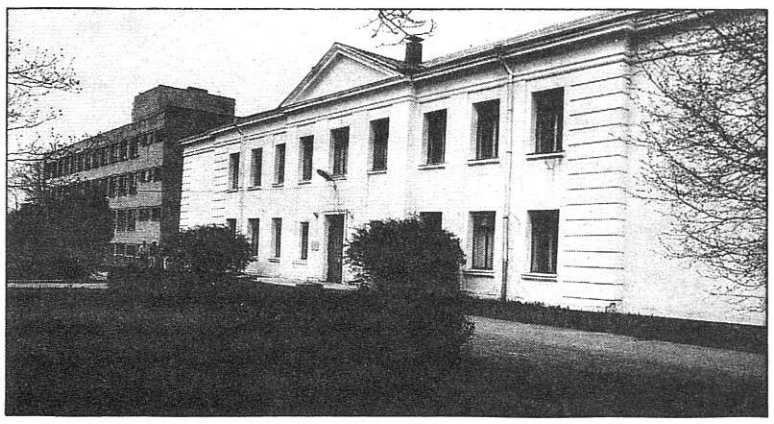

Loksa kooli peamaja valmis 1956. a, juurdeehitus 1968. a.

Õpetajad-vilistlased. Istuvad (vasakult) saksa keele õpetaja Eha Gnadeberg, õppealajuhataja Tiit Kivila, algklassiõpetaja Reet Viirand ja eesti (ka soome) keele õpetaja Tiiu Voogla. Seisavad eesti keele õpetaja Urve Toompuu, muusikaõpetaja Ene Jürimaa, algklassiõpetaja Eve Paalberg, vene keele õpetaja Margit Järve ja algklassiõpetaja Malle Krusell.

Kunagine ligi tuhande õpilasega kool on kahanenud kolmandiku võrra, sest vene keeles õpitakse juba ammu Loksa 2. Keskkoolis ja keskkoolideks on kasvanud Kuusalu ja Kolga koolid. Kes aga Loksale on jäänud, need on südamest töötavad, lapsi ja kooli armastavad õpetajad.

1992. a juhib kooli bioloogia-geograafia õpetaja **Vello Sats**. Virumaal sündinud noormees otsustas pärast Tartumaal Lähte Keskkoolis põhihariduse omandamist arstiks õppida ja suurele konkursile vaatamata võeti vastu Tartu 5. Keskkooli bioloogia süvaõppeklassi. Täna ei tea mees isegi, kas mõjutasid teda Tammelinna õpetajad, aga 1983. aastal oli tal TRÜ-st bioloogia-geograafia õpetaja diplom taskus ja ta ihkas mere äärde. Nii ta ennast Loksale suunata laskiski. Tuli ja jäi. Pärast Eesti Vabariigi väljakuulutamist oli aasta koolitöö kõrvalt Loksa alevivanema abi ja töötas välja alevi arengukava. Seejärel konkureeris Loksa 1. Keskkooli direktori ametikohale ja osutus valituks.

V. S.: *"Loksa koolis on tugev kaader ja tänu taevale, et leidub veel neid, kes tahavad koolis tööd teha. 30 õpetajast on paljud oma kooli vilistlased ja kolmandik on töötanud Loksa koolis üle 30 aasta. Seegi on mingi näitaja, sest õpetajad ei tunne üksnes praegusi lapsi, vaid on õpetanud ka nende vanemaid, ja nad peavad Loksa kooli kiivalt omaks. Kahju vaid, et keskkooliklassides pole võimalik ei reaal- ega humanitaarharus edasi minna, sest igas klassis õpib paarikümne õpilase ringis. Seda enam oleme püüdnud klassivälist tööd edendada. Laulupeole läheb kolm rahvatantsurühma ja kaks koori. Sport on au sees. Arvutiklass on kohalikl olusid arvestades heal tasemel. Meil ju maakool. Anname kõigile võimaluse jõukohast haridust saada, sest kõik vanemad ei tihka põhikooli lõpetanud last kodust kaugele või suurde linna ametit õppima saata."*

Oi aegu ammuseid...

ELUST ENESEST

Loksa kool on imeline magnet, mis ikka ja jälle inimesi enda külge tõmbab. Tänastest õpetajatest on tubli kolmandik oma kooli kasvandikud.

Kõige kauem, 43 aastat, on Loksal õpetajana töötanud **Reet Viirand**, kes lõpetas 7-klassilise kooli 1949. a, jätkas õpinguid Rakvere Pedagoogilises Koolis ning naases Loksale 1954. a.

Tema klassivenna **Tiit Kivila** tagasitee Loksale käis läbi Õpetajate Instituudi ja TPedI. 1958. aastast õpetab mees kodulinnas matemaatikat ja 1969. aastast peab ka õppealajuhataja ametit.

Saksa keele õpetaja **Eha Gnadeberg** naases pärast TPedI lõpetamist kodukooli 1959. a. On nii tunnustatud võõrkeeleõpetaja, et juhtis 11 aastat maakonna ainesektsiooni tööd.

1967. aastast töötavad oma koolis võimlemisõpetaja **Ksenja Rebane** ning muusika- ja inglise keele õpetaja **Ene Jürimaa**. Kogu Eestis on tuntud Loksa võrkpallurid ja laulukoorid.

Õpetaja **Eha Gnadeberg**: *"Tulin Loksa kooli 1950. aasta sügisel, mil direktoriks oli veel Arnold Mikiver. Tol ajal oli koolis palju autoriteetseid õpetajaid ja õpilased olid õpihimulised. Olime esimene keskkooliklass. Kool kasvas koos meiega. Kui 1955. a kevadel lõpetasime, tahtsid peaaegu pooled meie klassist saada õpetajaks, ja saidki. Ju siis olid eeskujud olemas."*

Selles lennus lõpetas ka hilisem Tallinna Reaalkooli direktor Hain Hiieaas ja klassijuhatajaks oli omaaegne TPedI rektor Rein Virkus.

E.G.: *"Sügiseti olime kolhoosis kartulipõllul. Tasuta tööl muidugi. Aga see aeg lähendas õpilasi ja õpetajaid. Au sees olid isetegevus ja sport. Andsime klassiga ümberkaudsetes külades kontserte. Kevadel, pärast kooli lõpetamist käisime ekskursioonil Leningradis. See oli erakordne sündmus. Sõitsime veoautoga, kased peal. Paljud õpetajadki tulid kaasa, ka nemad polnud varem Neevalinnas käinud. Tollal oli kool nagu üks suur pere, mahtusime kõik praegusesse algklasside majja."*

Vene keele õpetaja **Margit Järve:** *"Lõpetasin Loksa kooli 1977.a. On palju häid mälestusi. Meenuvad varasuvised telklaagrid Lohja järve ääres. Olin siis vist 5. klassis. Iga klass pidi korrastama ja kaunistama talle määratud platsi. Meie klassijuhatajal Asta Murakal olid alati selleks head ideed. Õpetati ka eluks vajalikku – lõkkel toidu valmistamist, esmaabi andmist, orienteerumist. Hommikuti tegime metsajooksu. Ikka õpetaja ees ja meie järel. Olid lõkkeõhtud ja paadisõidud.*

Kool õpetas meid armastama teatrit, kunsti ja üldse kultuuri. Et koolil oli oma buss, oli Tallinna ja Rakverre teatrissepääs lihtne.

Keskkooliaegne klassijuhataja Ilme Adamson oli väga töökas ja nõudlik. Ta oli meile eeskujuks ja on seda praegugi. Unustamatu oli pärast 10. klassi ekskursioon lõunasse. Olime teel kolm-neli nädalat. Imetlen oma õpetajaid, kellel jagus tahtmist meiega tegelda: oma puhkuse ajast, pered kodus ootamas."

Õppealajuhataja ja matemaatikaõpetaja **Tiit Kivila:** *"Kui 1958. a kooli tulin, õppisid koos nii eesti kui ka vene lapsed. Töö käis kahes vahetuses. Õpetajatega saime hästi läbi, neile oli Adamson suur autoriteet. Ega lapsedki isekeskis kiselnud. Lööminguid pidasid omavahel hoopis Loksa ja Suurpea vene poisid.*

Algusaastail tundus laste õpitahe suurem olevat. Minu õpetatud esimesest lennust pääses TPI-sse 11 poissi. Praegu on kooli piirkond väiksem, võtame vastu kõik soovijad. Ega õpitahe just kadunud ole, ainult see ärkab enamasti veerandi või õppeaasta lõpul. Lugesin ministeeriumi teatajast, et maakeskkoolide lõpetanute teadmised matemaatikas vastavad 6. klassi tasemele. Ei ütleks, et meil see asi nii hull on.

Mis neil mälestuste heietamisel mõtet, kui meie riik ei hinda ega väärtusta õpetajaid, ka neid mitte, kes aastakümneid ühes koolis töötanud, ja palgad hoopis ära narrib."

Tööõpetuse õpetaja Enn Maiberg on Loksal poistest töömehi kasvatanud 40 aastat.

Kooli spordielu fanaatikud: õpetajad Ksenja Rebane ja Aarne Idavain.

Loksa linnapea **Andres Kaskla** *"Loksa linn on haridus- ja kultuuriasutuste poolest rikas, sest oleme ju üle poole sajandi kakskeelset elu elanud ja seepärast on kõike topelt: kaks keskkooli, kaks kultuurimaja, kaks raamatukogu. Vaid muusikakoolis õpetatakse nii eesti kui ka vene keeles.*

Haridus ja kultuur teadagi raha sisse ei too, aga see-eest kulutused on suured. Ei ole me nii jõukad, kui ollakse pealinnas, et võime igal aastal ühe kooli ette võtta ja selle paarikümne miljoni eest renoveerida. Meie linna aastaeelarve on napilt 10 miljonit. Eks seda teab direktor Vello Sats kõige paremini, sest ta on ju linnavolikogu abiesimees. Aga igal aastal oleme koolides üht-teist kohendanud.

Kui nostalgiliselt koolimälestustesse laskuda, olen ka ise Loksa kooli poiss olnud ja olen omaaegse Adamsoni-ajaga rahul. Direktor oli tookord meiesuguste koolipoiste jaoks kõrgel ja kaugel. Sekeldasime rohkem õpetajatega ja kui suuri pahandusi polnud, võis mõni mees nii koolis käia, et polnud direktori kabinettigi pääsenud ega temaga neljasilmajuttu ajanud.

Homse juubelipeo puhuks soovin juba ajalehe kaudu ette kõigile õpetajatele ja õpilastele palju jõudu ja edu. Vilistlastele ja endistele koolikaaslastele soovin, et ärge jätke tulemata, kui kooli juhtkond teid kutsub. Kaunist tähtpäeva peotuju kõigile."

Kui ma Loksa koolis käisin...

Oma kooliaega meenutavad vilistlased. 1980. a lõpetanu **Maili Vahuri:** *"Kaugest metsakülast pärit lapsele, kes lasteaiaski polnud käinud, tundus nii suur kool küll Paabeli segadusena. Algklassides ründasin elu õpetaja Reet Viirandi emaliku tiiva all ja tänu temale harjusin üpris ruttu rahmeldava ja käratseva seltskonnaga.*

Kõige raskem aine oli matemaatika, milles jäin 4. klassis suvetööle, ja siis pakkusin elus esimest ja viimast korda altkäemaksu: korjasin suure peotäie nartsisse ja poetasin end vahetunnis õpetaja Heino Karro klassi, lootes lilledega õpetaja südant pehmendada. Õpetaja auks mina kaotasin.

Mitte sugugi ei meeldinud mulle ka käsitöötunnid. Õpetaja Eda Kivilal pidi küll raudne tervis olema, et ta mind õpetades rabandust ei saanud. Ühtlasi on mul talle rõõm teatada, et mul jätkub hambaid tänasekski päevaks, vaatamata sellele, et käsitöötunnist pääsemiseks läksin või hambaarstile ja lasin terveid hambaid välja tõmmata.

Ajalootunnid ja Ilme Adamson on meelde jäänud teise kandi pealt. Nimelt lasi ta meil endil õppevahendeid joonistada-meisterdada. Üle kõige aga armastasin kirjandust. Õpetajad Elle Tammiksaar ja Linda Aasrand jätsid alati lapsele võimaluse end vajadust mööda ja jõukohaselt väljendada.

Oli see 5. või 6. klassis, kui pidime kirjutama kirjandi teemal "Kelleks tahan saada?". Kirjutasin siis, et kirikuõpetajaks. Kuigi tahtsin vist ka taksojuhiks ja miilitsaks. Olin hingepõhjani solvunud, kui mult järgmiseks tunniks uut kirjandit sooviti. Nii ma siis kirjutasin:

Kui ma suureks saan
siis hakkan ma sadistiks
põrguriiki lähen ma
katlamasinistiks.

Ma siis ei mõistnud, et teen õpetajale tõsist ülekohut. Just eesti keele ja kirjanduse õpetajad on minu meelest Loksa kooli hindamatu väärtus. Tihti mõtlen oma õpetajatele, kellel oli ilmlõpmata aega jagada meile soojust, mõistmist ja inimlikku rahu. Küllap Vanajumal Loksat väga armastab, kui ta siia nii palju hea südamega inimesi on õpetajaks sättinud."

Kersti Rumm, kes lõpetas Loksa 1. Keskkooli 1990. a: *"Kõigepealt meenuvad iga-aastased klassiekskursioonid: algklassides mööda Eestimaad, hiljem Lätti, Leetu, Leningradi. Keskkoolis juba Moskva, Krimm ja veelgi kaugemad paigad.*

Keskastmest meenuvad populaarsed talispordipäevad, eriti lumeskulptuuride võistlus. Mõni võib muiata, aga põnevad olid maastikumängud ja matkad ning kevadine pioneerimaleva laager Lohja järve ääres. Ja muidugi "Põuavälgu" rajoonivõistlus, milleks harjutasime tundide kaupa rivisammu. Koguni sõdurid olid toodud meid õpetama.

Keskkooliajast, pean tunnistama, ei meenu mitte üritustel käimine, vaid nende ettevalmistamine. Kahtlemata oli suurürituseks 1989. a jõulupidu, mida valmistasime ette kaks nädalat. Kodus käisime ainult söömas ja magamas. Muu aja elasime koolimajas. Lõviosa ajast võttis saali kaunistamine.

Meie klassil oli hea klapp kooli juhtidega ja igal ajal tunnetasime nende toetust."

Emakeeleopetaja Linda Aasrand:
"Meil on saanud heaks tavaks, et igal kevadel kirjutavad 9. ja 12. klasside õpilased viimastes tundides koolielu muljeid, avaldavad arvamust nii õpetajate kui ka koolikorralduse kohta. Tänavu, seoses kooli juubeliga, mõtlesime, et võiks ju ka teiste klasside õpilased oma mõtteid kirja panna. Kõik need kirjandid talletame kooli muuseumis, tuumakamad paneme aastapäeval välja. Tutvumiseks kõigile."

MÄRT BERNADTI fotod

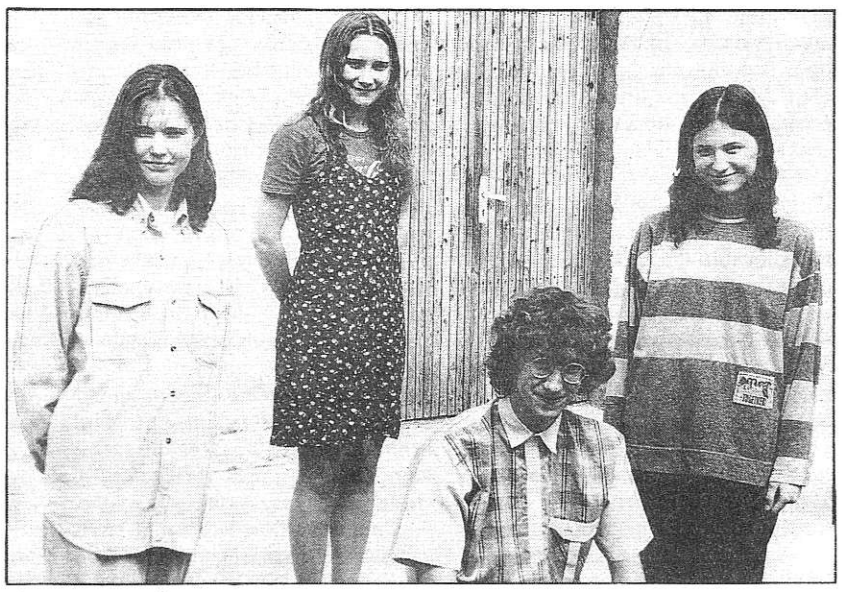

Jana Laurend, Svea Fersen, Triin Makuhhin ja Hannes Kivi – kenad ja lõbusad noored inimesed, kes avastavad muusikat, tantsu ja sporti ning armastavad salakesi sahtlisse luuletada. Koolis hindavad üksmeelt ja ühe pere tunnet.

Nii nad kirjutasid...

■ *Kui viis aastat sai täis püksitagumiku nühkimisest Vihasoo Lasteaias-Algkoolis, tulime Loksa 1. Keskkooli, mis suuremate jutu järgi pidi üks jube koht olema. Esimestel päevadel ei juhtunud midagi ja hambaid ka keegi välja ei löönud, nagu karta võis. Järgnevad aastad läksid, nagu nad läksid: tehti koolipidusid ja klassiõhtuid ning tagatipuks õpiti ka veel! Tagantjärele tundub see Loksa päris kena kohake. Õpetajad on toredad, vahel jälle vähe rangemad kui tavaliselt, aga elada võib.*

Meil on sõpruskool Soomes ning sealt tulid mõned lapsed meile külla. Võtsin siis ka ühe öömajale. Arvasin, et nagunii tuleb mõni paksuke ja räägib lolli juttu, kuid juhtus täitsa mõnus kutt. Üks ennasttäis tüdruk uuris kohe, et mis ta sulle tõi. Ütlesin, et peab siis alati midagi tooma. Mina soovisin endale sõpra ja saingi.

Mõned siin räägivad, et Loksal ei saa head haridust. Mina seda küll ei ütleks. Aga kui ma suurena töötuks jään, eks ma siis tea, kelle kaela viha valada... (TANEL TAMM, 8. kl)

■ *Kui astusin esimest korda üle koolimaja läve, hakkas pea uhkusest ringi käima: mina, laps vene perekonnast, lähen eesti kooli. Klassis see uhkus kadus – seal oli nii palju lapsi ja kõik rääkisid eesti keeles. Tundsin end argliku hiirekesena...*

...huvitav, kuidas on õpilaste suhtumine kooli ajapikku muutunud. Meie 1. klassis ei julgenud minna väikese koolimaja kolmandale korrusele ega arvutiklassi. Korrustest, kus õppisid suuremad, rääkimata. Need olid pühad paigad. Aga praegune 1. klass traavib igal pool julgelt ringi... (MAILI HUDILAINEN, 8. kl)

■ *Ületulek vene koolist oli alguses väga raske, sest ma ei osanud rääkida ja tuupisin kõik pähe. Palju aitas mu õpetaja Eve Paalberg, kes õpetas mind 4. klassini. Suur tänu sulle, õpetaja, et õpetasid mulle eesti keelt.* (PAVEL KOLTSOV, 7. kl)

■ *Nüüd on meie klassijuhataja Mall Koppel, kes annab bioloogiat ja terviseõpetust. See õpetaja ei karju ja võtab asju rahulikult, ükskõik, mis keegi teinud on. Ta oskab ka tavalisest kalmaarist huvitava tunni teha. Teatris käib ta meiega tihti.* (ARTUR ALLMÄGI, 7. kl)

■ *Suures koolimajas on kõige õudsem see, kui suured sööma jooksevad, siis ei hooli nad muust kui söögist. Soovitan kõigil sel ajal seina äärde hoida ja treppidele mitte sattuda. Kui olen jutuga sööklani jõudnud, siis veel 4. klassini ei olnud seal meeldiv pilt: laudlinu ei olnud ja suppi tõstsime kaussidest. Suvel tehti remont ja nüüd ootavad kõik sööklasse minekut. Supp on kenades tirinates ja toidudki on maitsvamad.* (KARITA TILK, 5. kl)

■ *Loksa kool on andnud mulle hariduse ja head sõbrad. Siin toimub alati midagi huvitavat, ehkki mõned vinguvad, et midagi ei korraldata. Tegijate seas neid kritiseerijaid millegipärast ei kohta.* (ELEN VIIRAND, 10. kl)

■ *Loksa õpetajad meeldivad mulle sellepärast, et nad hindavad teadmisi ega suma hindeid näo järgi.* (MATTIAS KALJUMÄE, 8. kl)

■ *Liiklusringis on tore, sest sõidame autoga. Ma oskan päris hästi autot juhtida, sest sõidan kodus ka. Äsja sain ringist veel jalgrattaload.*

Õpetajad on erinevad: mõned teevad nalja, teised on tigedad. Matemaatikaõpetaja on siis lõbus, kui tal on hea tuju. Ajalooõpetaja meeldib ka, ta on mitu aastat õpilaste meelest kõige populaarsem olnud. (HENRI KIVI, 6. kl)

■ *Koolil ikka võiks ujula ka olla. Kunagi hakati seda ehitama, aga siis tekkisid probleemid rahaga. Hea, et on võimla ja staadion. Koolis mulle eriti ei meeldi käia, sest mõned õpetajad on ranged ja annavad koju palju õppida. Ei meeldi ka WC-d, see-eest meeldivad pikad vahetunnid.* (MARTIN ROSEN, 7. kl)

Homme peab Loksa kool juubelit. Veel kahe nädala eest ehitasid töömehed koos koolipoistega maja siseõuele vabaõhuterrassi. Loodetavasti esinevad seal homme muusikaõpetaja **Ene Jürimaa** koorid ja rahvatantsuõpetaja **Elna Linkvisti** tantsulapsed.

Õpetaja **Urve Toompuu:** *"Kui ma käisin 5. klassis, tähistati Loksa kooli 100. aastapäeva. Nüüd, 30 aastat hiljem, õpib 5. klassis minu poeg. Loksal on õppinud terved põlvkonnad. Järjepidevus ei katke."*

Kena kevadet ja jätkuvat koolielu järjepidevust teile, Loksa koolipere!

ÜLO TIKK

Kooli hoolekogu esimees **Peeter Valk**: *"Ütlen avameelselt, et Loksa koolil on direktoritega vedanud. Pean silmas nii legendaarset Robert Adamsoni kui ka praegust noort ja energilist meest.*

Hea on seegi, et koolis on palju staažikaid, lastevanemate poolt lugupeetud õpetajaid, kes ei tunne hästi üksnes lapsi, vaid ka nende vanemaid. Kasuks tulevad ka väikesed klassid, koolis on ruumi ja õhku ning õpetajal aega iga õpilase jaoks. Pea alati on nad tahtnud õpilasi aidata ning oma tööd sügavuti ja kiindumusega teinud.

Ka minu kaks last on Loksa kooli lõpetanud, üks neist juba magistrant, teine õpib ülikoolis, ning kolmas käib veel 10. klassis. Siin omandatud haridus lubab kõrgkooli pürgida. Loksa kool pole sugugi kehvem kui teised Eesti maakeskkoolid.

Riigi ja ühiskonna lugupidamine õpetaja vastu võiks küll suurem olla, et õpetaja ka normaalselt palka saaks ega peaks selleks streigiähvardusi kasutama. Muidugi maakoolis imet teha ei saa, puudub lisaraha, et eriklasse avada või valikaineid õpetada. Hoolekogu esimehena pean tõdema, et kahjuks pole maakohas veel nii jõukaid ärimehi, kes oleksid kooli nõus toetama ja rahastama. Igaüks vaatab praegu, kuidas ise ära elada. Sõnaga – soovin koolile head, ent paraku aidata ei suuda. Nõutuks teeb."

ELUST ENESEST

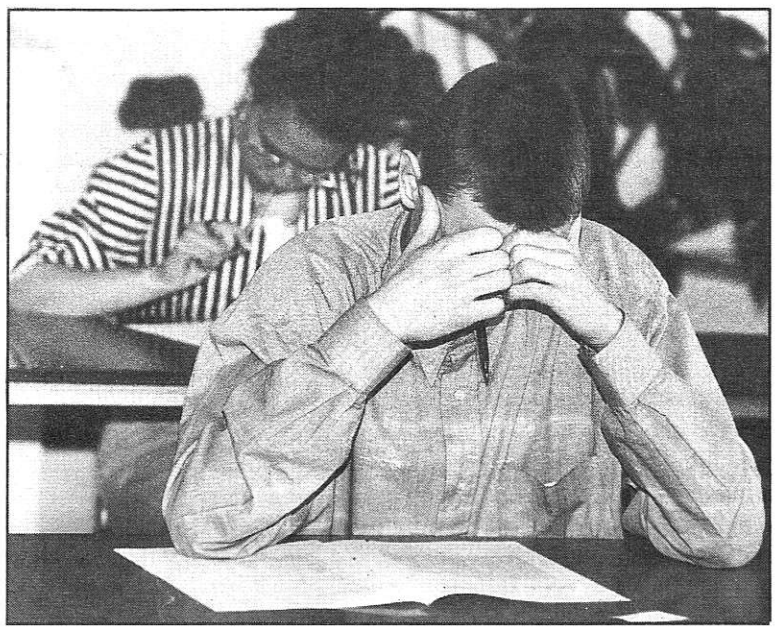

Meie tavakoolide õpilased on amatöörid, kes lähevad riigieksamitele nagu olümpiamängudele võistlema süvaõppekoolide proffidega. See ütlemine pole mõeldud süvakoolide mahategemiseks, nendel on oma tööd-tegemised, oma tasemele vastavad koolieksamid, aga riigieksamite tasandil ju probleem on.

MÄRT BERNADTI foto

Inglise keele õpetamisest...

Olen töötanud koolis inglise keele õpetajana 1966. aastast. Viimaste aastate, isegi kuudega on hingele nii palju muresid kogunenud, et ei saa enam vaikida. Ei tahaks kellegagi opositsioonis olla, aga tuleb välja, et olen. Minu arust on inimesed, kes praegu Eestis õppetöö korraldust seavad ning muudatusi välja mõtlevad, tegelikust koolielust kaugel, s.t kõrgel. Kohati tekib allpool, s.t koolis, tunne, nagu oleks sõjaolukord või tulekahju lahti. Üks tormamine, ülepeakaela toimetamine, lahmimine, töötegijate eiramine. Inglise keele riigieksami tõsisem pool sai 3. mail tehtud. Tulemused ning koolide võrdlus selguvad hiljem. Kas keegi on aga võrrelnud eelmise ja selle aasta inglise ning saksa keele eksamite materjale, taset, töökorraldust? Mis on analüüsi tulemus?

Meil on uus õppekava, mille järgi hakatakse õpetama 1. septembrist 1997. Kus on selle rakendusmehhanism? Kus on ühtsed õppematerjalid 3.–12. klassini, et täita programmi, teha igal tasemel teste (kool/maakond/linn/vabariik), olümpiaade ja lõpuks ka riigieksam? Põhiline süsteemne algmaterjal, mis võimaldaks õpilastel kooli vahetada ning mida iga õpetaja vajadusel oma äranägemise järgi täiendada saaks. Need inimesed, kes koostasid uue ainekava ja läksid üle riigieksami süsteemile, peaksid paika panema kõige selle aluse – inglise keele õppematerjali kogumi Eesti koolidele.

Igasuguste lisade kõrval kasutan 6.–12. klassides õpetades vanu eesti autorite õpikuid (Renel, Sotter, Kuljus, Lindvet, Hone, Ehin, Kriit), parimateks grammatikateks nii algajatele kui ka keskkoolile pean A. Ehini omi. Harjutamiseks kasutan töövihikute, omatehtud ja kolleegilt vahetusena saadud harjutusi ja teste. Uued eesti autorite grammatikad jäävad sisult alla Ehini omadele, kuigi neis on harjutused. Ehini grammatikad katavad kogu kooliastme nõuded. Keskkoolis kasutan lisaks C. Cobuildi ja R. Murphy grammatikaid, sest uute testide nüansid nõuavad seda.

Praeguse eksami- ja muu töökorralduse järgi paneme kõigepealt majale katuse peale, aga pole veel ei seinu ega vundamentigi. Materjal on mööda ehitusplatsi laiali, töömehed on valmis, töödejuhataja hoos, tööpõld oi-oi kui lai. Üle maailma kokku korjatud õpikuid pakutakse üksteise võidu. Nende sisu ja süsteemi(tuse)ga tutvumine võtab aega. Kus on suuline eelkursuse osa, kus eakohasus, kus ainetevahelised seosed? Kui kaugele on meie lapsed x-klassis anatoomia-, keemia-, kunsti- jm kursustega jõudnud? Kui palju saab kool, õpilane, õpetaja endale lubada praeguse rahanappuse juures? Juhuslikest killukestest saame kena mosaiigi, aga terviku moodustamisega on raskusi.

Öelge, millises arenenud riigis valitseb niisugune kaos riigikooli õppematerjalidega, eksamiks sobiva harjutusvara väljaotsimisega? 30-aastase õpetajapraksise ning isiklike sidemetega on mul kogunenud kõrgetasemelisi õppematerjalide komplekte Soomest, Hollandist, Saksamaalt. Nende harjutusvara, kuulamismaterjal, tekstitöötlus, testide süsteem teevad kadedaks. Kus on meie kvaliteetsed lindid igapäevaseks harjutamiseks, valikvastustega tekstid jpm? Kõik see, mille alusel meie töö lõpptulemust kontrollitakse. Õpetame-õpime keelt igas koolis omamoodi ning orienteerume (kes kuidas oskab) õppeaasta eksamimudelile ja eelviimasel minutil kokkupandud näidistele-harjutustele.

Kui palju jõuab kolme nädalatunniga (keskkoolis) õpetada-õppida-juhendada-vestelda-rollitada-kuulata-kirjutada-esseetada? Muide, essee põhimõtteid ning kirjutamist tuleb kõigepealt õpetajatele (ka mulle) õpetada, siis lastele seletada, harjutada ja alles siis testida.

■ Riigieksamid võiksid olla erineva tasemega (A-B-C variant vastavalt õpetuse tasemele).

■ Keeleõppe süvakoolides tuleks kaaluda kutsetunnistuse väljaandmist. Kui keeleõppele lisada pedagoogika- ja metoodikakursus, saaks põhikoolile kas klassi- või keeleõpetajaid juurde.

Tänavu kirjutasid kõik sama tööd. Ometi on tavakoolides ja seal, kus puudub spetsialistist keeleõpetaja, andekaid, arenemisvõimelisi koolilõpetajaid, kellel praeguse õppetöö- ja eksamikorralduse puhul kõrgkooli pääsemise võimalused kasinaks jäävad. Hetkel on inglise keele osa kõrgkooli pääsemisel üle tähtsustatud, esmatähtis peaks olema erialale sobivus. Inglise filoloogiasse või skandinavistikasse ei tasu lihtinimesel enam ammu proovida. TÜ sotsiaalteaduskond teeb inglise keele lisaeksami (essee ja vestlus välisõppejõududega), mis kahtlemata annab eelise süvakoolidest tulnuile. Seda põhjendatakse vajadusega õpetada teatud aineid inglise keeles. Kas siis TÜ-s keeleseadus ei kehti? Kas keskkoolis saksa keelt õppinu ning üldkooli tasemel inglise keelt oskav erialale sobiv kandidaat ei võiks vajaliku keeletaseme saavutamiseks I kursusel läbi teha inglise keele intensiivkursust? See oleks ju õiglasem.

Oleme arutanud inglise keele õpetamise/õppematerjalide olukorda kolleegidega üle kogu vabariigi küll ükshaaval, küll koos. Eesti Inglise Keele Õpetajate Selts korraldab ühepäevase seminari ülalmainitud teemal. Seoses eksamite, koolilõpetamise, laulupeoga ei saa me kokku mais-juunis. Sobivam aeg on august. Ankeedivastustest selgub, et koolides kasutatav õppematerjal on n-ö seinast seina. Igaüks leiutab või paneb kokku oma jalgratast, logisevat monstrumit. Kahju on õpilastest, eriti neist, kellel pole väljõppinud õpetajat, või neist, kes eelmistel aastatel keskkooli lõpetasid. Paaniline tung TÜ täienduskoolituskursustele on ilmne näide korraldamata koolitööst, hirmust tundmatu ees.

Ma tean, mida ma oma klassides õpetan, sest nii aasta-, veerandi-, kuukui ka päevaplaani koostan olenevalt õigeaegsest eelinfost. Muidugi, kui see tuleb. Aga ma ei tea, ei saa aru, mille alusel meid puudutavad muudatused ette võetakse. Ei mäleta, millal haridusministeerium viimati täienduskoolituse korraldas (v.a "Year 12" tulekustutustunnid). Varem olid VÕT-i kursused, nüüd ainult need, mis oma selts korraldab. Õpikute asi tuleb korda ajada. Ootan, et nii Helgi Org kui ka Kristi Mere, kes meile tasemetööde teateid saadavad, teevad seda enne uue õppeaasta algust. On vaja kokku koguda eri sorti koolide inglise keele õpetamise kavad, materjalide loetelu, leppida kokku inimestega, kes oskavad teha ülevaadet, anda soovitusi, analüüsida, selekteerida jne.

Meil on riigi, maakonna (linna) ja muudel tasanditel peainspektoreid, nõunikke, metoodikuid, kes ju asjaga pidevalt tegelevad, ning kui ka tegevõpetajad ürituste heaks oma panuse annavad, uskuge, me saame hakkama õppematerjalide valiku, soovituste ja ainekavaga. Õpetajad ootavad kutset koostööle.

PILVI KAPP,
Tartu Tamme Gümnaasiumi inglise keele õpetaja

AINE ÕPETAJALE

Kuidas hinnata põhikooli lõpukirjandit?

Põhikooli lõpetamise korra järgi on emakeele lõpueksamiks alates tänavusest õppeaastast kohustuslik kirjand (vt põhikooli lõpetamise kord).

Põhikooli kirjand ei tarvitse olla arutlev, selleks võib olla jutustus, kirjeldus, kiri jms. Oluline on anda teemad nii, et need ei võimaldaks kopeerida varem kirjutatud kirjandeid ega ümber jutustada kusagilt loetut (nt ei sobi anda ülesandeks kirjutada loomamuinasjutt või muistend). Teemad ei tohiks olla ka liiga üldised (nt aastaaegadest). Häid näiteid võib leida L. Villandi "Kirjandiõpetuse teooriast ja praktikast" (1975). Töö pikkus peaks olema u 2 A4 lk (joonelisel paberil).

Hindamine võiks olla kümnepalline nagu gümnaasiumi lõpukirjandil, kuid see tuleb siis uuesti transformeerida viiepallisesse süsteemi: 1–2 = mitterahuldav, 3–5 = rahuldav, 6–8 = hea, 9–10 = väga hea.

Kuigi kogenud õpetaja suudab küll hinnata mulje järgi, on kasulik end kontrollida ehk temalgi, sest eelarvamus õpilase suhtes kipub mängima teatavat rolli.

Hindamiskriteeriumid:

1) teemakohasus ja sisukus;

2) kompositsioon, liigendus;

3) sõnastus (lausestus, sõnavara, stiil) – lausestuse mitmekülgsus, lausete terviklikkus, sidusvahendite mitmekesisus, lausete grammatiliselt õige seostamine; sõnakorduste ja sõnatähenduse vigade puudumine, stiililt sobiva sõnavara kasutamine jne;

4) õigekeelsus – häälikuortograafia, algustäheortograafia, kokku- ja lahkukirjutamine; interpunktsioonivead on soovitav arvestada eraldi, sest neid võib esineda palju ja need on enamasti ühetaolised (peamiselt kõrvallause eraldamise vead).

Hinnet tõstab eruditsioon, omanäolisus, sõnastuse mitmekülgsus. Hinnet ei tohi alandada tõekspidamiste pärast. Hinnata tuleb seda, mis kirjandis on, mitte seda, mida seal pole, kuid mida hindaja oma eruditsioonile ja kogemustele toetudes seal näha tahaks. Kirjandit hinnates võiks lähtuda põhimõttest, et orienteeruvalt kolmandiku hindest annab teemakohasus ja sisukus, kolmandiku sõnastus ja kompositsioon ning kolmandiku õigekeelsus. Loomulikult pole need ranged piirid – kõik sõltub ikkagi hinnatavast tööst, kuid oluline on see, et õigekirja- ja interpunktsioonivead ei tohi saada ainumääravaks ega kaalukaimaks kriteeriumiks kirjandite lõpphinde panemisel.

10–9 palli = väga hea

■ kirjand on teemakohane ja sisukas;

■ kirjandi ülesehitus vastab üldnõuetele (alustus ja lõpetus olemas ja esitatud mõistlikes proportsioonides, mõttearendus loogiline ja sobivalt liigendatud);

■ lausestus mitmekülgne (mitte ainult lihtlaused), laused terviklikud (mitte poolikud), teksti sidusvahendid mitmekesised, sõnavalik mitmekülgne, stiil vastab kirjakeele kõige üldisematele nõuetele;

■ kirjandis ei ole üle kolme õigekeelsusvea.

8–6 palli = hea

■ kirjand vastab teemale, kuid teemaarendus kohati üldsõnaline;

■ kirjandi ülesehitus ei vasta täielikult üldnõuetele, mõttearendus küll loogiline, kuid pole liigendatud, alustus ja/või lõpetus võib puududa;

■ laused terviklikud, kuid esineb lausestuse ühekülgsust, laused omavahel seotud, kuid sidusvahendid sageli ühekülgsed; sõnavara üldiselt kirjandi stiili arvestav, kuid esineb stiilikonarusi;

■ kirjandis ei ole üle kuue õigekeelsusvea.

5–3 palli = rahuldav

■ kirjand vastab üldiselt teemale, kuid teemaarendus on üldsõnaline;

■ kirjandi ülesehitus ei vasta üldnõuetele: esineb ebaproportsionaalseid kõrvalekaldumisi, alustus ja lõpetus puudub, tekst liigendamata;

■ esineb lausestusraskusi: poolikud laused, laused omavahel grammatiliselt seostamata, kuigi sisuliselt järgnevus olemas; sõnavara ühekülgne, esineb rohkelt stiilivigu;

■ kirjandis ei ole üle 12 õigekeelsusvea.

2 palli = mitterahuldav

■ kirjand ei vasta teemale;

■ kirjandi ülesehitus ei vasta üldnõuetele, puudub tekstiline tervik;

■ esineb tõsiseid lausestusraskusi (poolikud ja omavahel seostamata laused), mõtted on väljendatud ebaselgelt, sõnavalik on tihti ebasobiv, esineb rohkelt stiilivigu;

■ kirjandis on 13 või enam õigekeelsusviga.

1 pall = töö esitamata või paarilauseline

Korduvvead vt riigieksamikirjandi hindamisjuhend.

Vigu kokku arvestades ei saa neid mehaaniliselt liita: kusagilt mahakirjutatud mitte teemakohane kirjand võib ju olla õigekeelsuselt ja stiililtki laitmatu, kuid ei tohiks pälvida head hinnet. Oluline on arvestada ka seda, et kõik vead on täisvead, kuid pole ühesuguse kaaluga.

Esitatud hindamiskriteeriumid on soovituslikud, ühtlasi on need kutseks arutelule. Vanad hindamisjuhendid on tänaseks tõepoolest aegunud, asetades liiga suure rõhu nn formaalsetele vigadele ja jättes tagaplaanile sisukülje.

VIIVI MAANSO,
TPÜ emakeele didaktika õppetooli dotsent

Murru lugejas on kunstniku riputuste võimaluste arv...

Sõna-sõnalt nii oli seletanud oma lahenduskäiku keegi matemaatika katselise riigieksami tegijatest. Oli ennast väljendanud küll kohmakalt, aga mõelnud tegelikult täitsa õigesti – ja parandajatel pidi jätkuma aega ning kannatust, et sellest aru saada. Jätkuski.

Mõni eksamineeritav tegi vist ka nimme kontrollijate kulul natuke nalja. Kirjutas näiteks vastuseks küsimusele, kui suur on töötaja palk, et *kui palgamaksja enam muid makse maha ei võta ja kui mina eksikombel arvutusvigu ei teinud, siis on palk selline, aga kui arvesse võtta, et...* Ka selle mõttearenduse luges komisjon hoolega läbi ja hindas taas vastuse õigeks. Tuhandete ühesuguste lahenduste pikas reas läks too lõbus vahepala vist päris asja ette. Iseasi ehk, kui huumorimeelseid abituriente palju oleks olnud...

Matemaatika katselise riigieksami tööd on niisiis parandatud. Arusaadavalt võtab asjakohane statistika aega, ametlikest tulemustest hakatakse kõnelema alles uue kooliaasta hakul. Ent arusaadav on seegi, et õpetajad loodavad kasvõi mingeidki kommentaare kuulda kohe täna, veel enne suvepuhkusele minekut. Sestap nõustusid eksamikomisjoni liikmed TIIT LEPMANN ja KALLE VELSKER, mõlemad Tartu Ülikooli õppejõud, oma esmamuljeid jagama. Nagu nad mitu korda rõhutasid, on praegu tegemist tõepoolest vaid subjektiivsete muljetega.

Missugune ülesanne on hea ülesanne?

Küllap see on suuresti ka maitse asi ning vaevalt kunagi õnnestub kellelgi koostada sellised eksamiülesanded, mis kõigile meeldiksid. Siiski tegi väga paljusid õpetajaid üsna ühtviisi nõutuks katseeksami tõenäosusteooria ülesanne, mille lahenduse võis hetkega peast ära öelda – ja saada selle eest tervelt 15 punkti. Samal ajal, kui vägagi töömahukas ja kõige mitmekesisemaid eksimisvõimalusi pakkuv stereomeetriaülesanne andis absoluutselt laitmatu lahenduse korral vaid 10 punkti.

K. V.: *Eks siin oli tegemist reklaamitrikiga. Teema on ju uus, tõenäosusteooriat ja statistikat pole enne eksamitel küsitud. Uue kaubaga tehakse ikka nii, et esialgu tulevad müügile odavad eksemplarid, hiljem hind tõuseb.*

T. L.: *Tegemist oli valikülesandega ja pidime meelitama seda lahendama. Õnnestus – lahendajaid oli palju.*

K. V.: *Muide, ka lahendamise eest saadi kõiki punkte 0-st 15-ni, polnud sugugi nii, et kas 0 või 15. Aga selge on muidugi, et tulevikus enam selle teema kohta nii lihtsat ülesannet ei tule.*

Minu meelest peaks üldine suund olema selline, et igas eksamitöös oleks mõtlemist nõudvaid ülesandeid. Matemaatikaeksam ei tohiks kontrollida ainult mehaanilist arvutamist.

T. L.: *Katseeksami ülesannete valimine toimus küllalt läbimõeldult. Kõigepealt jaotati omavahel teemad, kes mille kohta ülesanded teeb. Igaüks tõi neli ülesannet. Siis tulime kokku, lahendasime need ühiselt läbi ja koostasime hindamisjuhendid – iga ülesande kohta, kui palju punkte mille eest. Seejärel valis väiksem komisjon kõigi pakutud ülesannete seast tegelikud eksamiülesanded. Ja ma pean ütlema, et otsustamine oli väga üksmeelne, lahkarvamusi valimise juures peaaegu ei tekkinudki.*

K. V.: *Muidugi saab alati leida midagi, mida oleks võinud veel täpsustada või paremini teha, aga ka mulle tundub, et seekordsed ülesanded olid siiski küllalt head. Ühtegi neist ei saanud mitut moodi tõlgendada, nagu vahel ülikooli sisseastumiseksamitel on juhtunud – et mõnest ülesandest võib koguni kuuel erineval moel aru saada.*

Null punkti – ka see on võimalik

Nulliga hinnatud töid oli 4500 seas paar-kolm, mitte rohkem. Aga ikkagi oli.

T. L.: *Ühe punkti oleks andnud kasvõi joonise tegemine!*

K. V.: *Omaette diskussiooni vääriks muidugi positiivse hinde küsimus. Kas ühe-kahe punkti saamine on siiski küllaldane? Paari punkti tarvis vajalikud teadmised saab kätte nädalase kooliskäimise järel – ja ongi gümnaasium lõpetatud. Miks on vaja hariduse latt nii madalale lasta?*

Mulle jäi mulje, et mõni tuligi matemaatika katseeksamile lihtsalt kooli lõpetama. Lahendas näiteks täpselt kaks ülesannet, teisi ei puutunudki. Sai mingid punktid ja ainult see ta eesmärk vist oligi.

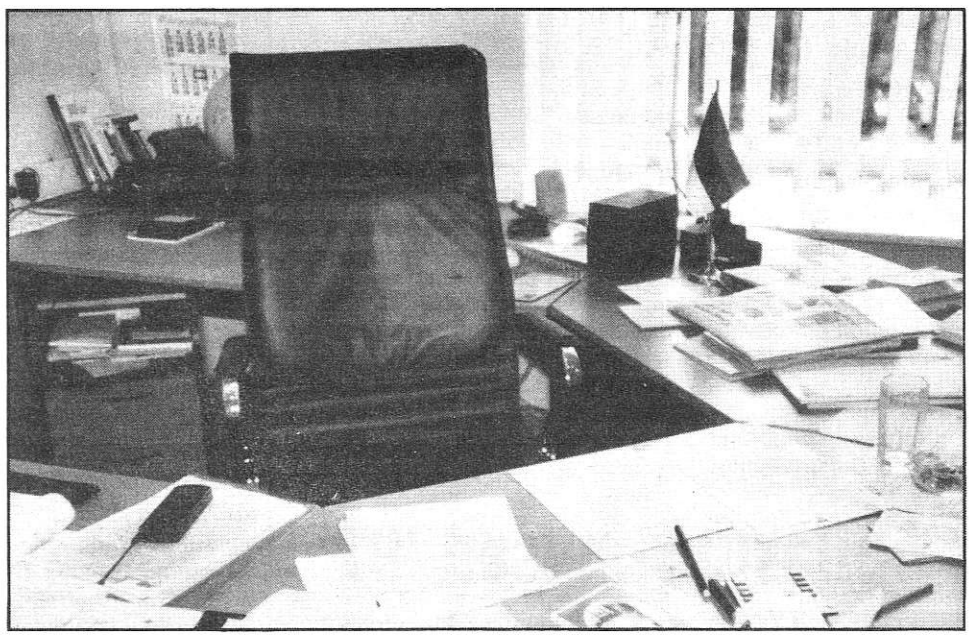

Demokraatia Eesti moodi: kirjutage ja joonistage meile! Otsused aga – need võetakse niikuinii vastu kabinettide vaikuses.
Või kuulab keegi siiski ka õpetaja häält? Lootus sureb viimasena...

MÄRT BERNADTI foto

Niisuguseid töid oli siiski väga üksikuid. Rohkem oli neid, kuhu parandajatel ühtegi lisakriipsukest ei õnnestunud teha – maksimumpunktidele lahendatud ülesandeid, veatuid ja igati korrektselt vormistatud töid.

Ilmselt valiti lihtsamat (humanitaarharu) varianti tublisti rohkem kui keerulisemat (reaalharu) varianti. Valiku võis teha iga õpilane ise, sõltumata sellest, mitu tundi nädalas ta koolis matemaatikat oli õppinud, kas kolm või koguni kuus-seiste.

K. V.: *Kui kõrgkoolid edaspidi matemaatika riigieksami tulemuste põhjal tudengeid hakkavad valima, on see minu meelest paljudel erialadel mõeldav ainult reaalharu ülesannete baasil. Mida teha näiteks matemaatikaüliõpilasega, kes on koolis õppinud matemaatikat ainult kolmetunnise kursuse ulatuses? Me võime ta ju vastu võtta, aga ta ei tule toime, raiskab üksnes aega, kuni välja kukub. Majandusteaduskonnas on küllap samuti.*

T. L.: *Eks see ole kõrgkooli oma otsustada, mis nõuded ta vastuvõtul kehtestab ja millise programmi alusel tehtud riigieksami tulemust keegi aktsepteerib. Paljuski paneb siin asjad paika konkurss. Kõrgkool peaks varakult reklaamima oma nõudeid, juba praegu järgmiseks aastaks ette. Aga inerts on nii suur, uuega harjumine võtab aega.*

Tõsielust

Oli üks eksam ja oli üks vaatleja. Sõbralik ja kena inimene, kes suhtus oma ülesannetesse tõsiselt. Ei lubanud näiteks ühelgi matemaatikaõpetajal õpilasega koos ruumist väljuda. Komisjonis paraku muid polnud ja kui siis kellelgi tuli tualetti minna, pidi komisjon lahendama vana tuntud ülesande: kuidas viia hunt, kits ja kapsas ükshaaval üle jõe, nii et kahest kaldalejäänust üks teist vahepeal ära ei sööks. Niisiis kõigepealt aineõpetaja ruumist välja filoloogi kutsuma (muide, kas seda ohtu üldse pole, et mõni filoloogki, kah ometi kooli lõpetanud inimene, paar lihtsamat rehkendust valmis teeb?), seejärel filoloog ja matemaatik koos sisse, edasi õpilane ja filoloog kahekesi välja jne – iga natukese aja tagant jälle uuele ringile.

Matemaatikaõpetaja ütlemise peale, et lahendustepaberi võib ju keeleõpetajale sama hästi pihku pista kui lapselegi, ehmus vaatleja, vaeseke, kaameks. Oma rumalat nalja kahetsedes tunnistas õpetaja siis, et tal pole eales sellist kommet olnud ja ei hakka ta vist seda ka riigieksami auks endale külge harjutama...

Mõistlik ja mõisetv vaatleja oli. Jäi uskuma. Ja kui siis jälle üht noormeest tuli saatma minna, tundis vaatleja kaasa treppe mööda jooksmisest hingeldavale õpetajale: "Ärge minge kedagi kutsuma, las ta läheb üksi."

Üksi! Kolmveerandtund enne eksami lõppu, mil klassi tarkurite enamik on töö lõpetanud ja ukse taga kaaslasi ootab! Vist oleksid need õpilased ebanormaalsed, kui üks ei küsiks ja teised ei vastaks...

Kui suur suli siis ikkagi on üks keskmine õpetaja – võrrelduna näiteks keskmise õpilasega?

Mahakirjutamine pole välistatud

K. V.: *On põhjust oletada, et sellelgi eksamil oli mahakirjutatud töid. Mitte massiliselt, kuid siiski. Ei maksa lihtsameelselt uskuda, et pettus ei tule välja. Parandajatel on hea mälu. Üks inimene parandab kogu aeg üht ja sama ülesannet ja tunneb kohe ära – vaat sellist lahendust olen ma kuskil juba näinud. Kui võtad ikka mitu tööd ette ja need on rida-realt ühesugused, arvutusveadki täpselt samad, no siis on ilmselt põhjust oletada mahakirjutamist.*

Mõistagi ei tea ma öelda, kes on süüdi – kas oli komisjon hooletu või ei täitnud vaatleja oma kohustusi või olid õpilased iseäranis kavalad või õpetaja ebaaus.

Avastasime ka paar "kõhulahtisusega" kooli, kus iga õpilane oli mitu korda väljas käinud ja ikka üle viie minuti korraga. Eksamikorralduses oli see lubatud, midagi öelda ei saa, aga selline asi torkas silma.

Sulisid on igal pool, ärimeeste seas, valitsuses ja koolis. Kuid ega üksikute pärast saa kogu õpetajaskonda nahutada. Matemaatika katseeksami põhjal on praegu kahtluse all neli kooli. Lõplikku otsust nende kohta veel pole, asja uuritakse. Ja peab mõtlema, mida siis sel puhul teha. Ent neli on ju väga väike arv. Mina leian, et õpetajat saab ja tuleb usaldada.

Ehk tasub siiski ka kaaluda, kas ei võiks eksamitöid vaatleja juuresolekul koolis parandada, vähemasti humanitaarharu variante.

K. V.: *Tänavused kogemused näitavad, et komisjon jõuab küllalt kiiresti tööd ära parandada, meil kulus ainult kaheksa päeva. Edaspidi tuleb eksamitegijaid muidugi juurde, aga eks siis pea ka parandajate hulk suurem olema. Sellegipoolest võiks küsida, kas peab kõik tööd Tallinnasse kokku vedama? Tahaks näha paindlikumat süsteemi. Kui on karta, et koolis parandamisel pole hindamine vajalikul määral ühtne, vahest võiks siis teha seda piirkonniti – Tallinnas, Tartus, Pärnus ja mujal.*

Mulje on, et eksam tervikuna läks normaalselt. Mulje vahendamisest kaugemale minna ei saa enne, kui on tehtud analüüs: missuguse teema ülesandeid valiti, kui hästi-halvasti lahendati, milline on keskmine teadmiste-oskuste tase ühel või teisel puhul.

Midagi hullu ei tundunud olevat ka eksami korralduses, kõik laabus suhteliselt kenasti.

K. V.: *Aga kindlasti tuleks mõelda, mida annaks veel paremaks, ökonoomsemaks ja optimaalsemaks teha.*

Suuremaid ja väiksemaid muresid

T. L.: Probleemne on näiteks eksami aeg. Riigieksami põhjal võetakse vastu kõrgkoolidesse ja parandamisele-hindamisele tahetakse kaasata õppejõude, aga meile mai teine pool ei sobi kuidagi – vahetult enne sessi, arvestuste ajal. Kui saaks eksami paar nädalat edasi lükata, oleks hoopis parem.

K.V: *Tartu Ülikool oligi tänavu komisjonis nõrgalt esindatud – enamik meist lihtsalt ei saanud selleks ajaks Tallinna tulla. Tehnikaülikooli esindatus oli palju parem ja nende inimesed olid ka niisuguses töös väga kogenud, parandasid kiiresti ega eksinud.*

T. L.: *Kas koolidele oli eksami aeg sobiv? Mina igatahes ei saanud üldse aru, mis maikuus koolis tehti. Seal, kus mina tunde annan, oli plats ammu puhas – justkui ei toimunudki enam midagi, parandati ainult hindeid.*

Võib-olla nõuab pisut muudatusi ka eksami tehniline külg. Näiteks mida teha, kui kellelgi lahendus eksamivihikusse ära ei mahu? See oli tänavu küll vaid väga üksikute probleem, niisiis pole paksemal eksamivihikul ilmselt mõtet. Võib-olla on aga mõtet märgitud-kontrollitud lisalehtedel, mida vajadusel saaks eksamivihiku vahele panna?

K. V: *Usun, et eksamikeskuses arvestatakse kõiki ettepanekuid, kui need on vähegi mõistlikud. Ja neid ettepanekuid ei peaks tegema meie siin, vaid eeskätt just koolid.*

Uskuda, et koolide arvamused-ettepanekud on teretulnud ja nende põhjal järgmise kevade riigieksamid tänavusest paremini korraldatakse, tahaksid loomulikult kõik. Selle optimistliku mõttega võikski loo lõpetada, aga...

Homme on viimane riigieksam. Seni toimunute ametlikud tulemused pole veel teada, kokkuvõtetest kõnelemata. Esmamuljed on kirevad, nagu võib lugeda mitmest meie tänasestki leheloost. Haridusministeeriumi teadaandest aga selgub, et otsus toimunud eksamite kordamineku kohta on Tõnismäel tehtud juba 22. mail ning järgmise kevade riigieksamidki paika pandud – ja jälle kõikidele laupäevadele, alates aprilli viimasest nädalast kuni maikuu lõpuni. Kusjuures tänavuse aasta katselistest on saanud päriseksamid, mis tähendab, et bioloogia katseeksami õnnestumine otsustati ära koguni kaks päeva enne selle tegelikku toimumist!

Niisiis on toimetusse taas oodata kaastööde ja pöördumiste laviini, jälle uut eksamisõda... Ausõna, isegi mõelda ei taha enam sellest.

Aga keegi ilmselt tahab. Kes küll ja milleks?

TIIA PENJAM

AINE ÕPETAJALE

5. Balti keemia-olümpiaadil

15.–17. maini toimus Vilniuses 5. Balti keemiaolümpiaad.

Praktiliseks tööks valisid leedulased olümpiaadidele ebatraditsioonilise laboratoorse töö: kalibreerimiskõvera koostamise elektroodpotentsiaali mõõtmise tulemuste järgi erineva kontsentratsiooniga lahustes ja tundmatu kontsentratsiooni leidmise selle kõvera alusel (lahendati keskmiselt 49%, max 83%).

Teoreetilises voorus oli kuus probleemi. Korraldajate esitatutest otsustas eesti, läti ja leedu mentoritest koosnev žürii valida kolm: voolu hulga järgi tekkivate ainehulkade leidmine (lahendati 77 %-liselt), orgaaniliste ühendite identifitseerimine lähteainete ja saaduste omaduste järgi (67%) ning biokeemia valdkonda kuuluva suhkrute lõhustumise probleemid (81%). Läti esitatud probleem kinaveri (HgS koos lisandiga) termilisest lagunemisest osutus raskemaks (lahendati 30%-liselt, parim 65%). Meilt valis žürii kaks probleemi: süsinik mono- ja dioksiidi tasakaalust (44%) ning kalomel-vesinikelemendi EMJ temperatuurist sõltuvuse järgi termodünaamiliste funktsioonide leidmise (37%, parim 89%).

Iga riigi kõikide võistlejate punktide summa oli järgmine:

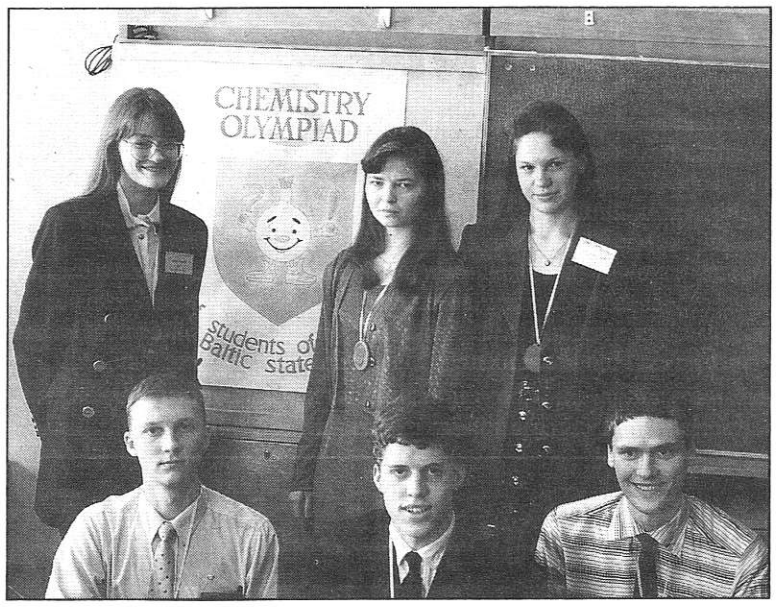

Eesti võistkond (vasakult): Olga Tšubrik (Tln Tõnismäe RK, 12. kl), Valeria Sizemskaja (Narva Pähklimäe G, 11. kl), Oksana Travnikova (Narva Pähklimäe G, 10. kl), Kaido Viht (Tln Pirita MG, 12. kl), Lauri Toom (Tartu HTG, 12. kl), Anton Samussenko (Tln 8. Õhtukk, 12. kl).

	Praktiline voor (30) 6 x 30	Teooria-voor (70) 6 x 70	Σ (100) 600
Eesti	103	239	342
Läti	80	191	271
Leedu	84	282,5	366,5

Olümpiaadi võitis teist aastat järjest **Olga Tšubrik** Tallinna Tõnismäe Reaalkoolist (100 võimalikust sai 79,5 punkti, sellest teooriavoorus 55,5 ja praktilises voorus 24). 2., 3. ja 6. koht kuulusid Leedu õpilastele (kokku 77; 75,5 ja 66,5 punkti). Neljas oli **Valeria Sizemskaja** Narva Pähklimäe Gümnaasiumist (74,5; 54,5; 20) ja viies **Anton Samussenko** Tallinna 8. Õhtukeskkoolist (69; 49; 20). Läti koolinoored olid 7., 8., 9. ja 10. kohal (vastavalt 57, 55, 54 ja 53 punkti).

Meie võistkonna neljal paremal, kelle hulka kuulub veel **Kaido Viht** Tallinna Pirita Majandusgümnaasiumist, avaneb juulis võimalus esindada Eestit 29. rahvusvahelisel keemiaolümpiaadil Montrealis. Kanadasse sõidu pileti annab juuni lõpus korraldatava kvalifikatsioonivõistluse normi täitmine.

REIN PULLERITS

Keskkonna-alased õpilasuurimused '97

Tänavusele üleriigilisele õpilaste keskkonna-alaste uurimistööde konkursile esitati 51 tööd, neist 38 eesti keeles (25 koolist) ja 18 vene keeles (7 koolist). Tublimad olid sel õppeaastal Saaremaa ÜG (õp **I. Vahter**) – 8 tööd, Narva Pähklimäe G (õp **N. Troffer**) – 8 tööd, Kilingi-Nõmme Kk (õp **E. Altin, U. Jõgi**) – 3 tööd, Viljandi C. R. Jakobsoni G (õp **H. Nurmsalu**) – 3 tööd.

Hinnatavamate tööde hulka kuulus tänavu mitu sisukat omavaatluslikku tööd. Kuna uurimistöö võis kirjutada vabalt valitud loodusteemal, oli temaatika mitmekesine ja lai: kirjutati mikropaljundusest, veekogude seisundist, õhusaastest, loomade käitumisest, pääsukeste seirest, põlispuudest jpm.

Paremad autorid

12. klass: **Triin Kollist** (Tln 44. Kk, juhendaja R. Vardja), **Piret Laht** (Tln 44. Kk, T.-M. Laht), **Linda Kaljundi** (Pirita MG, I. Rammul), **Valdek Eessalu** (Abja Kk, M. Pihla), **Stanislav Katšin** (Narva Pähklimäe G, N. Troffer).

11. klass: **Liis Kolla** ja **Raul Allikivi** (Kilingi-Nõmme Kk, E. Altin), **Maria Lepik** (Rakvere RG, E. Peinar), **Ahto Pahk** (Audru Kk, K. Saarsoo), **Viktoria Ignatjeva** (Narva Pähklimäe G, N. Troffer).

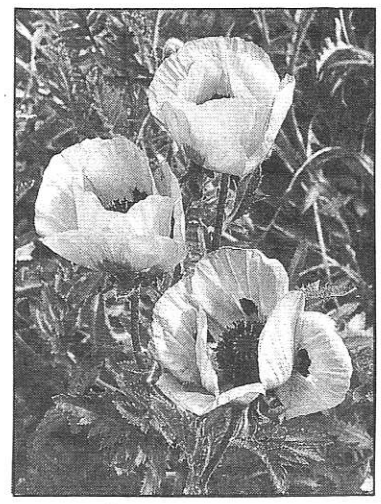

10. klass: **Lee Trei, Kaire Ruus** ja **Helena Faust** (Saaremaa ÜG, I. Vahter), **Triinu Leppik** (Võhma G, H. Leppik).

9. klass: **Anu Lepik** ja **Annika Kupits** (Saaremaa ÜG, I. Vahter), **Kadi Luht** (Kirivere Pk, H. Leppik), **Julia Vassiljeva** (Kehra Kk, T. Novikova).

8. klass: **Merle Rüütel** ja **Ingrid Liiv** (Saaremaa ÜG, I. Vahter), **Karoliina Aedma** (Uulu Pk, E. Vallek), **Oksana Novižilova** (K-Järve 17. Kk, L. Leppik).

7. klass: **Meelis Leivits** (Kilingi-Nõmme Kk, U. Jõgi), **Sander Samuel** (Tln J. Westholmi G, H. Rohtla), **Thomas Tasuja** (Audru Kk, K. Saarsoo).

23. ja 24. aprillil 1997. a toimus Tallinnas Eesti Noorte Huvikeskuse TELO Loodusmajas õpilaste keskkonna-alaste uurimistööde konverents eesti keeles ja 8. mail vene keeles. Konverentsile olid kutsutud kõik tööde autorid ja juhendajad õpetajad. Ettekande tegid 18 parema töö autorid. Liblikate-mardikate seirest Eestis rääkis **Märt Kruus** ja slaidiprogrammi "Kevad linnuriigis" tutvustas **Anu Sillaots**.

Valiti välja õpilased, kes osalevad rahvusvahelistel konkurssidel.

■ **2.–5. juunini 1997. a Istanbulis** toimuvast rahvusvahelisest keskkonnaprojektide olümpiaadist (INEPO) võtavad žürii otsusel osa **Liis Kolla** (Kilingi-Nõmme Kk 11. kl) ja **Anu Lepik** (Saaremaa ÜG 9. kl).

■ Rahvusvahelisest õpilasuurimuste konkursist "Europas Jugend Forsicht für die Umwelt", mis toimub **20.–24. nov 1997. a Leipzigis**, võtavad Eestist osa **Triin Kollist** (Tln 44. Kk 12. kl) ja **Linda Kaljundi** (Tln Pirita MG 12. kl).

Stockholmi Keskkonna Instituudi Tallinna filiaal autasustas viie parema õpilasuurimuse autorit ja Riigi Metsaamet kolme metsateemalise töö autorit. TELO Loodusmaja autasustas heade uurimistööde autoreid tänukirjade ja raamatutega. Konverentsi ajaks valmis kogumik "Õpilaste bioloogia-alaseid töid 1997".

Konverentsi teine päev oli metsanädala üritusena **metsapäev**. Hommikul sõideti bussiga Harku metskonda, kus õppekäikudel õpiti erinevaid metsatüüpe **Eddy Tombandi**, põlispuude mõõtmist **Fred Pussi** ja metsatöövõtteid **Hendrik Relve** juhendamisel. Päev lõppes metsandusteemalise maastikumänguga. Õpilased pidid ära tundma puid-põõsaid pungade ja viljade järgi, määrama loomaliike kolju, ekskrementide, näritud puude, käbide jm järgi. Parematele anti autasud.

Tänavuste ja eelmiste aastate **uurimistöödega on võimalik tutvuda TELO raamatukogus** aadressil Tallinn, Endla 59. TELO Loodusmaja tänab kõiki uurimistööde autoreid ja neid juhendanud õpetajaid. Kohtumiseni järgmisel konkursil!

MALLE LUIGE,
Eesti Noorte Huvikeskuse
TELO metoodik

Veel üks aabits

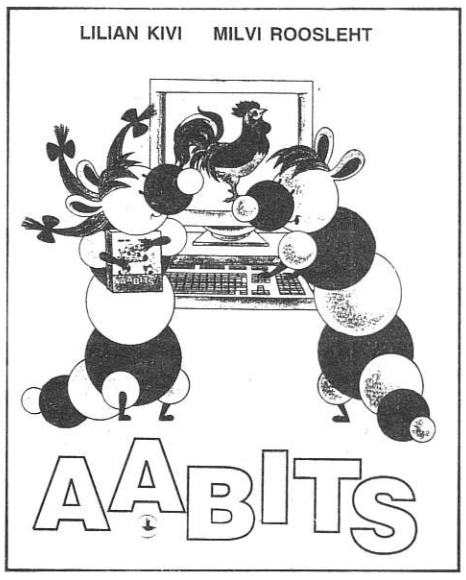

Eelmisel nädalal esitles kirjastus "Koolibri" uut **Lilian Kivi** ja **Milvi Rooslehe** koostatud ning kunstnik **Kaie Lilleoru** illustreeritud aabitsat. Esimest, mis lähtub sügisel rakenduma hakkavast riiklikust põhikooli ja gümnaasiumi õppekavast.

Uue aabitsa koostamise põhimõtetest kõneles L. Kivi: *"Päris uutmoodi aabitsat me ei kavatsenudki teha. Pigem püüdsime otsida eesti aabitsatraditsioonidest tänapäeva sobivaid ning uue aabitsa nendele üles ehitada, kuid seejuures arvestada olukorda, mis praegu eesti koolis on. Olukord aga on niisugune, et kooli tulevad lapsed on lugema ja kirjutama õppimise tasemelt hajusamad kui varem. Nüüd tuleb 1. klassi lapsi, kes tunnevad tähti või juba loevad, aga ka neid, kes ei oska veel sedagi, mida oskasid kuueaastaselt koolitulijad. Õpetajatel on raske ja ka lapsevanematel pole lihtne kas või puht majanduslikult muretseda lapsele teist-kolmandat aabitsat lisaks sellele, mille laps koolist tasuta saab.*

Uues aabitsas koondasime ühtede kaante vahele materjali, millega jagub tööd kõigile koolitulijatele – neile, kes veel suurt midagi ei oska, ja neile, kes juba üsna palju oskavad. Aabitsas on kolm eri taset. Esimene lugema õppimises esimesi samme tegijatele, kolmas neile, kellel pole vaja enam õppida väikesi trükitähti, sest nad juba oskavad neid lugeda.

Teine põhimõte, millest aabitsa koostamisel lähtusime, oli pakkuda tänapäeva lastele lugemiseks esivanemate aabitsate palu ja luuletusi, mis on olnud lapsepõlves väärtuslikud meile, meie vanematele ja vanavanematele. Palad ja salmid, mis ei aegu kunagi, on aabitsas märgistatud väikese avatud raamatuga.

Muus järgib vastne aabits meie eelmise aabitsa põhimõtteid. Aabitsas on nii eesti kui ka teiste rahvaste lastekirjanike väärtloomingut samuti kirjanike teoste ainetel ja meie endi kirjutatud palu.

Väga hea koostöö sujus Kaie Lilleoruga, keda võime liialdamata pidada kaasautoriks mitte ainult illustraatori, vaid ka nõuandjana sisulistes küsimustes. Seda lubas tema koolipõlve astuva poja ema seisus."

Enne, kui aabits trükivalmis sai, katsetasid ja hindasid seda Tallinna Reaalkooli algklassiõpetajad **Lehte Järve** ja **Aili Hõbejärv**. Nüüd, kui aabitsal kõvad kaaned ümber, pälvisid nende kiituse lastele arusaadavad illustratsioonid, kõige enam aga see, et aabits on kolmetasandiline. Kuigi õpetajad nimetasid uue aabitsa klassikaliseks, leidsid nad selles ka puudusi – liiga vähe kajastub selles linnalaste eluolu, tänavaliiklus jms.

Milvi Roosleht tänas kirjastuse juhtkonda neile antud võimaluse eest koostada veel üks aabits.

VIIVE LEHT

Uue aabitsa autorid (vasakult): Milvi Roosleht, Lilian Kivi ja Kaie Lilleorg.

MÄRT BERNADTI foto

Selgituseks

23. mai ÕpL-is lk 10 artiklis "Ka sõna peab täpne olema" eelviimases lõigus ei ole kirjatähtede näidised trükitehnilistel põhjustel õiged. Algklassiõpetajatel jääb üle endal mõelda sulgudesse suured ja väikesed (käe)kirjatähed.

AINE ÕPETAJALE

Nuputa!

Käesoleval õppeaastal korraldas TÜ Täppisteaduste Kool 7. klasside ning 5. ja 6. klasside võistkondadele kahevoorulise matemaatikaviktoriini "Nuputa". Kummaski vanuserühmas sai eelvoorust osavõtu õiguse iga linna/maakonna kaks parimat võistkonda. Eelvoorudes olid esindatud peaaegu kõik linnad/maakonnad.

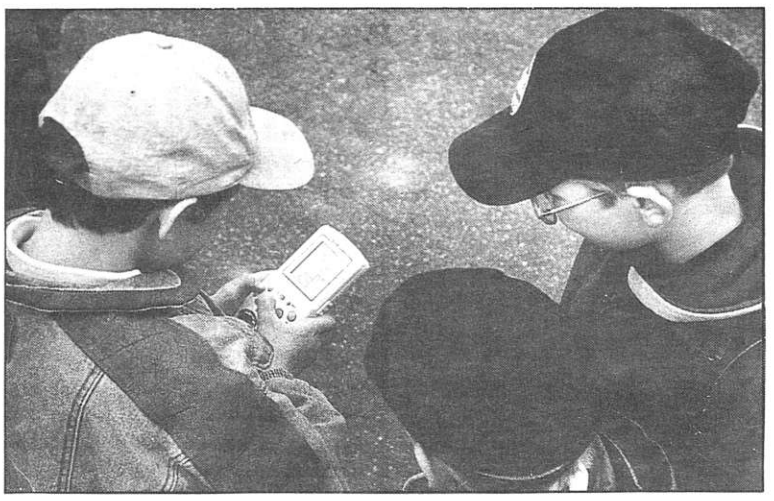

Paljudele nuputamisvõistlusest osavõtnud lastele meeldib vabal ajal ristsõnu lahendada, umbes kolmandik armastab nuputada koos sõpradega.

MÄRT BERNADTI foto

7. klassid

Lõppvoorus osales 14 kooli. Võistlejad ilmutasid kiiret reageerimist, nutikust ja leidlikkust. Esialgu tundus, et ülesanded olid ehk liiga lihtsad. Ent siiski – võitjaks tulnud **Tallinna Inglise Kolledži** võistkond, kes lahendas õigesti kõik ülesanded, edestas oma 45 punktiga tublisti teisele kohale tulnud **Tartu Descartes'i Lütseumi** (38). Ühepunktiste vahedega järgnesid **Tallinna Reaalkool** (37), **C. R. Jakobsoni Gümnaasium** (36) ja **Viljandi Maagümnaasium** (35). Kuid isegi tugevas rebimises viimasteks jäänud võistkonnad polnud sugugi nõrgad. Tugeva aplausi on teeninud kõik lõppvõistluses osalenud võistlejad ja nende õpetajad.

Võistluse esimeses osas tuli igal õpilasel lahendada 10 peastarvutamisülesannet. Tallinna Inglise Kolledži õpilane **Tiit Kriisa** sai üheksa õiget vastust, kaheksa õiget vastust oli koguni kuuel õpilasel ja seitse õiget kahel õpilasel. Oli ka neid, kes ei suutnud selle tempoga sammu pidada ja said kas ühe õige vastuse (kaks õpilast) või ei saanud mitte ühtki (kaks õpilast).

Selgus üsna ootuspäraselt, et tehteid suurte arvudega suudetakse küll peast sooritada, kuid raskusi on siis, kui tehted on negatiivsete arvude või murdudega. Aga ega ülesanded lihtsad olnud. (Näiteks: ülesandele 5/2 : 2/5 + 3,75 anti seitse õiget vastust 42-st ja ülesandele [(-111) : 3] x x (-2) 14 õiget vastust.)

Võistluse teises osas tuli võistkondadel otsustada, kas võistluse läbiviija esitatud väide vastas tõele või mitte. Sellega said edukalt hakkama kaheksa võistkonda, vastates kõigile 10 ülesandele õigesti. Kõige väiksem õigete vastuste arv oli seitse. Selles võistluse etapis tuli teha n-ö vastuse kontroll. (Näiteid: Arvu ja selle vastandarvu jagatis on alati võrdne (-1)-ga. On see õige? Iga kolmnurga kõrguste lõikepunkt on selle kolmnurga sees. On see nii?)

Võistluse kolmandas osas tuli lahendada järgemööda 10 nuputamisülesannet. Nendest ainult ühe lahendasid kõik võistkonnad õigesti. (Arvude teatud tabelis tuli leida seaduspärasus ning täita lüngad.) Ainult üks võistkond eksis poiste pikkuste järgi reastamisel etteantud skeemi järgi. Kõige raskemaks kujunes liikumisülesanne, kus kahest punktist alustatakse kell 8 liikumist teineteisele vastu. Teada on, et üks läbib nende punktide vahemaa kuue tunniga, teine kaheksa tunniga. Küsitakse kohtumise kellaaega. Selle lahendasid õigesti vaid Inglise Kolledži ja C. R. Jakobsoni Gümnaasiumi võistkonnad. Raskeks osutus ka tõepoolest keeruline ülesanne, kus antud on kolmnurga küljed ja on tõmmatud paralleelselt lühima küljega 20 lõiku nii, et see kolmnurk jaotub 21 ühelaiuseks ribaks. Küsitakse nende 20 lõigu pikkuste summat. Sellele ülesandele andis õige vastuse viis võistkonda.

Võistluse viimases, neljandas osas olid mitme lahendusega ülesanded. Esitatud viie ülesande lahendamisega tuldi väga hästi toime. Ainult kaht ülesannet ei suutnud üks võistkond lahendada ja neli võistkonda ei saanud maksimumpunkte.

Võistkondade tase oli väga hea. Jätkuks vaid õpetajatel ja nende tulevastel õpilastel samasugust innukust. Et õpetajate osa selles oluline on, kinnitab ka võistlejate küsitlus eelvooru ajal.

"Mulle meeldib see võistlus, see arendab mõtlemist ja aju."

Üle poole (54%) küsitletutest hakkas võistluseks valmistuma õpetaja soovitusel. Paljud (24%) tegid seda omal soovil või siis õpetaja käsul (20%). Küsimusele, mida annab selleks võistluseks ettevalmistamine, reastuvad meie poolt pakutud vastusevariandid järgmiselt: arendab loogilist mõtlemist; annab uusi teadmisi; arendab ülesannete lahendamise oskust; võimaldab kaaslastega koos nuputada; aitab matemaatika hinnet parandada; võimaldab õpetajaga lähemalt suhelda. Õpilased ise motivatsioone ei lisanud.

Kõige meeldivamaks õppeaineks peab matemaatikat 44% küsitletutest, meeldivuse järgi teisele kohale on matemaatika paigutanud 24%, kolmandale – 12% ja neljandale – 9% vastanutest. Küsitletud õpilastest kolmeteistkümnel (11%) ei ole matemaatika nelja rohkem meeldiva õppeaine hulgas. Osalemine nuputamisvõistlusel on jätnud suhtumise matemaatikasse enamikul õpilastest (60%) endiseks, küllalt paljudel (38%) aga muutnud paremaks. Väljaspool kooli lahendab 60% küsitletud õpilastest ristsõnu, 32% vastanuist armastab nupukaid ülesandeid lahendada koos sõpradega, mõned ka koos vanematega.

Mõned arvamused. ● *Huvitav, aitab rohkem matemaatikast aru saada.* ● *Siin on huvitavamad ülesanded kui matemaatikatunnis.* ● *On kihvt võistlus.* ● *Võiks rohkem olla selliseid ülesandeid, mida mina oskan lahendada.* ● *Hea võistlus, sest saab koolist puududa.* ● *Kõik on tore, kui ainult esimese koha saaks!* ● *Võiks olla laagreid, kus on palju lapsi, nuputamist ja muud vägevat.* ● *Võitjad võiksid sõita võistlema teiste riikide õpilastega.* ● *Mulle meeldib see võistlus, see arendab mõtlemist ja aju.* ● *See võistlus on ja peab jääma ning minu osalemine muudab selle toredamaks.*

Võistlus jätkub, vähemalt lähematel aastatel. Et aga ükski asi siin ilmas ei ole nii hea, et seda paremaks teha ei saa, siis teeme meiegi ühe pisikese muudatuse – võistlejate individuaalse peastarvutamise eest saadud punkte ei liida võistkonna punktidele. Peastarvutamine jääb omaette võistluseks. Sellist muudatust on soovinud ka paljud õpetajad.

Kallid õpetajad, head kolleegid, edu teile. Ja ilusat suve. Kohtume uuel õppeaastal.

Teie EVI MITT

5. ja 6. klassid

Nii eel- kui ka lõppvoorus tuli 5.–6. klasside võistkondadel lahendada traditsioonilisi nuputamisülesandeid, vastata jah-ei vastustega küsimustele, lahendada ristsõna, leida seaduspärasusi ja võistkonna esindajal peast arvutada.

Eelvoor toimus 12. veebruaril üheaegselt Tartus ja Tallinnas. Kokku osales eelvoorus 43 võistkonda. 18 võistkonda pääses lõppvooru, mis toimus Tartus 24. aprillil väga tasavägiselt. Loodan,et põhjuseks ei olnud lihtsad ülesanded, vaid võistkondade hea ettevalmistus.

Võimalikust 45 punktist said 40,5 punkti ja jagasid seega 1.–2. kohta **Pärnu ÜG** võistkond koosseisus **Eiko Kivisik, Olavi Järve, Kaur Lumiste, Merike Saarmann** (õp Katrin Vunk ja Kai Kivi) ning **Tln Inglise Kolledži** võistkond koosseisus **Meelis Muhk, Morten Ritso, Tõnis Veelmaa, Johannes Siitan** (õp Valve Ratassepp). 36 punktiga jäid jagama 3.–5. kohta **Tartu 16. Kk** (õp Reene Õigus ja Piia Pajuste), **Kuristiku Kk** (õp Maire Mänd ja Malle Simberg), **Tln Pelgulinna Kk** (õp Annela Valdi ja Anette Puusemp). Järgnesid Võhma G, MHG, C. R. Jakobsoni G, Kiili Kool, Õismäe HKK, Parksepa Kk, Tln RK, Kuressaare G, Jõgeva G, Kilingi-Nõmme Kk, Meremäe Kk, J. Käisi nim Põlva Kk, Tln 21. Kk.

Näiteid raskematest ülesannetest

■ Täna, 12. veebruaril 1997. aastal sai Peeter 410 päeva vanaks. Mis kuupäeval on Peetri sünnipäev?

■ Kohtunikule meeldis lahendada matemaatikaülesandeid. Aeg-ajalt andis ta ka kohtualustele mõne ülesande. Kord teatas kohtunik: "Pääsed karistusest, kui lahendad õigesti minu ülesande. Ma mõtlen kolm 10-st väiksemat naturaalarvu a, b ja c. Sina ütled mulle kolm arvu x, y ja z. Mina teatan sulle, millega on võrdne summa ax + by + cz. Seejärel pead sina mulle ütlema, millised arvud a, b ja c ma mõtlesin." Millised arvud x, y ja z tuleks kohtualusel öelda, et ta summa järgi saaks kindlalt ära arvata kohtuniku mõeldud arvud?

■ On antud numbrid 1, 1, 2, 2, 3, 3, 4, 4. Neid kaheksat numbrit kasutades kirjuta üks arv nii, et numbrite 1 ja 1 vahel oleks üks number. Numbrite 2 ja 2 vahel oleks kaks numbrit, 3 ja 3 vahel oleks kolm numbrit ning 4 ja 4 vahel oleks neli numbrit.

■ Kolmekümnemeetrisel lõigul, mille algus- ja lõpp-punkt olid lippudega tähistatud, oli vaja sooritada järgmine harjutus: kaks sammu ette, painutus, samm tahapoole, painutus, kaks sammu ette, painutus, samm tahapoole, painutus jne. Mitu sammu teeb Karin selle harjutuse ajal, kui on teada, et iga tema sammu pikkus on 50 cm ja harjutus loetakse lõpetatuks, kui õpilane jõuab lõppu tähistava lipuni?

■ Järgmisi kahe arvu ruutude summasid nimetame erilisteks.
$92^2 + 11^2 = 8585$, $47^2 + 66^2 = 6565$,
$13^2 + 29^2 = 1010$, $35^2 + 47^2 = 3434$,
$66^2 + 54^2 = 7272$,
$46^2 + 56^2 = 5252$.

Millise arvu ruut tuleks liita arvule 25^2, et summa oleks eriline?

Täname kaasa aitamast Tartu 16. Keskkooli, Tartu Descartes'i Lütseumi, Tallinna Tehnikagümnaasiumi ja Pääsküla Keskkooli. "Nuputa" võistluse võitjatele kinkis tordid AS Pere Leib.

"Nuputa" juhendid 1997/98. õa kohta (koos selle aasta lõppvõistluse ülesannetega) saadame uue õppeaasta alguses haridusosakondadesse.

Ilusat ja kosutavat suvepuhkust!

RAILI VILT,
Täppisteaduste Kooli metoodik

AINE ÕPETAJALE

1995. aastal kuulutas kirjastus "Koolibri" seoses Eesti kooli üleminekuga uutele ainekavadele välja programmi "Uus kool – uued õpikud". Kaasalööjaid oli rohkesti ja tolle lõikuse viljad on juba koolidesse jõudnud või jõudmas.

Et ellu viia Haridusministeeriumi otsus uue õppekava rakendamise kohta ja varustada koolid kõikides õppeainetes uute, kvaliteetsete õpikutega, kuulutab kirjastus välja programmi

"UUS KOOL – UUED ÕPIKUD 1997".

Kutsume programmis osalema kõiki, kel huvi ja oskusi uute õpikute (teemaraamatute), töövihikute, ülesannete ja kontrolltööde kogude, jaotvarade, õpetajaraamatute, näitvahendite, pilt- ja õppesõnastike kirjutamiseks. Õppematerjali sisulisel kavandamisel tuleb aluseks võtta Riigi Teatajas nr 65–69 (1996) avaldatud "Eesti põhi- ja keskhariduse riiklik õppekava".

Kirjastus on huvitatud järgmiste ainete ja klasside õpikutest.

I klass – kodulugu, kunst, eesti keel vene koolile
II klass – kodulugu, loodusõpetus, kunst
III klass – kodulugu, kunst
IV klass – kunst
V klass – ajalugu, loodusõpetus, kunst, eesti keel vene koolile
VI klass – ajalugu, loodusõpetus, kunst
VII klass – ajalugu, kunst, eesti keel vene koolile
VIII klass – ajalugu, terviseõpetus, geograafia, bioloogia, kunst
IX klass – ajalugu, emakeel, kirjandus, füüsika, geograafia, kunst
X klass – ajalugu, tekstiõpetus, psühholoogia, kunst, eesti keel vene koolile
XI klass – kunst
XII klass – ajalugu, kunst

Mõistagi on oodatud pakkumised ka muude ainete õpikute, samuti valikainete ja sarja "Lisandusi" osas.

Programmis osaleda soovija võib kohe pärast käesoleva teate ilmumist pöörduda isiklikult või telefonitsi kirjastusse, et täpsustada kavandatavasse õppevahendisse puutuvat (sisu, maht, trükitehnilised tingimused, tähtajad). Kontakttelefonid on 44 19 98 (Maret Arukaevu/Toomas Kilgas – reaalained) ja 44 19 75 (Ants Haljamaa – emakeel, kirjandus, ajalugu, sotsiaalained; Taavi Tammsaar – võõrkeeled, laulikud; Elina Volmer – vene koolid).

Ootame hiljemalt 1. oktoobriks 1997 järgmisi materjale:

· õppevahendi lühitutvustus (annotatsioon) 1–2 lehel ja teave teose mahu kohta;
· sisukord;
· ca 15–20 lk teksti, mis moodustab tervikliku alajaotuse koos jooniste kavandiga või osutamisega joonistele.

Esitatud materjale hindab kirjastus koos vastava eriala asjatundjatega. Hinnatakse: 1) vastavust ainekavale; 2) materjali eakohasust; 3) teksti ladusust ja huvitavust; 4) illustratsioonide seotust tekstiga; 5) õppematerjali optimaalset mahtu.

Tööd vaadatakse läbi hiljemalt 1. detsembriks 1997. Kirjastamiskõlbulikuks tunnistatud projekti eest tasub kirjastus autorile 2000 krooni ja sõlmib tellimuslepingu, mis lubab kirjutajal rahulikult töösse süveneda ning tagab korraliku honorari.

Kirjastus "Koolibri"

Selja kool – 140 aastat kohalikku hariduselu

Tori vallas Pärnumaal taasavati viis aastat tagasi üks paljudest omal ajal suletud koolidest. Nüüd on Selja koolis viis klassi, 73 õpilast, viis õpetajat.

Tagasivaates

Suuliste pärimuste järgi jagati Tori kandis lastele haridust juba üsna ammu. 1820. a pani Tori mõisnik ametisse koolmeistri ja avas mõisakooli. Koolmeistriks oli Levi külas Andres Jürvetson, kes õpetamise eest võis saada mõisa ülalpidamist või ka palgamaa. Süstemaatilise kooliharidusse andmine algas 1857. a. Andres Saal, selle aja üks targemaid koolimehi, pidas Seljal koolmeistriametit 26 aastat.

1928. aastast kasvas kool 5-klassiliseks, siis 6-klassiliseks. Väga pikka aega (1903–1935) oli koolijuhatajaks Georg Pärn. Abiõpetajad vahetusid igal aastal.

Tuli segane sõjaaeg. Säilinud dokumentidest on lugeda, kuidas jaotuskava alusel sai kool petrooleumi, saabaste parandamiseks tallanahka ja 10 sulepead ning kingituseks üks tops tikke.

Direktor Helgi Posti ajal kasvas kool 7-klassiliseks. 1956. a sai kool televiisori, varsti ehitati koolile teine korrus, pandi käima pioneeritöö, käidi laulupidudel...

Direktor Olev Saarniidu ajast mäletatakse väga suurt ja ilusat katseaeda, aktiivset sporditööd, paljusid ekskursioone, õppesõite.

Algas suurte maakeskuste väljaehitamine. 5 km kaugusele Torile ehitati uus kool ja Seljale jäi ainult algkool. Töötati liitklassides, kooli juhatajaks kuni sulgemiseni 1976. a oli Aita Sepp.

16 aastat vaheaega. Eesti Vabariigi iseseisvumisel taasavati koole, 1992. aastal ka Seljal.

Elust praeguses maakoolis

Kooli taasavamise õhinas oli kolm tulevast õpetajat Elli Toomtalu, Pille Usin ja Astrid Roosileht ühisel arvamusel – kool peab olema õpilastele mõnus ja kodune, peab saama kohaks, kuhu lapsed tahavad tulla ja kus olla. Eesmärgiks sai nii tunni- kui ka tunnivälise tegevuse kaudu anda õpilasele tema võimete kohast mitmekülgset haridust – alternatiivsete õppevormide kaudu tundides, hommikuste tegevuste, mitmekülgse ja kõiki hõlmava tunnivälise tegevuse ja isetegemise kaudu.

Õppetöös on traditsiooniliste õppevormide kõrvale otsitud natuke Montessorist ja uuesti avastatud Käisist, üldistatud oma kogemusi ja naabritelt õpitut, ühendades selle nii, et kõik arendaks õpilaste loovust, annaks ka teadmisi, õhutaks õpitahet. Sõnaga – õpetamine Selja moodi. Võimalust ennast erinevates tegevustes näidata, koguda uusi teadmisi, aga ka osalusrõõmu pakuvad õpilastele ainenädalad ja konkursid.

Traditsioonilised on sügiseti või kevaditi loodus-, emakeele-, muusika-, matemaatika-, folkloori- või kunstinädal, detsembris kooli Päkapikumaa igapäevase päkapikutegevusega, aga ka valikuliselt inglise keele nädal, käsitöönädal, sügise ja kevade sünnipäevad, sõbrapäev, vastlapäev, Eesti iseseisvuspäev, karneval, suur kevadpidu jpm. Kõikides tegevustes löövad kõik kaasa ja kõikidele jagub tunnustust. Iga üritus igal järgmisel aastal on jälle omamoodi ja eelmisest erinev.

Tunnitööd täiendavad

hommikused tegevused.

Siis lapsed joonistavad, mängivad, kuulavad, arutlevad, võistlevad, lahendavad viktoriine, tantsivad, laulavad...

15 minutit enne koolipäeva algust kogunevad õpilased saali. Igal nädalapäeval on oma tegevus.

Esmaspäeval teeb õpetaja **Milja Lilleväli** õpilasi tuttavaks kujutava kunsti eri valdkondadega. Joonistatakse, vaadeldakse, arutletakse kunstiteoste üle. Teisipäeval tutvustab õpetaja **Kai Kukk** huvitavaid loodusnähtusi, taimi, loomi kogu maailmast. Kolmapäeval viib õpetaja **Astrid Roosileht** rahvaste muinasjutte lugedes lapsi rändama tundmatutesse maadesse, leides niiviisi igale maale ainuomast looduses, inimeste iseloomudes ja tegevustes. Neljapäeval õpetaja **Pille Usina** juhendamisel mängivad õpilased rütmipillidel, kuulavad klassikalist muusikat. Reedel paneb õpetaja **Elli Toomtalu** lapsed liikuma – mängima rahvamänge, ringmänge jms.

TÄHT PÄEVI

Oluliseks peame, et lapsed saaksid töötada ja areneda oma võimete kohaselt, ning et nende tööd ja püüdlikkust tunnustataks. Rohketes tegevustes osalemine annab võimaluse leida endale kõige jõukohasem ja meeldivam harrastus, millega võib ka tunnustust leida.

Iga õpetaja juhendab vähemalt ühte ringi. Lisaks on ringijuhtidena kaasatud inimesi ka väljastpoolt kooli. Tegutsevad kaks näiteringi, kaks rahvatantsurühma, kaks koori, kunstiring, saksa keele õpperühm, klaveriklass, enesekaitse- ja sporditing. Kooli ruumes töötab ka Tori kiriku pühapäevakooli rühm.

Õppepäeva korraldus

Päev algab hommikuse ühistegevusega saalis. Hommikupoolseid tunde õhtupoolsetest lahutab tunnine vaheaeg, mil käiakse poole kilomeetri kaugusel majandi sööklas söömas ja mängitakse õues. 2–3 õppetunniga tsüklis otsustab õpetaja ise, millal õpilased vaheaega vajavad, kas käsitleda ühel päeval ainet pikemalt või lühemalt – just nii, nagu nädala või teema piires tarvis, peaasi, et aasta lõpuks õppeprogramm omandatud oleks.

Kooli inspekteerimise akt ütleb: *"Kool on kujunenud viie aastaga maakonnas üheks eripärasemaks kooliks, kus traditsiooniliste õppeviiside kõrval kasutatakse oskuslikult üld- ja aktiivõppe meetodeid arendamaks õpilaste loovust, mõtlemist, iseseisvalt töötamise oskust.*

Ringides osalevad kõik õpilased, järelikult on neis põnev ja huvitav olla.

Õpetajad on tublid, energilised ja arenemistahtelised. Praegu õpivad õpetajad Kai Kukk ja Astrid Roosileht klassiõpetaja 2-aastastel kursustel. Selle kursuse on juba lõpetanud Elli Toomtalu ja Pille Usin.

Väga oluline on see, et Selja koolis on õpilase-õpetaja suhted pingevabad, last julgustavad ja toetavad.

Kõrgelt tuleb hinnata kollektiivi suurt töötahet ja ühiseid püüdlusi pidada kooli omamoodi, s.o Selja moodi, pakkumaks õpilastele optimaalseid arenguvõimalusi."

Koolist mitme pilgu läbi

5. klassi õpilased:

❒ *Et saada täielikum ülevaade Selja koolist, tuleb pihta hakata kooliõuest.*

Koolimaja ette jõudnud, paistavad silma suured puud, muruplats ja lillepeenar. Selle keskel särab maakividest ehitatud kool ise oma täies hiilguses. Just maakivid teevadki kooli omapäraseks ja mõnusaks.

Kool on küll väike, aga just sellepärast kodune. Trepist üles, läbi peegliruumi ja satumegi garderoobi. Siit saab alguse iga koolipäev. /- - -/

Vahetunde peame hubaselt sisustatud diivanitoas või raamatukogunurgas. Sooja ilmaga oleme õues.

Ja nii me käime oma igapäevast tuttavat rada kuni klassini. Seal ootab meid õpetaja, kes alati oma naerul suuga loob suurepärase tuju. Matemaatikagi on nagu vahetund. (Indrek.)

❒ *Õpetajad ei pahanda väikeste asjade pärast. Aga neile ei meeldi, kui lapsed on ebaviisakad või on neil töö tegemata. /- - -/*

Ma ei tea, kas see kool on parem kui mõni teine. Aga siin on midagi, mis teeb hinge soojaks, südame rõõmsaks ja mis peaasi – loob sõprustunde. (Karel.)

❒ *Siin on kõik õpilased ja õpetajad minuga sõbrad.* (Heivo.)

❒ *Selles koolis meeldib mulle käia sellepärast, et me ei räägi tunnis juttu, vaid õpime.* (Kairi.)

Tori vallavanem Jüri Puust: *"Tori valla halduses on kolm kooli: Tori ja Viira põhikool ja Selja Algkool. Arutasime ja kõhklesime kaua, kas on üldse võimalik Seljale kooli uuesti avada, kas jätkub õpilasi, teotahtelisi pedagooge. Kooli juhataja leidmine läks kuidagi kergelt. Koostöös leiti ka õpetajad.*

1997. a, kooli juubeliaastal võin kindlalt väita, et tookord avatud väike maakool on tõeline maa sool, kus omandatu ühenduses kodukohaga jääb meelde aastateks ja aastakümneteks. Selja kool vajab küll pidevalt kulutusi remondiks ja kaasajastamiseks, kuid need tehakse sihipäraselt vallarahva soove ja ootusi arvestades."

Maakooli õpetaja töömaht on kaugelt suurem õpetaja keskmisest töömahust. Maakoolis peavad kõik õpetajad kõike tegema ja oskama ning seda kindlasti keskmisest kõrgemal tasemel. Vallas ja külas, kus pole lasteringe, loomingu-, kunsti- ja muusikamaju, spordikoole jms, jääb kogu lapsi arendav klassi- ja kooliväline töö maakooli kanda. Kitsalt aineõpetusele orienteeritud õpetaja ei tule maakooli tööga toime.

Ja loomulikult pole kogu õpetajate tööd ja hoolt võimalik rahas kompenseerida, eriti arvestades praegust pearahadele ülesehitatud töö tasustamist.

ELLI TOOMTALU,
Selja Algkooli juhataja 1992. aastast

Siit nurgast ja sealt nurgast

Haridusalane koostöö

■ 1997. a kevadel käivitus koostöös taanlastega Eesti kooliõpilastele projekt **"Koolielu demokratiseerimine"**. Projekti eestvedajaks on Jüütimaa Randersi haridusnõunik **Ib Østergaard Rasmussen**. Projekt on kolmeosaline ja projekti alguseks valmis Ib Østergaard Rasmusseni, EV Haridusministeeriumis töötava hariduseksperdi **Jorgen Falkesgaardi** ja EV Haridusministeeriumi noorsoo ja huvihariduse osakonna koostööna brošüüri "Õpilaste osalus koolielu korraldamises ja õpilasomavalitsus". Brošüüri idee on jätk Randersi linna ja Harjumaa mitmeaastasele koostööle, mille raames on enne korraldatud koolidirektorite, hoolekogu esimeeste, lastevanemate koolitust. Sellest tuli idee teha koolitusprojekt haridussüsteemi olulisemale tasandile – õpilastele. Brošüür on eesti ja vene keeles ning asjast huvitatud saavad selle tasuta. Brošüüri ilmumise ja kogu projekti rahastamise eest oleme tänulikud Taani Demokraatia Fondile ja Århusi maakonnale.

Projekti esimese etapina toimusid 14., 15., 16. mail **Tartus, Tabasalus ja Narvas seminarid õpilasomavalitsuste esindajatele**. Seminaril tutvustati eelnimetatud brošüüri, anti noortele ülevaade Taani haridussüsteemi põhimõtetest, demokraatia toimimisest koolielus. Nendel seminaridel valiti osavõtjate hulgast 15-liikmeline grupp, kes sõidab septembris õppereisile Taani, et kohtuda oma eakaaslastega ja tutvuda Taani koolieluga. See oleks projekti teine osa. Kolmas osa projektist toimub taas Eestis, kus tehakse ühiselt kokkuvõtted nii Taani sõidust kui ka kogu projektist.

■ 26. mail avas kantsler **Georg Aher** haridusministeeriumis **seminari soome-ugri rahvaste haridusprobleemidest**. Seminar viiakse läbi Fenno-Ugria 70. aastapäeva raames. Seminari eesmärk on suurendada huvi soome-ugri rahvaste rahvuskeelte ja -kooli olukorra ja arengute vastu ning leida lahendusi olukorra parandamiseks. Osavõtjad olid Karjala, Mari ja Udmurdi vabariigist, Hanko-Mansist ja mujalt. Seminar kestab kuu lõpuni.

LEIDA REIMANN

Piimakampaania '97

Piimakampaania '97 on selleks korraks lõppenud. See oli mõeldud põhiliselt Tallinna koolide õpilastele, kuid osavõtjaid oli ka näiteks Jüri Gümnaasiumist ja Loo Keskkoolist.

■ **Kirjandivõistlusest**, millega võis võita parima piimatundja tiitli, võttis osa 63 õpilast 17 kooli 4.–6. klassidest. Pääsküla Keskkoolist laekus kolm tööd ka 3. klassi õpilastelt. Õpilased kirjutasid kirjandi kas väga teaduslikus laadis või siis muinasjutuna. Seepärast otsustati eraldi premeerida ka parimat muinasjutt-kirjandi kirjutajat, samuti märgiti eraldi ära parim venekeelse kirjandi autor.

Töid hindasid Emakeele Õpetajate Seltsi liige, Geograafia ja Bioloogiaõpetajate Seltsi liige, Eesti Piimaliidu, AS Tetra Pak Estonia ning AS Tallinna Piimatööstus esindajad. Üksmeelt parima kirjandi selgitamisel ei olnud, seepärast otsustati kümne parema hulgast välja valida auhinnalised kohad punktide alusel, s.t et hindajad seadsid paremad kirjandid pingeritta ning kõige enam punkte kogunud autor tunnistatigi võitjaks.

Esikoha sai **Triin Saareoja** (Õismäe HK 5.a kl), teise koha **Mari-Liis Ernits** (Kivimäe Pk 6.a kl), kolmandaks tuli **Kristjan Männik** (Loo Kk 6.a kl). Parimaks muinasjutt-kirjandi autoriks tunnistati **Veronika Tank** (Kivimäe Pk 6.a kl) ja parimaks venekeelse kirjandi autoriks **Valeria Volevats** (Tln 25. Kk 6.a kl). Märkimist väärivad veel järgmised autorid: Kimmo Käärik (GAG 5.a kl), Hanna Kannelmäe (Tln 37. Kk 4.b kl), Egert Viinalass (Tln 37. Kk 4.b kl), Maria Gaiduk (Tln Laagna G 5.a kl), Nelly Šmeljova (Tln Ingl Kolledži 4.a kl), Tarmo Hiiesalu (Tln Rahumäe Pk 5.b kl), Anna-St. Toom (Õismäe HKK 5.a kl) ja Katriin Visamaa (Tln Pääsküla Kk 6.c kl).

■ **Piimatoodete pakkidest skulptuure** eksponeeriti Tallinnas Kodulinna Majas. Töid laekus võistlusele 18 kooli 1.–8. klassidest. Auhinnad anti eraldi 1.–5. ja 6.–8. klassi õpilastele. Skulptuure hindasid Eesti Piimaliidu ja põllumajandusministeeriumi, AS Tetra Pak Estonia, Alfa Laval Agri ning AS Tallinna Piimatööstus esindajad.

Auhinnakohad: **1.–5. klass**: I koht KROKO-JOKO – Loo Kk 2.b klass (õp **S. Piht**); II koht LINN – **Anton Markov** (Tln 25. Kk 2.b kl, õp **Limont**); III koht PIIMAKRUUS – **Iris Jägel** (V-Õismäe Kk 3.a kl). **6.–9. klass**: I koht KURG – Tln 49. Kk 8.a klass; II koht LEHM – Hiiu Pk 9. klass; III koht MAHLAST ON SIIBER, JOOKS PIIMA KA! – Tln 49. Kk 8.a klass.

Skulptuurid eksponeeritakse uuesti 18. ja 19. oktoobril Tallinna Lauluväljakul toimuval piimafestivalil, mille korraldab Haabersti Huvialakeskus.

■ **Loengud piimast** ja **küsitluslehed 1. klasside õpilaste toitumisharjumuste väljaselgitamiseks** koostati nii eesti kui ka vene keeles.

Täname osavõtjaid ja loodame, et teid jätkub ka järgmistele üritustele.

ILONA ESKELINEN,
AS Tetra Pak Estonia
TRIIN MÄGI,
AS Tallinna Piimatööstus

Laste suvepuhkus

Eesti põlevkivibasseinis on asutud planeerima laste suvepuhkust. Laste- ja noorteklubi "Orbiit" (juhataja **Raissa Žuravljova**) korraldab Jõhvis tänavu esmakordselt algklassiõpilaste (ka sügisel 1. klassi minejate) suvise linnalaagri. Kahenädalane puhkus 2. juunil avatavas tööpäeviti kell 10–17 töötavas linnalaagris maksab 150 krooni. Lõunatoidu lähimas baaris "Robinson" maksab kinni linnavalitsus. Laagripäeviks on valmis huvitav programm.

Kohtla-Järve Linnavalitsus annab suvel heakorrastustööd ligi 130 õpilasele ja tudengile. Kahe kuu vältel koristatakse Kohtla-Järve Kultuurihoone tagust parki ja hoitakse korda Iidla mikrorajoonis. Tagasihoidlike arvestuste kohaselt võib noorte kuupalk heakorrastustöödel ulatuda ligi 850 kroonini.

HEINO AASALEHT

Siit nurgast ja sealt nurgast

Näitusele!

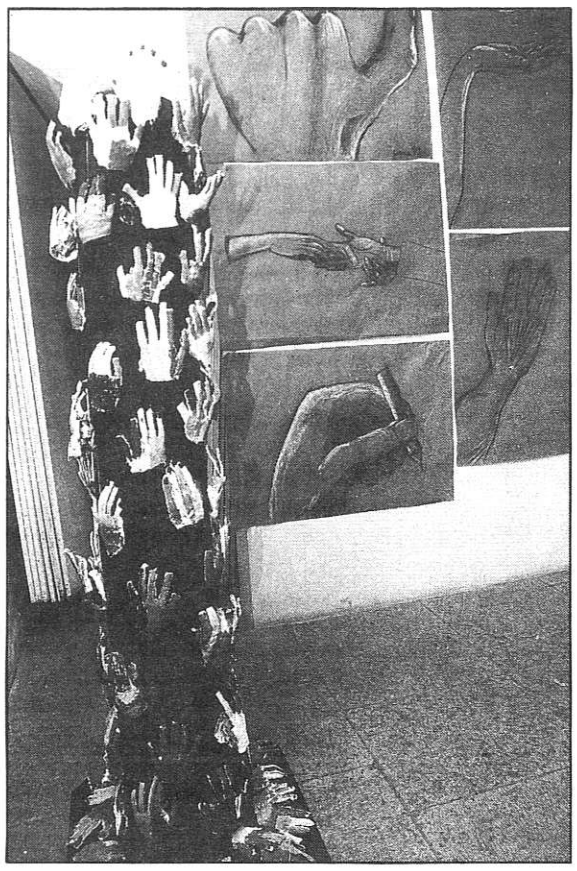

Kui tavaliselt eksponeeritakse Kullo galeriis meie oma õpilaste kunsti- ja käsitöid, siis sedapuhku on näituse välja pannud põhjanaabrid. 20. maist 13. juunini on Helsingi laste ja noorte näitus kõigile avatud. Vaadata võib joonistusi ja akvarelle, keraamikat, siidimaali, meie jaoks tavapärasest erinevaid nahatöid, arvutigraafikat ja koguni hõbehteid. Samaaegselt saab Soomes tutvuda Eesti laste loominguga.

Hämmastas õpilaste kunstitööde tase

7.–20. maini oli Tartus Forseliuse Gümnaasiumi võimlas ülelinnaline 1.–4. klasside õpilaste käsi- ja kunstitööde näitus. Väljapaneku olid üles seadnud Tartu haridusosakonna oskustööde koordinaator **Helle Kaljuste** ja **Virve Lutsar** Forseliuse Gümnaasiumist. *"Iga kolme aasta järel korraldatav näitus annab tervikliku ülevaate, mida koolide tööõpetuse tundides tehakse. Nii teostustest kui ka tehnikatest,"* ütles H. Kaljuste näituse avamisel. Tööde arv polnud piiratud, kokku toodi kõikidest koolidest, kaasa arvatud "Fontese" erakool, vene erakool "Gitika", loodus- ning laste ja noortemaja, 700 käsi- ja 470 kunstitööd.

Uudne oli näitusel see, et töid ei eksponeeritud kooliti, vaid liigiti – kunstitööd, keraamika, tekstiil, meisterdused jpm.

Näitus sai teoks Avatud Eesti Fondi ja linna haridusosakonna toetusel.

Komisjon tegi esitatud töödest valiku, paremad neist viiakse üleriigilisele näitusele Tallinnas, kus Tartu koolide tarbeks on pinda 37 m². Kõik väikesed kunstnikud ja käsitöömeistrid said tänukirja.

MALLE ELVET

Rahvakooli aastapäev

24. mail tähistati Harju-Madisel Forseliuse mälestuskivi juures Eesti talurahvakooli 310 aastapäeva. Just Harju-Madisel on tõenäoliselt sündinud esimese köstreid ja talupojalaste õpetajaid ettevalmistava kooli rajaja **Bengt Gottfried Forselius** (1660–1688). Tegelikult on siinkandis talulapsi õpetatud juba 315 aastat. Kohalik pastor **Gabriel Herlin** (1650–1709) rajas Risti lähedale Aru le kooli 1683. aastal. 1683/84 õppeaastal sai selles koolis Forseliuse käe all õpetust 50 eesti ja rootsi soost õpilast.

1684. a Tartu lähedal tegutsema hakanud õpetajate seminaris oli Forseliuse abiõpetajateks (nn lugemispoisteks) Harju-Madiselt pärit **Jõesuu Toomas** ja Risti poiss **Uustalu Bengt**. Kui Forselius 1986. a Stockholmi läks, et talurahvakoolide asutamiseks toetust nõutada, oli tal kaasas kaks poissi – **Ignatsi Jaak** ja Madiselt pärit **Pakri Hansu Jüri**.

Seega pole Harju-Madise ja Risti kandi lastel hariduse omandamiseks vaja kaugelt eeskuju otsida, võttis oma aastapäeva puhul peetud ajalootunni kokku **Aivar Põldvee** Keila muuseumist. Sõna võtsid veel Harjumaa haridus- ja kultuuriosakonna juhataja **Enn Kasemaa**, Padise kooli endine direktor **Jüri Alter** ja Forseliuse Seltsi tegevesimees **Madis Linnamägi**. Kohaliku hariduse edendajaile jagati Forseliuse Seltsi medaleid ja aukirju. Toreda eeskavaga esinesid Padise ja Risti koolilapsed.

MERI ARRO

Saaremaa telklaagris
on põnev vaheaega veeta.
Pakume Saaremaa ja Hiiumaa ekskursioone, looduse-, keelte- ja merepäevi ning ökotalu toitu.
Vahetus esmaspäevast reedeni, hind 780 krooni.
Info tel 8 (245) 56 780, 8 (252) 61 329.

Siit nurgast ja sealt nurgast

Õpetaja Mari Räägu flamencotantsijad.

Kevad Nõmme Noortemajas

Mai algus oli Nõmme Noortemajas töine. Veel viimane lihv joonistustele, maalidele ja kõigile neile kaunitele käsitööesemetele, mida seekord tahtsime näitusele panna, ja oligi käes tähtis päev – 13. mail avati traditsiooniline kevadnäitus, kus eksponeeritakse miniskulptuuri-, nahkehistöö-, puutöö-, meisterdamis-, tekstiilimaali-, tütarlaste käsitöö- ja õmblusringi, fotostuudio ja joonistamisringide õpilaste töid. Lapsi on juhendanud **Alma Musting, Lea Maurer, Kristo Kiviaru, Anneli Papp, Ilme Vannas, Ene Einblau, Arne Kiin, Tiiu Kivi, Marika Meschin** ja **Ane Raunam**.

Samal ajal, kui näitust üles pandi, käisid klassides ja väljas vabaõhulaval pingsad proovid – valmistuti kontserdiks. Et esinejaid on alati palju, toimuvad meie kevadkontserdid õues. Õnneks ilmataat seekord soosis meid ja kontsert toimus ettenähtud päeval, 16. mail. Üles astusid kõik Nõmme Noortemaja taidlusringid: **Maie Kilgase** kooliteater, **Marika Moksi** ja **Regina Meisteri** laululapsed, **Hele Pomerantsi** suured ja väikesed rahvatantsijad, **Urve Keskküla** tantsutüdrukud ja sel aastal esmakordselt ka **Mari Räägu** flamencotantsijad.

Meie igakevadised näitused ja kontserdid on omamoodi aruandeks lapsevanematele. Rõõm on lugeda külalisteraamatust häid hinnanguid: *Suurepärane näitus! Iga töö on vaatamisväärsus. Sain suure elamuse. Jõudu neile lastele, kes tahavad ise midagi teha! Jõudu ja sädet järgmiseks aastaks!*

Andku need sõnad meile ja teistelegi huvikoolidele jõudu ja indu edaspidiseks tegutsemiseks!

REGINA MEISTER

Rõõmsavärviline tort aitab raha koguda

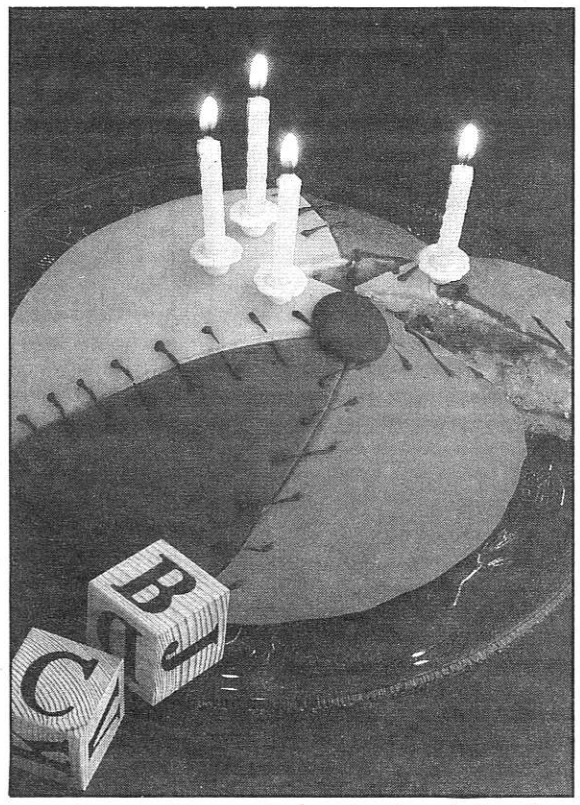

Alates 20. maist alustati AS HOTELL OLÜMPIA kohvikus "Boulevard" uue, spetsiaalselt Tallinna 105. lastepäevakodu abistamiseks valmistatud tordi "Pallipõnn" müüki. Iga tordi müügist laekub lasteaia korjandusarvele 100 krooni.

AS HOTELL OLÜMPIA valmistas spetsiaalse toote, et võimaldada ka linnakodanikel osaleda 105. päevakodu köögi taastamises. Hetkel on 105. lpk Eesti suurim (268 last) ning ta osaleb aktiivselt Avatud Eesti Fondi "Hea alguse" projektis. Päevakodu köök on amortiseerunud ja seega kogu maja sulgemisohus. Korjanduse abil loodetakse koguda raha köögi taastamiseks.

Tordi meisterdas HOTELL OLÜMPIA kondiitrijuht Mike Wahl. Ta matkis tordi kujundamisel 105. päevakodu logo.

Heategevusprojekt sai alguse aprilli lõpus, mil lasteaia päästmiseks algatati avalik korjandus. Siis annetas AS HOTELL OLÜMPIA lasteaiale 100 000 krooni. 105. lastepäevakodu korjandusarve number Hansapangas on 22-1010121871.

KARIN SEPANDI,
marketingijuht

Õnnitleme

75

Alide Adrianova, Rääma Pk õpetaja.

70

Erich Annok, Torma Pk endine õpetaja.

Helgi Luigend, Rääma Pk õpetaja.

65

Aino Reilent, Helme Kkk endine kasvataja.

Koidu Vanamb, Tartu lpk "Sass" kokk.

60

Lembit Kikkas, Saduküla Pk direktor.

Aleksander Košelev, Narva Eesti G kauaaegne õpetaja.

Vilve Paluoja, Rapla lpk "Kelluke" kasvataja.

Aili Peets, Saduküla Pk endine õpetaja.

Ano Roopalu, Luunja Kk õpetaja.

55

Ilse Jõgever, Tartu Ehitus- ja Kergetööstuskooli raamatupidaja.

Evi Mootse, Jõgeva G õpetaja.

Vilma Pabbo, Konguta Algkooli juhataja.

Tiiu-Reet Puri, Tartu lpk "Sass" kasvataja.

Milvi Tõnson, Põltsamaa lasteaia-algkooli "Tõruke" tööline.

Valve-Varje Viirok, Tallinna 45. Lasteaia kasvataja.

Jaan Vija, Viluste Pk direktor.

50

Kai Kosemaa, Kabala Pk kauaaegne õpetaja.

Tiiu Miller, Tallinna Pelgulinna Kk õpetaja.

Linda Tamm, Pärnu-Jaagupi Kk õpetaja.

VIKERRAADIOS

4. juunil kell 16.05
"Haridus ja elu"

26. mail Tallinna 32. Keskkoolis toimunud sponsoripäeva mõttevahetuse "Töömaailma ootused koolile" seisukohti vahendab **Tiia Palmaru**.

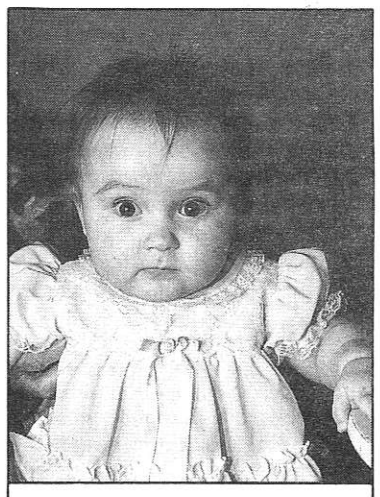

1. juuni – laste-kaitse-päev!

Jüri Koks

3.01.1931–14.05.1997

Lõpule on jõudnud staažika koolimehe **Jüri Koksi** elutee. Pärast Haapsalu Pedagoogilise Kooli lõpetamist sidus 19-aastane noormees end pea pooleks sajandiks õpetajatööga. Koos õpetamisega jätkus pidev õppimine. Jüri Koks omandas kaks kõrgharidust: pedagoogika ja algõpetuse metoodika erialal TPedI-s ja psühholoogi kvalifikatsiooni TÜ-s. Lisaks õppis Tartu Muusikakoolis laulmist ja koorijuhtimist. Pideva õppimise vajadust tundes osales ta täienduskursustel nii kuulaja kui ka lektorina. Edukas oli J. Koksi tegevus TÜ pedagoogika kateedri juures mittestatsionaarses aspirantuuris kooli sotsiaalpsühholoogia alal. Oma rikkalikke teadmisi kasutas ta Kaagvere ja Helme lastekodu direktorina, Puiatu Erikooli õpetajana, Pärnu 4. Keskkooli direktorina, Pärnu haridusosakonna inspektorina, nõunikuna, ametikoolis eriainete õpetajana. Musikaalse inimesena juhatas Jüri Koks ansambleid ja koore.

Tähelepanuväärne oli Jüri Koksi täpsus ja süsteemikindlus. Ta leidis kiiresti vajaliku seaduse või määruse oma haridusalasest kartoteegist. Kolleegid kasutasid tihti J. Koksi abi.

Eesti haridusrahvas on kaotanud rikkalike teadmistega kolleegi.

PÄRNU LINNAVALITSUSE HARIDUSAMET
PÄRNU ÜLEJÕE GÜMNAASIUM
PÄRNU AMETIKOOL

Eesti Junior Achievement'i Arengufond

korraldab 3.–5. juunini

kursuse algklasside õpetajatele,

kes töötavad või soovivad töötada Junior Achievement'i programmidega.

Kavas: • Mina ja minu meeskond.
• Edukas juht. Müük.

Kursuse algus kell 11.

Info ja registreerimine
Tartu mnt 23, tel (2) 6 422 083.

Kursus maksab 640 krooni.

Eesti Junior Achievement'i Arengufond

korraldab
USA Rahukorpuse ning USA Balti Fondi finantseerimisel juunikuus alljärgnevad

metoodikakursused majandusõpetajatele:

- **9.–11. juunini "Põhikooli programm majandusõpetajatele ja kodanikuõpetuse õpetajatele"** (algus kl 11 Tallinnas Tartu mnt 23);
- **13.–16. juunini "Keskkooli programmid majandusõpetajatele"** (algus kl 11 Tartu mnt 23);
- **11. ja 12. juunil "Ülemaailmne ettevõtlusprogramm "GLOBE"** (algus kl 10 Kuressaares Nooruse 20);
- **17. ja 18. juunil "Ülemaailmne ettevõtlusprogramm "GLOBE" (vene keeles)"** (algus kl 11 Narvas Energia 46);
- **17. ja 18. juunil "Algkooli programm K-6 algklasside õpetajatele"** (algus kl 10 Tartus Hugo Treffneri Gümnaasiumis).

Vajalik eelregistreerimine
tel (2) 6 422 083,
kohtade arv piiratud.

Tartu Ülikooli pedagoogikaosakond AVATUD ÜLIKOOL

1997/98. õa pakub TÜ pedagoogika osakond võimalust täiendada end pedagoogikas.

- **Kasvatusteaduste** erialal (bakalaureuseõpe – 160 AP).
- **Pedagoogika** erialal (magistriõpe – 80 AP).
- **Õpetajakoolituse** pedagoogilis-psühholoogiline tsükkel (8 AP).
- **Üksikkursused:** ülddidaktika (2,5 AP), kasvatusteooria ja arengupsühholoogia (2,5 AP), kodukasvatus (2 AP), kutsesuunitlus (1 AP), sissejuhatus õppimispsühholoogiasse (1 AP), perekonnaõpetus (3 AP), testid pedagoogikas (1 AP), kodulugu vene koolide eesti keele ja algklasside õpetajatele (4 AP), eetika (1,5 AP), õppekava analüüsi ja koostamise allikad (1 AP), alternatiivpedagoogika (1,5 AP).

Õppetöö toimub kaugõppe vormis 3–4-päevaste tsüklitena.
Õppeteenustasu on 500 kr ühe ainepunkti (AP) eest.
Lõpetajatele antakse Tartu Ülikooli tunnistus või diplom.

Dokumentide vastuvõtt 1997/98. õppeaastaks toimub **16. juunist 31. augustini** pedagoogika osakonnas **Tartus Ülikooli 16-115**.
Konsultatsioonid magistriõppesse tulijaile toimuvad 17. juunil ja teistele õppevormidele 18. juunil 1997.

Täpsemat infot saab tel **(27) 465 155, (27) 465 157**, e-post: **hheinla@ut.ee**.

Värska Vallavalitsus

kuulutab välja konkursi

Värska Muusikakooli direktori

ametikohale (0,75 koormusega).

Kandidaadilt nõutav:
- vähemalt 5-aastane pedagoogilise töö kogemus,
- muusikaline kõrg- või keskeriharidus,
- juhtimiskogemus või -eeldus.

Võimalik anda oma erialal tunde.

Konkursil osalemiseks esitada avaldus, elulookirjeldus, tunnistuse või diplomi koopia vajaliku kvalifikatsiooni või hariduse kohta, tegevuskava koolijuhina.

Dokumendid esitada **20. juuniks 1997. a** aadressil **Värska Vallavalitsus, Pikk 12, Värska, EE2615 Põlvamaa**.

Konkursikomisjoni koosolek toimub 1. juulil 1997. a kl 13.30 Värska Kultuurimajas.

Tälendav info tel (279) 64 772 või (279) 64 775.

Tallinna Politseikool

kuulutab välja konkursi

õpetajate

vabade ametikohtade täitmiseks järgmistes distspliinides:

- kriminalistika (1,0 koormusega),
- kriminaalmenetlus (1,0),
- tsiviilõigus (1,0),
- politsei haldustegevus ja taktika (1,0),
- liikluskorraldus ja järelevalve (0,5),
- haldusvastutus ja halduskohtumenetluse alused (0,5).

Eeldame
- erialast kõrgharidust ja
- töökogemust.

Avaldus ja *CV* esitada Tallinna Politseikooli personaliteenistusele **12. juuliks 1997** aadressil **Pärnu mnt 328, Tallinn EE0016.**

Tälendav info tel 511 402; 511 403.

Avatud Eesti Fond

koostöös Jaan Tõnissoni Instituudi Koolituskeskusega korraldab 11.–13. augustini 1997. a Tallinnas

suveseminari vene lasteaedade eesti keele õpetajatele.

Õppetöö on tasuta.

Info ja registreerimine kuni 19. juunini 1997 Tallinnas Endla 4, VI korrus, tuba 608 kl 10–16, tel 6 263 171 ja 6 263 172.

Tulge kodanikuõpetuse kursusele!

13.–20. augustini k.a korraldab TPÜ täienduskoolituse osakond kursuse **põhikooli kodanikuõpetuse õpetajatele** (I moodul). Kursuse maht on 60 tundi (loengud, seminarid, rühmatöö jm). II moodul (110 tundi) keskkooli õppekava osas on 1998. aastal.

Kursus toimub Põltsamaa Ühisgümnaasiumis Veski 5. Esimesel päeval algab õppetöö kell 11. Osavõtumaks á 960 kr.

Kursuse eesmärk on tagada õpetajatele piisav ettevalmistus uue õppekava rakendamiseks. Tutvustatakse 1997. a augustis ilmuvat uut õpikut. Õpiku autorid Anu Toots ja Leili Möldre annavad juhiseid õpiku kasutamiseks.

Kursus sisaldab kolme temaatilist etappi:
I. Enamuse ja vähemuse probleemid demokraatias.
II. Kodanik ja kogukond – kohaliku omavalitsuse probleemid.
III. Kodanikuõpetus kui õppeaine.

Lektoriteks on professor **Ene Grauberg** ("Väitluskunsti loogilistest alustest kodanikuõpetuse aineprogrammi põhjal"), dotsent **Klara Hallik** ("Rahvused ja Eesti rahvuspoliitika valikud"), professor **Voldemar Kolga** ("Enamuste ja vähemuste psühholoogia, mina-psühholoogia ja kaasaeg") jt.

Kursusest võtavad osa Riigikogu liikmed: **Andres Taimla** räägib omavalitsuse reformist, professor **Talvi Märja** tutvustab haridus- ja kultuuripoliitikat, Riigikogu Kantselei pressi- ja infoosakonna töötajad tutvustavad Riigikogu tööd ja koolidega koostöö võimalusi.

Ka lõõgastusele on mõeldud. Pühapäeval tutvume Põltsamaa ümbruse vaatamisväärsustega, õhtuti on võimalus osa saada Põltsamaa kultuurielust.

Kursus võimaldab meeldiva ja kasuliku ülemineku uude õppeaastasse!

Kursusele saab registreerida 15. juunini 1997. a tel **6 461 618** (sekretär) ja **6 461 617**.

Kohtumiseni kursusel!

HILJA UNDER,
kursuse juhataja
ENN SIIM,
TPÜ täienduskoolituse osakonna juhataja

Martna Vallavalitsus ja Martna Põhikooli hoolekogu

kuulutavad välja konkursi

Martna Põhikooli direktori

ametikoha täitmiseks.

Kandidaadilt eeldame
- pedagoogilist kõrgharidust,
- kolmeaastast pedagoogilise töö staaži,
- otsustusvõimet ja juhtimisoskust.

Kandidaadil esitada avaldus, *CV*, haridust tõendava dokumendi notariaalselt tõestatud koopia.

Pakume korterit Martnas, kuupalka kuni 4000 krooni, võimaluse lisateenistuseks tunde andes.

Dokumendid esitada **20. juuniks** aadressil **Martna Vallavalitsus, Martna Põhikooli hoolekogu, Martna, EE3182 Läänemaa.**

Koeru Vallavalitsus

kuulutab välja konkursi

Koeru Keskkooli direktori

ametikoha täitmiseks.

Kandidaadil esitada avaldus, haridust tõendava dokumendi koopia, *CV*.

Eeldame
- pedagoogilist kõrgharidust,
- juhtimiskogemust.

Täpsem info kandidaadile esitatavate nõudmiste kohta "Riigi Teataja" lisas nr 7, 24.01.1997.

Avaldus ja teenistusse astumiseks esitatavad dokumendid palume saata **20. juuniks 1997** Koeru Vallavalitsusele aadressil

Paide tee 5, Koeru, Järvamaa EE2824.

Konkursikomisjoni koosolek toimub 26. juunil 1997.

Teadaanded

Harju Taimekool Vaskjalas

Taimetrüki õppepäev igal esmaspäeval **kl 10–17. Taimevaipade kudumise võtted teisipäeval** ja **neljapäeval kl 10–17**. Maksumus 15 krooni tund (hinna sisse kuuluvad trükivärv jm materjalid). Buss nr 121 väljub Balti jaamast kl 9 (Vaskjala peatus). Eelregistreerimine kirjalikult: Aino Pajupuu, Vaskjala küla, Rae vald, Harjumaa EE3031. Tel **728 334**.

*

Maie Lätti Lilleseade- ja Kunstikooli metoodikanäitus **"Kunstiõpetus lasteaedades ja algklassides"** on avatud 6.–13. juunini Tallinnas Kuldjala tornis (Gümnaasiumi 3).

*

O. Lutsu nim Palamuse Keskkool Jõgevamaal võtab tööle alates 1997/98. õa põhikohaga **arvutiõpetaja, ajaloo-** ja **algklassiõpetaja** (soovitav inglise keele lisaerialaga). Võimalikud soodustused.

Info: Palamuse Keskkool, Jõgevamaa, tel **(277) 33 241; (277) 33 243**; õhtuti **(277) 33 232** või tulla kohale.

*

Tallinna Katleri Põhikool pakub 1997/98. õa tööd **poiste tööõpetuse** ja **matemaatika-füüsika õpetajale**. Info tel **6 343 566**.

*

Tali Põhikool Pärnumaal pakub 1997/98. õa tööd järgmiste ainete õpetajatele: **emakeel ja kirjandus** (23/24 tundi), **füüsika** (4 t), **keemia** (5 t), **bioloogia** (7/8 t), **maateadus** (8/7 t), **algklassid** (4. kl, 25 t) ning **huvijuhile** (0,5 ametikohta).

Korterivõimalus. Aadress: Tali sjk, EE3641 Pärnumaa. Tel **(244) 91 647** (kool), **91 831** (õhtuti).

*

Martna Põhikool Läänemaal pakub järgmisest õppeaastast tööd põhikohaga **matemaatikaõpetajale**. Korter. Info tel **(247) 92 635**.

*

Kristiine Lasteaed-Algkool vajab 1997. a septembrist kogemustega **algklassiõpetajat**. Info tel **6 552 655** või kohapeal Tallinn, Rästa põik 3

*

Narva Humanitaargümnaasium pakub tööd **gümnaasiumiklasside inglise** ja **saksa keele õpetajale**. Nõutav kõrgharidus, vähemalt 3-aastane pedagoogiline staaž. Info Narva tel **41 677, 42 633**.

*

Tsirguliina Keskkool Valgamaal vajab alates 1997/98. õa **matemaatika-arvutiõpetuse, inglise keele, muusikaõpetuse** (0,5 kohta), **poiste tööõpetuse** (0,5), **kunstiõpetuse** (0,5) **õpetajaid** ja **huvijuhti** (0,5). Korterivõimalus. Avaldused saata 15. juuliks Nooruse 1, Tsirguliina, EE2501 Valgamaa. Info tel **(276) 94 332** (kantselei); **94 173**, õhtuti **73 467** (direktor).

*

Jõgeva Gümnaasium vajab alates uuest õppeaastast **inglise keele** ja **algklasside õpetajat**. Info tel **(277) 22 150**.

*

Suislepa Põhikool vajab 1997/98. õa **matemaatika-füüsika õpetajat**. Korterivõimalus. Info tel **(8 243) 69 323**, õhtuti **(8 243) 69 410**.

*

Lehmja Põhikool (7 km Tallinnast) vajab 1997/98. õa **loodusainete** ja **keemia õpetajat**. Info kl 9–12 tel **725 244**, õhtuti **728 210**.

*

Noor kõrgharidusega **algklassiõpetaja soovib** erialast **tööd** Tallinnas. Tel **472 418**.

Mis juhtus?

❑ 22. mail kell 15.30 sõitis Narvas Puškini tänaval 10-aastasest poisist autoga üle tundmatu juht.

❑ 25. mail kell 18.40 jooksis Tallinna-Rannamõisa-Kloogaranna maanteel seisva bussi eest sõiduautole ette 9-aastane tüdruk.

Vastutav toimetaja: TIIA PENJAM 44 05 28.
Toimetajad: MERI ARRO, VIIVI EKSTA, LINDA JAGGO, ANU SAAREMÄGI, ÜLO TIKK 44 33 11, SIRJE TOHVER, FRANTS KUPP 44 05 87. Tellimise indeks 69783
Keeletoimetaja: VIIVE LEHT. Arvutiladu, küljendus, korrektuur: INES BLUM, ANNE RUMMO 44 05 87. Tehniline toimetaja OSKAR LEIDMAA 44 05 87.
Üldinformatsioon, reklaam, kuulutused, õnnitlused: HELLA TEEMANT 44 05 87.
AADRESS: EE0090, Tallinn, Pärnu mnt 8, pk 107. E-mail: artikkel@opetaja.edu.ee (WP 5.1 või Word 2.0). Interneti aadress: http://greta.cs.ioc.ee/~opleht.
VÄLJAANDJA: Kirjastus "Perioodika", Tallinn, Pärnu mnt 8. TRÜKK: "Printall", Tallinn, Pärnu mnt 67 a. Üksiknumbri hind tellijale 1.80. Tellimise nr 2193